

Barış İçinde Yanyana Yaşama ve Barışçı İşbirliği

Alfredo Varela

*Dünya Barış Konseyi Başkan Vekili,
Uluslararası Lenin «Halklar Arasında Barışın Sağlanması İçin»
Ödülü Sahibi*

Günümüzdeki aşamada uluslararası ilişkilerin gelişimi, farklı toplumsal rejimlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşaması ilkelerinin git-gide daha tutarlı bir biçimde uygulanmasıyla belirlenmektedir. Barış içinde yanyana yaşamaya dayanan yumuşama politikası artık olumlu sonuçlar kazanmış bulunuyor. Bu politika, Helsinki Avrupa Konferansı'yla başlayan, ekonomik, bilimsel, teknik, çevresel, insansal vb. alanlarda Avrupa'da barış ve güvenliğin güçlenmesi sürecinin koşulu olmuştur. Dünya kamuoyu, dünya olaylarında oluşan bu değişiklikleri hoşnutlukla karşılıyor. Bu sürecin, giderek daha çok sayıda devlete yayılmasını, her geçen gün daha güçlenip derinleşmesini istiyor.

Dünya barış hareketinin 30. yıldönümünü anmak için geçtiğimiz Nisan ayında Prag'da toplanan Dünya Barış Konseyi Başkanlık Kurulu, bu sorunlara özel bir dikkat gösterdi. Barışseverler, yumuşama ve işbirliğini derinleştirecek araçlar ve Helsinki sözleşmelerinin uygulanması karşısındaki engelleri aşmak için alınacak önlemler gibi konuları görüştüler. Barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin utkusu için, halklar ve ülkeler arasında karşılıklı olarak yararlı politik, ekonomik ve kültürel ilişkilerin gelişmesi yolundaki savaşım, DBK'nin çalışmasında temel görevlerden biri olmaya devam ediyor.

Abartmadan denebilir ki, barış yanlıları hareketi, barış içinde yanyana yaşama savaşımı yolunda doğmuştur. Daha ilk Stokholm Çağrısı'nda (1950) ve dünya kamuoyuna yaptığı öteki duyurularda DBK, atom bombasının yasaklanması için, savaşların devletlerarası ilişkilerden çıkarıl-

ması için, halkları güçlü kitlesel kampanyalar düzenlemeye davet ediyordu. Dönemin özgöl koşullarında bu, barış içinde yanyana yaşama savaşımının somut ve pratik bir biçimiydi.

Barışsever hareketinin başlangıçta, sadece gerici emperyalist çevrelerin direnişini değil, aynı zamanda barış içinde yanyana yaşama kavramının gerçek anlamını kavrayamayan kimi ilerici ve demokrat çevrelerin muhafetini de aşmak zorunda kalışı önemlidir. Bu çevreler, kimi halkların öteki halklarca ezilmesi ortadan kaldırılmadığı sürece, sömürgecilik ve ırkçılık varlığını sürdürdükçe iki toplumsal sistemin barış içinde yanyana yaşamasının söz konusu olamayacağını düşünüyordardı. Öte yandan bunlardan kimileri, barış içinde yanyana yaşamanın kurtuluş hareketlerini tehlikeye soktuğunu ileri süren maocu propagandanın etkisi altındaydılar.

Bununla birlikte, yaşamın kendisi böylesi değerdendirmelerin temelsizliğini gösterdi. Barış içinde yanyana yaşama her şeyden önce, sosyalist ve kapitalist ülkeler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin her biri, kendi sınıfsal konumlarına göre davranan iki sistemin çatışmasının kendi aralarındaki askersel bir çarpışmayı hiç de zorunlu kılmadığı anlamına gelir. Barış içinde yanyana yaşama, bu çelişkilerin tehdidi ya da zor kullanımına başvurularak çözümlenmesini, öteki devletlerin iç işlerine karışmayı ve toprak bütünlüğü ile egemenliğin çiğnenmesini dışlar. Ne biçimde olursa olsun, hiç bir sınırlama olmaksızın her halkın kendi yazgısını belirleme hakkını, kendi ekonomik, politik ve toplumsal örgütleniş biçimini belirleme hakkını öngörür. Barış içinde yanyana yaşama politikası, silâhlanma yarışının dizginlenmesine yardım eder ve genel ve tam bir silâhsızlanma yönünde ilerlemeye yol açar; emperyalizme bağlı olan en saldırgan güçlerin ve militarizmin ekonomik, politik, ideolojik alanlardaki konumlarını yıkar. Bu şekilde, sosyalist ülkelere sosyalizmin ve komünizmin kuruluşu için elverişli dış koşulları sağlamanın ötesinde, kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının ve tüm emekçilerinin toplumsal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm savaşımına katkıda bulunur.

Öte yandan, Devletlerarası ilişkilerde silâhlı zor kullanımını dışlayan sosyalist ve kapitalist devletlerin barış içinde yanyana yaşaması, sömürgecilik ve yeni sömürgecilik girişimlerine de engel olur. Küba ve Vietnam halklarının utkusu, Portekiz, İspanya ve Yunanistan'da faşizmin yıkılması, Angola, Mozambik, Gine-Bissau, Etyopya, Afganistan, Laos, Kamboçya, İran ve başka ülkelerde devrimci ve kurtuluş hareketlerinin utkusu; tüm barış içinde yanyana yaşamanın ve yumuşamanın, halkların özgürlük, ekonomik ve politik bağımsızlık için, egemenlik hakları için yürüttükleri savaşma daha elverişli uluslararası koşullar yarattığını açıkça kanıtlamıştır.

Barış içinde yanyana yaşamanın temel nitelikleri birdenbire ortaya çıkmamıştır. Bilindiği gibi bunların oluşmasında belirleyici rol Sovyet Devleti'ne düşmüştür. SSCB, varlığının daha ilk yıllarında adil ve de-

mokratik bir barış için kararlı savaşımlar dış politikasının temeli yapmıştır. Bununla birlikte sosyalizmin çağın temel çelişkisini savaş yoluyla çözümlemeyi reddetmesi, belli başlı kapitalist ülkelerde uzun süre yankı bulmamıştır. Ancak, dünya güçler dengesinde sosyalizmin yararına oluşan köklü bir değişiklik ve yeni bir tarihsel durumun oluşması, barış içinde yanyana yaşama politikasına geçilmesine ve bu politikanın günümüzde uluslararası ilişkilerin temel ilkesi durumuna gelmesine olanak tanımıştır. Çağımızın temel çelişkisinin bütünüyle ortada durmasına karşın, çelişkinin çözümü silâhlı bir çatışmayı dışlayan biçimler almaktadır. Ekonomik alanda iki sistemin barışçı yarışı, sosyalist ve kapitalist devletler arasında çeşitli alanlarda karşılıklı yarar sağlayan işbirliği ön plana geçmektedir.

Barış içinde yanyana yaşama ile barışçı işbirliği arasında diyalektik bir bağ vardır. Uluslararası iş bölümü çerçevesinde, barışçı işbirliği, barış içinde yanyana yaşamanın bir belirli biçimi olarak, onun ana bileşenlerinden biri olarak ortaya çıkıyor. Barış içinde yanyana yaşamanın temel ilkeleri ne kadar kararlı biçimde gerçekleştirilirse, işbirliği o ölçüde derin ve çeşitli duruma gelir. Öte yandan barışçı işbirliği, barış içinde yanyana yaşamanın ilke ve kurallarının uygulanışına hız vererek soğuk savaştan yumuşamaya geçişe katkıda bulunur.

Uluslararası iş bölümünün gelişmesi nesnel bir gerçekliktir. Şu ya da bu konumdan yola çıkarak işbölümüne karşı duranlar ekonomik, bilimsel, kültürel yalıtlanmışlığa davetiye çıkarıyorlar; sadece kendi öz güçlerine ve kaynaklarına yaslanmak istiyorlar. Bu ise kaçınılmaz biçimde ülkelerini ve halklarını, üretici güçlerin gelişmesi alanında geriliğe ve dolayısıyla maddesel, kültürel ve moral genlik bakımından geri kalmışlığa mahkum eder.

Öte yandan, farklı toplumsal rejimlere sahip ülkeler arasında işbirliği yalnızca karşılıklı ekonomik yarar sağlamakla kalmaz, çeşitli halkların yaşantıları, sorunları ve dertleri hakkında en iyi biçimde bilgi edinmeye de yardımcı olur. Bu son derece önemlidir, çünkü Lenin'in belirttiği gibi, «değişik ulusların çıkarları karşısında yalnızca büyük bir ilgi çatışmalarının nedenlerini ortadan kaldırır, karşılıklı güvensizliği yok eder, herhangi bir entrika tehlikesini aradan çıkarır ve özellikle, ayrı dillerde konuşan işçilerde ve köylülerde güven duygusu yaratır; ki bu güven olmadan, gerek halklar arasında barışçı ilişkiler kurulması, gerekse çağdaş uygarlıkta değerli olan herşeyin olabildiğince başarılı gelişmesi kesinlikle olanak dışıdır.»⁽¹⁾

Günümüzde, barış içinde yanyana yaşamanın maddesel temelini yaratan uluslararası işbirliği en iyi Avrupa'da gelişiyor. Avrupa'da güvenlik ve işbirliği için Helsinki Konferansı'nın toplanması, farklı toplumsal sistemlere sahip Avrupa ülkeleri arasında ikili ve çok yönlü anlaşmalar, bu kıta-

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 33, s. 395.

daki yeni uluslararası ilişkilerin öğelerini güçlendiriyor, Avrupa'da güvenliğin temellerini atıyor. Ne var ki, Helsinki anlaşmaları Avrupa ile sınırlı kalmamalıdır. Evrensellikleri aracılığıyla bu anlaşmalar bölgesel özellikler hesaba katılarak, öteki kıtalara da yaygınlaştırılabilir ve bu yapılmalıdır. İlginc bir bağlantı açıkça gözlenmektedir. Helsinki anlaşmaları Avrupa'da yumuşamayı güven altına almakla birlikte, aynı zamanda Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarına ırkçılığa ve faşist yanlısı eğilimlere karşı, ekonomik ve politik kurtuluş savaşımında yardım etmektedir. Çünkü bu anlaşmaların yürürlüğe sokulması, emperyalizmin iç işlere karışımını önlemenin koşullarını yaratıyor. Angola, Etyopya, Afganistan, İran ve bağımsız bir gelişme yoluna koyulan ve bloklara girmeyi reddederek barışçı bir dış politika uygulayan öteki ülkelerin gösterdiği gibi, bu üç kıta halklarının kurtuluş hareketi de Avrupa'da ve tüm dünyada güvenliğe kendi açılarından katkıda bulunmaktadır.

Ticaret, sanayi, bilim ve teknik alanlarında uluslararası işbirliğinin başarıları, barışı koruma yolunda ekonomik girişimlerin çoğalmasına ve güven duygusunun pekişmesine yardımcı oluyor. Barış güçleri, farklı toplumsal rejimlerde yer alan devletler arasında karşılıklı yarar sağlayan çok yönlü ilişkileri geliştirme konusunda sosyalist topluluk ülkelerince harcanan yoğun çabalara yüksek değer biçiyorlar.

Sosyalist topluluk ülkeleri, pek çok kapitalist ülkeyle ikili işbirliği konusunda önemli bir deneyim biriktirmişlerdir. Örneğin Fransız-Sovyet ilişkileri bize göre uluslararası durumun istikrara kavuşmasında önemli bir etkenidir; yumuşama ve barış davasına önemli bir katkı yapmaktadır. SSCB ile Fransa'nın Avrupa'da ve dünyada yumuşamanın öncüleri olarak kabul edilmesi raslantı değildir. Fransa'nın dışında Kanada, Finlandiya, Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği ve başka ülkeler ve Sovyetler Birliği'yle uzun erimli işbirliğinin derinleştirilmesi ve geliştirilmesi programları bağitlamışlardır. SSCB ve sosyalist topluluğun öteki ülkelerinin dış ticaret örgütlerinin ABD, İtalya, Batı Almanya, İngiltere ve Avusturya'nın bir çok önemli firmalarıyla bağitladıkları ve halen yürürlükte olan uzun erimli anlaşmaları da belirtmek gerekir.

Kanımızca günümüzde, sosyalist ve kapitalist ülkeler arasında çok yönlü ekonomik işbirliği özel bir önem taşıyor. Batı Avrupa'ya doğal gaz verilmesine ve gaz boru hatlarının boru ve donatılarının yapımına ilişkin olarak SSCB, İran, Çekoslovakya, Avusturya ve Fransa tarafından 1976 yılında imzalanan anlaşma buna bir örnektir. İşbirliği ve takas anlaşmaları alanında sayıca bir artış görülüyor. Ticarete de olumlu değişiklikler gözleniyor. 1975'te Batı-Doğu arasındaki alışveriş hacmi yaklaşık 50 milyar doları bulurken, yıllık artış dünya ticaret hacmindeki artışı önemli ölçüde aşıyordu. Avrupa kıtasındaki ekonomik işbirliği, bütünleşme süreçlerinin gelişmesine eşlik ediyor. 435 milyonluk bir nüfusu kapsayan, Av-

rupa, Asya ve Latin Amerika'dan on sosyalist ülkeyi bir araya getiren Ekonomik Yardımlaşma Konseyi, giderek artan önemde bir rol oynuyor. Bugünkü durumda EYK dünyanın en dinamik ekonomik örgütüdür. EYK üyelerinin sanayi üretim hacmi Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun hacmini iki kat geçmektedir; EYK'nin dış ekonomik ilişkileri, bilindiği gibi, gelişme yolundaki 78 devleti ve 60 uluslararası örgütü kucaklamaktadır.

EYK, eşitlik, karşılıklı yarar ve iç işlerine karışmama temelinde Ortak Pazar ile ilişkilerin normalleştirilmesinden yanadır.

Dünya ilerici kamuoyu, EYK ile AET üyesi ülkeler arasında karşılıklı olarak yararlı ilişkilerin gelişmesinin yumuşamanın maddeleşmesine ve barışın güçlendirilmesine tartışma götürmez bir katkı yapacağı kanısındadır. Geçtiğimiz Mart ayında Viyana'da yapılan «Doğu-Batı İşbirliğinin Geleceği, 1979-1985» konulu Uluslararası Konferans buna örnektir. Toplantıya katılan 14 ülkeden işadamları, bilginler, politikacılar ve uluslararası örgütlerin delegeleri, farklı toplumsal rejimlere sahip ülkeler arasındaki ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliğinin, barış içinde yanyana yaşamanın, bir ögesini oluşturduğunu belirttiler. Bununla birlikte, Batı Ülkeleri bu yönde pratik adımlar atmakta yavaş kaldılar. Oysa, geniş bir uluslararası işbirliğini yaşamın kendisi dayatıyor. Çünkü, hızla artan yeryüzü nüfusunun beslenmesi ve bununla ilgili olarak insanlığın enerji, besin ve hammadde kaynaklarını geliştirme zorunluğu, gezegenimizin ekolojik dengesinin korunması gibi evrensel sorunların çözümü çeşitli ülkelerin ortaklaşa çabalarını gerekli kılıyor.

Karşılıklı yarar: iki toplumsal sistem arasındaki işbirliğinin temel ilkesi budur. EYK üyesi ülkelerle ekonomik değişimi geliştirme yönünde birçok yabancı firmalarda gözlenen eğilim, herşeyden önce sosyalist pazarın istikrarlı niteliğiyle açıklanır. İşadamları piyasaya mal sürmek, bankacılar paralarını yatırmak gereksinimi içindedirler. Ne ki, durgun kapitalist pazar onları doyuracak güçte değildir. Kapitalistler sosyalist ülkelerle karşılıklı olarak yararlı bir ekonomik işbirliği sayesinde, enerji kaynakları ve hammadde yokluğuna ve işsizlik sorununa bağlı olan güçlükleri ve Batı'lı ülkelerin pazarlarındaki amansız yarışma ortamında tekellerin ürünlerini pazarlamakta çektiği güçlükleri bir ölçüde ortadan kaldırmının olanaklı olacağını şimdiden anlıyorlar. EYK üyesi ülkelerin pazarı daha şimdiden birçok kapitalist ülkeye yüzbinlerce iş alanını koruma olanağı vermiş, sanayinin kapasite kullanımının yükselmesine yardımcı olmuştur.

EYK ülkelerinin ise, gerekli donatımları satın alarak, dış ülkelerin deneyiminden ve teknik araçlarından yararlanarak kapitalist ülkelerle işbirliğini ve alışverişini sürdürmede sayısız yararları vardır.

Söylemeye gerek yok ki, değişim alanında temel rolü ekonomik dürtüler oynamaktadır. Ancak, şu da çok önemlidir ki, her iki tarafın çıkarlarına yanıt veren bir uluslararası işbirliği, politik iklimi soğuk savaşın

artıklarından temizler, halklarda karşılıklı güven duygusunu güçlendirir. Bu da son çözümlemede barışın sağlanmasına yol açar.

Barış içinde yanyana yaşama elbette ticaret ve işbirliği ile sınırlı değildir. Uluslararası işbirliğinin biçimleri çok çeşitli olup, politika, bilim, teknik ve kültür alanlarını da kapsamına alır. Uluslararası politik ilişkiler de karşılıklı tepe toplantıları, dışişleri bakanları arasında düzenli danışma toplantıları, hükümet, parlamento, parti heyetlerinin, tanınmış kişilerin, bilginlerin, yazar ve sanatçıların karşılıklı ziyaretleri artış göstermektedir.

Özellikle Helsinki Konferansı Sonuç Belgesi'nde, Sovyetler Birliği, Polonya ve Çekoslovakya'nın Batı Almanya ile imzaladıkları anlaşmalarda ve silâhsızlanma sorununa ilişkin birçok önemli belgede olduğu gibi, barış içinde yaşamının temel ilkelerinin uluslararası hukukta onaylanması büyük bir önem taşıyor.

Uzayın araştırılmasına yönelik ortak bilimsel ve teknik programlar, nükleer enerji, tıp, mikrobiyoloji ve öteki bilimsel alanlardaki çalışmalar insanlığa engin ufuklar açıyor. Kültür değişimleri barış içinde yanyana yaşama çerçevesinde farklı toplumsal rejimli devletler arasındaki işbirliğinin önemli bir biçimidir.

Bununla birlikte yumuşamanın maddeleştirilmesinin önünde duran sayısız engeller vardır. Bazı Batı'lı ülkeler Sonuç Belgesi'nin ekonomik ve ticari ilişkilerle ilgili hükümlerine uymuyorlar, sosyalist topluluk ülkeleri karşısında ayrımcı önlemlere başvuruyorlar. Birçok kapitalist ülkede dışalımında sayısal kısıtlamalar yürürlüktedir; SSCB'ne ve öteki sosyalist ülkelere kimi donatımları ve malları göndermek yasaktır; bu tür ülkeler, malların karşılığının ödenmesinin Batı teknikleri kullanılarak kurulan işletmelerin ürünleriyle yapılmasını öngören takas anlaşmalarını imzalamayı reddediyorlar. Sosyalist topluluk ülkeleriyle bilimsel ve teknik işbirliğinin ters bir biçimde tanıtılmasına da çok sık raslanmaktadır. Şöyle bir sav ileri sürülüyor: Sosyalist ülkeler bilimsel ve teknolojik açıdan gelişmiş kapitalist devletlerden geri kalmışlardır; büyük şeyler sunacak durumda olmamalarına karşılık, teknik değiş tokuşundan çok şeyler kazanabilirler. Kimi başka ülkelerde, EYK üyesi ülkelerin dış ticaret örgütlerinin katılımıyla kurulan şirketlerin çalışmasına yetkililer engel çıkarıyorlar.

Buraya kadar söylenenler özellikle ABD için karakteristiktir. Bu ülke, sosyalist ülkeler karşısındaki bu politikaya teorik bir kılıf bile geçirmiştir. Kongre'nin yönetim kademelerinin ve ülkenin akademik çevrelerinin kimi temsilcilerin yer aldıkları «çatışma» adı verilen okulun yandaşları, Doğu'yla yapılan ticaretten elde edilen her türlü yararın sonuçta Batı için kayıplara yol açacağı görüşünü savunuyorlar. SSCB'nin iç ve dış politikasında «elverişli» değişiklikler yaratmak amacıyla, ABD'nin ticarete «müdahale etmek» zorunda olduğunu ileri sürüyorlar. Ticaret ve kredi alanında SSCB ve öteki EYK üyesi ülkeler karşısında ayrımcı nitelik taşıyan

yönetmeliklerin ABD'de hâlâ yürürlükte olması ve sosyalist devletlerle ticaretin ve iş ilişkilerinin gelişmesini bu devletlerin iç işlerine karışmaya bağlamak için kimi Batı'lı çevrelerin bulundukları girişimler bu çerçevede içinde anlaşılır olmaktadır.

Bununla birlikte, ekonomik ve ticari ilişkileri politik sorunlara bağlama, sosyalist ülkelerle ilişkilerde politik ve stratejik yararlar elde etmek için iş alanındaki işbirliğini kullanma eğilimi gitgide daha sık biçimde eleştiriliyor. İş çevrelerinin en gerçekçi temsilcileri, ABD'nin Sovyetler Birliği'ne en ayrıcalıklı ulus statüsünü vermeyi reddetmesinin herhangi önemli bir politik yarar sağlamak bir yana, tersine kendi dışsattımına zarar verdiğini anlıyorlar.

Sosyalist ülkelerle işbirliği ve yumuşama politikasının düşmanlarının karaçalmaları tükenmek bilmiyor: «Kapalı toplum» efsanesi bunlardan biridir. Batı'lı ülkeler her türlü ilişkinin yaygınlaşmasını, insanların ve düşüncelerin «serbest» dolaşımını isterken, sosyalist devletlerin öteki halklarla her türlü yakınlaşmayı reddettiklerini ve bilgi değiş tokuşundan ve ilişkilerden sakınmaya çalıştıklarını ileri sürüyorlar.

Bununla birlikte, olgular, sosyalist topluluk ülkeleri insanların öteki halkların zihinsel değerlerine ulaşmasına engel olan «sınırlamalar» ve «kapalı toplum» ile ilgili uydurmaların geçersizliğini açıkça kanıtıyor. Kardeş sosyalist ülkelere yaptığım ziyaretlerde, oralarda Batı'lı yazarların kitaplarının kapitalist dünyada yayımlanan sosyalist ülke yapıtlarından çok daha fazla yayımlandığı kanısına yardım. Film ve televizyon programları değişiminde de açık bir oransızlık var.

Farklı toplumsal sistemli devletler arasında işbirliğinin gelişmesi yolunda ortaya çıkan güçlükler, belli bir ölçüde, barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin uluslararası ilişkiler alanını egemenliği altına almaya daha yeni başlamış olmasıyla açıklanır. Emperyalizm, çelişkili, bölüm bölüm ve çok ağır bir biçimde kendini yeni koşullara uyarlıyor. Soğuk savaş döneminden arta kalan, sosyalist topluluğun barışçı girişimlerine kesin ve açık bir yanıt getirmedeki korku, önyargılar, kuşkular hâlâ sürüyor. Kapitalist ülkelerin var olan gerçekliklere uyması zorunlu bir nitelik taşıdığından, bunlardan kimileri, sosyalist ülkelere karşı kısmen de olsa bir saldırıya geçmek için, yitirdikleri politik ve askersel konumlarını geri almak için en küçük bir fırsattan yararlanıyorlar. Kapitalist dünyanın politika adamları ve teorisyenleri, sık sık, yumuşamanın yazgısını sosyalist ülkelere gelecek ideolojik ödünlere bağlamaya çalışıyorlar ve karşı konulduğu zaman da barış içinde yanyana yaşamanın ve politik yumuşamanın geleceğinden kuşku duyulduğunu öne sürüyorlar. Oysa, iki toplumsal sistemin ideolojik savaşımı, barış içinde yanyana yaşama ve yumuşama ile birlikte yok olmaz, daha büyük bir önem ve keskinlik kazanır. Bir yandan, sosyalizm düşüncelerinin geniş biçimde yayılması için elverişli olanaklar

ortaya çıkıyor, öte yandan sosyalizm düşmanı propaganda giderek daha ince bir niteliğe bürünüyor. Ne ki, ideolojik savaşım, uluslararası iklimi bozmaya ve politik-askersel planda çatışmaya yol açmaya yönelik bir psikolojik savaş biçiminde yozlaştırılmaz.

Halklararası ilişkilerin normalleşmesinde, barış ülkelerinin propaganda-sında, karşılıklı güvenin güçlenmesinde kitle iletişim araçlarına büyük bir rol düşüyor. Ne yazık ki, kapitalist ülkelerde, haberleşme alanında her türlü dürüst işbirliğinden kaçınan, kamuoyunu yanıltan, sosyalist ülkelere baskı yapmaya çalışanları, sosyalist demokrasiyle uyuşmayan kurallara göre yaşamaya zorlayan etkili gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon kuruluşları vardır. Bu girişimler Helsinki Sonuç Belgesi'nin ruhuyla da çelişki içindedir. Bütün imzacı ülkeler, Sonuç Belgesi'nin hükümlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Yeni bir dünya savaşının önüne geçilmesi bugün en önemli sorundur. İnsanoğlunun varlığını sürdürmesi bu sorunun çözümüne bağlıdır. Barışa insancılık ruhuna bağlı olan sosyalist topluluk ülkeleri, askersel yumuşamanın politik yumuşamayla tamamlanmasını, silâhlanma yarışının sınırlandırılmasını, sıkı bir uluslararası denetim altında genel ve tam silâhsızlanmayı kesinlikle istiyorlar. Avrupa Konferansı'na katılanların nükleer ve konvansiyonel silâhları birbirlerine karşı ilk kullanan olmama konusunda bir anlaşma imzalamalarına ilişkin Sovyet önerisini Helsinki ruhu ve işbirliğini güçlendirme isteği esinlendiriyor; tüm taraflar için eşit güvenlik ilkesine dayanan stratejik saldırı silâhlarının sınırlandırılması – SALT 2 – antlaşmasının bağitlanmasının kaynağında da yine bu ruh ve istek vardır. Askersel manevraların önceden duyurulması ve bu manevralara yabancı gözlemcilerin çağırılması gibi Avrupa Konferansı'nca onaylanan ve kuşku yok etmeyi amaçlayan önlemler de bu ruh ve isteğin eseridir.

Barış içinde yanyana yaşama çağımızın gerçek ve umut verici bir olgusudur. Lenin tarafından formüle edilen ve Sovyet erkinin ilk belgelerinde çağrı şeklinde duyurulan bu düşünce, bir tek kuşağın yaşam süresi içinde, uluslararası ilişkilerin somut bir ögesi haline gelmiştir. Öte yandan, barış içinde yanyana yaşama konusunda biriktirilen deneyimler gösteriyor ki, insanlığın şimdiki ve gelecekteki tarihinden savaşlar bir daha geri gelmemek üzere çıkarılabilir.

Şimdiye dek bu yönde çok şeyler yapılmıştır ama, yine de daha çok şey vardır. Dünya Barış Konseyi Başkanlık Kurulu toplantısına katılanlar, tüm iyi niyetli insanları, tüm barış yanlılarını, silâhsızlanma ve yumuşama için, sömürgeciliğin ve ırk ayrımcılığının, tüm uluslararası gerilim odaklarının yok edilmesi için savaşımında çabalarını sürdürmeye çağırıştır.

Prag'da toplanan ulusal ve uluslararası toplumsal örgütlerin temsilcileri, bilim ve kültür adamları, tüm kıtalardan halkların ezici çoğunluğu, barışı sağlamlaştırmayı hedefleyen tüm girişimleri hararetle desteklerken

Çin hegemonyacılarının tüm dünya topluluğuna küstahça meydan okuyarak Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne saldırması karşısında sessiz kalamadılar. Barış hareketi Çin yöneticilerinin bu canice eylemlerini kesin mahkum ettiler ve tüm barış savaşçılarını kahraman Vietnam halkıyla dayanışma kampanyalarını sürdürmeye çağırdılar. Öte yandan DBK Başkanlık Kurulu, Çin militaristlerinin eylemlerinin Güney doğu Asya'da yarattığı dünya barışını tehdit eden son derece ciddi duruma dünya kamuoyunun dikkatini çekti.

Dünya barış hareketinin örgütleri ve komiteleri aracılığıyla, birçok hükümet, parti, hükümetlerdışı ulusal ve uluslararası örgütler, Birleşmiş Milletler Örgütü ve onun uzmanlık örgütleriyle olan dolaysız ilişkileri aracılığıyla DBK, dünya kamuoyunun oluşmasında artan bir etki yapıyor. DBK, barış için bir tehdit oluşturan her şeye, gelecekte de karşı çıkmayı sürdürecektir. Barış içinde yanyana yaşama politikasına omuz vermeye, farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barışçı işbirliği ve yumuşama için savaşımı sürdürecektir. Kapitalizmle barışçı ekonomik yarışta yeni ilerici toplumsal rejimin utkusuna, anti-tekelci güçlerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin barış koşullarında atılım yapmasına ve üs-tün gelmesine yalnızca işbirliği ve yumuşama yolundan varılır.

Dünya Komünistlerinin Kollektif Gücü

Igor Sokolov

SBKP Merkez Komitesi Uluslararası İlişkiler Uzmanı

Çağımızın tüm politik hareketleri içinde yalnızca komünist hareket bilimsel bir toplumsal gelişme teorisiyle donanmıştır. Marks, Engels ve Lenin'in geliştirdikleri bilimsel sosyalizmin temel fikirlerini yaratıcılıkla geliştiren ve metodolojisini titizlikle uygulayan komünistler, tarihsel sürecin derin, köklü, ana eğilimlerini belirlerler. Onlar, herhangi bir aşamada belirleyici olan etkenleri gün ışığına çıkarır, politik ve ekonomik oluşum ve güçlerin geniş yelpazesinde karmaşık etkileşimleri arasından bu etkenleri ayırdederler.

Komünistler olayların gelişimi üzerinde giderek artan bir etkiye bulunmada bilgilerine dayanırlar. Onlar işçi sınıfının ve halk yığınlarının gereksinimlerini, özlem ve duygularını genelleştirirler; bu da onlara proletaryanın sınıfsal ilkeselliğiyle birlikte, tam bir bilimsel nesnellik içinde ulusal ve uluslararası düzeyde ilerleme açınımlarını güvence altına alma olanağını sağlar. Komünistler toplumsal gelişmenin nesnel gereklerine uygun düşen eylem programları hazırlama yeteneklerini birçok kez ortaya koymuşlar ve büyük bir politik potansiyele sahip olduklarını kanıtlamışlardır.

Bununla ilişkili olarak 1969 Moskova Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı'nın 10. Yıldönümünü anımsamak yerinde olacaktır. SBKP bu toplantıyı her zaman için günümüz devrimci hareketinde bir kilometre taşı olarak görmüştür. Bu toplantıda komünistler emperyalizmle savaşta elde edilen kazanımları toparlayıp genelleştirdiler ve 1970'lerin eşliğinde dünya politika arenasındaki gerçek güçler dizilişini, olayların netür bir gelişme izleyebileceğini, bu olayların barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve halkların özgürlüğü doğrultusunda gelişmesi için neler yapmak gerektiğini kapsamlı bir çözümlemeden geçirdiler.

Komünistlerin on yıl önce kolektif olarak geliştirdikleri değerlendirme ve öngörüler temel yönleriyle doğru çıktı. Marksist-Leninist çözümleme ve buna dayanan öngörüler ölümsüz bir değere sahip olduklarını bir kez daha kanıtladılar.

1960'ların sonlarındaki ortamı anımsayalım. Kimi ülkelerde devrimci sürecin gelişmesinin karşılaştığı güçlükler ve kurtuluş hareketinin ayrı ayrı halkalarında birliğin bozulması, bunun yanı sıra kapitalizmin belirli ekonomik alanlarda kaydettiği ilerlemeler, bir yanda kimi demokrat çevreleri şaşkınlığa düşürürken, öte yandan bir hayaller dalgasının kabarmasına yol açmıştı. Burjuva ideologları, «komünist olmayan» dünyada devrimci

değişikliklerin ne zorunlu ne de olanaklı olduğunu, bunun geçmişe karıştığını ileri sürerek, yüzyılın son çeyreğinde kapitalizm için parlak açınımlar programlıyorlardı.

Komünistlerin Uluslararası Toplantısı tamamen farklı bir öngöründe bulundu. Dünyada güçlü bir kurtuluş sürecinin boy atmakta olduğunu ve devrimci, ilerici güçlerin ileri adım atmaları için olanakların biriktiğini vurguladı.

Kimin öngörüsü doğru çıktı? Yanıt ortadadır. Sovyet komünistleri, o tarihten bu yana ilerleme güçlerinin dünya çapındaki büyük hareketinin, etkileyici kazanımların damgasını taşıdığını hoşnutlukla kaydediyorlar. Sosyalist topluluk ülkeleri ekonomik ve toplumsal kuruculukta ileri başarılar kazandılar. Bunlar arasındaki kardeşçe işbirliği, toplumsal sistemlerin birliği, temel çıkarların birliği ve Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine bağlılık gibi sağlam bir taban üzerinde gelişip güçlendi. Sosyalist topluluk, bugün dünya politika arenasında en dinamik ekonomik güç ve başta gelen etken olmasını, bu işbirliğine borçludur. Her sosyalist ülke ve tümüyle sosyalist topluluk sürekli deney değiş-tokuşundan ve sözcüğün tam anlamıyla bir ötekinin özgül durum ve gereksinimlerine dikkatli, anlayışlı bir yaklaşımdan, giderek daha çok yarar sağlıyorlar. Leonid Brejnev geçenlerde Macaristan'a yaptığı bir gezide şöyle diyordu: «Bu özgül yanları gözönünde bulundurmada sağlam bir işbirliğini geliştirmek, şu ya da bu sorunu bizleri karşılıklı olarak hoşnut kılacak biçimde çözmek olanaksızdır.» (!) Geçtiğimiz on yılda kardeş sosyalist ülkelerin komünist partileri, gerek yeni toplumun kuruluşuna yön veren genel yasaları, gerekse her ülkenin özgüllüklerini gözönünde bulundurmaya ve bunlardan yararlanmaya daha iyi öğrendiler.

Kahraman Vietnam halkının haklı davası saldırıya karşı savaşta utkuya ulaştı. Kardeş sosyalist devletler ailesi Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla genişledi.

Portekiz, Yunanistan ve İspanya'daki faşist rejimlerin oluşturduğu kara noktalar Avrupa'nın politik haritasından silindi. Kapitalist Avrupa ülkelerinde işçi sınıfı hareketi sayıca ve nitelik bakımından gelişmeyi sürdürdü. Bu hareket, burjuva sisteminin bu en eski kalesinde, politik yaşamın gerçekten odağında yer alan bir güç olarak öne çıkıyor.

Asya ve Afrika halklarının eski ve yeni sömürgecilikle savaşı, karşı devrim ve dış saldırı baskılarına karşı başarıyla direnen birçok ilerici anti-empyalist rejim doğurdu.

Latin Amerika tarihinde Şili halkı için trajik keskin bir dönüş yaşandı. Ama gerici güçler kıta üzerinde böyle bir başka kazanım başaramadılar. Tersine, yalnız Şili değil, Uruguay gibi faşizm yanlısı rejimlerin egemenlik

(!) «Pravda», 1 Haziran 1979.

sürdüğü öteki ülkeler de bir bunalımın pençesinde kıvranıyor. Geçtiğimiz yıllar, Güney ve Orta Amerika'daki devrimci harekette yeni bir atılıma, buna bağlı olarak ilerleme ve demokrasi güçlerinin çok daha hareketlenmesine tanık oldu.

Komünistlerin uluslararası toplantısında çağdaş kapitalizmin güçlü ve zayıf yanları değerlendirilirken getirilen Marksist-Leninist yaklaşımın tam doğruluğu yaşam tarafından kanıtlanmıştır. Bu, Leonid Brejnev'in toplantıda söylediği şu sözleri tümüyle doğruluyor: «Emperyalizm kendini duruma uydurma çabalarında ne denli ileri giderse, onun toplumsal ve ekonomik iç çelişkileri o denli derinleşir.» (2)

Komünistler, Lenin'in koyduğu tekelci devlet kapitalizmi öğretisinin temellerine dayanarak, kapitalizmin başvurduğu ekonomik düzenlemenin, pazarın kendiliğinden güçlerine gem vuramayacağı ve tekellerin egemenliğinde bilimsel-teknolojik devrimin, üretici güçlerin toplumsallaşmasını hızlandırarak, kapitalizmin eski çelişkilerinin yeniden üremesine ve yenilerinin doğmasına yol açtığı sonucuna vardılar. Tekelci devlet kapitalizminin yeni koşullara uyarlanması içsel diyalektiğini ortaya çıkaran komünistler, böylelikle 1970'lerin başında kapitalizmi sarsan çok güçlü bunalım süreçleri dalgasını önceden görebildiler. Geçtiğimiz on yıl devresel ve kronik, geçici ve yapısal, içsel ve uluslararası nitelikte farklı önemli bunalım süreçlerinin içiçe geçmesine tanık oldu. Kapitalizm güçleneceği yerde- ekonomik temelinin tümü, ekonomik politikası ve uyarlanma stratejisi derin bir bunalıma yuvarlandı. Bu, işçi sınıfı ve yığınlar için fiyatların yükselmesi, güvencesizlik ve işsizliğin artması demekti; işsizliğin boyutları savaştan bu yana hiç bu denli büyük olmamıştı. Kapitalizmin genel bunalımının daha da derinleşmesi dünya çapında kurtuluş hareketinde yeni bir yükselişe yolaçtı.

Dahası, olayların gelişimi, uluslararası toplantının çağdaş kapitalizmin gücünü ve manevra yeteneklerini küçümseme yanlısına karşı yaptığı uyarıyı da haklı çıkardı.

Daha yoğun ve her zamankinden daha yıkıcı bir silâhlanma yarışının örgütlenmesi, ekonomik politikaların bütünleşme süreçleriyle belirli bir eşgüdümü, özellikle çokuluslu şirketlerin yardımıyla yeni sömürgeci yayılma ve kamuoyunu yanıltmak ve anti-komünist, anti-sosyalist bir stratejiyi yaşama geçirmek için kitle iletişim araçlarının geniş ölçüde kullanılması ... Tüm bunlar, toplantının emperyalizmin hâlâ ciddi ve tehlikeli bir düşman olduğu yolundaki uyarısını doğrulamıştır.

1969 toplantısı, 1970'lerde sosyalizm ile kapitalizmin cepheleşmesinin tüm dünya çapındaki gelişmelerin odağında kalacağını belirtmişti. İki farklı toplumsal sistem arasındaki savaşım bu güne değin insanoğlunun

(2) «1969 Moskova Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı», Barış ve Sosyalizm Yayınları, Prag 1969, s. 142.

zihinsel yaşantısında odak noktasını tutmakta ve dünya politikalarını belirlemektedir. 1970'lerin ürünleri, varolan sosyalizmin çağdaş tarihin ana ve en güçlü lokomotif olduğunu açıkça gösteriyor. Sosyalizmin deneyimi insanlığın belli başlı sorunlarının çözümüne giden yolu açıyor. Sosyalist topluluk askersel bir dünya felaketinin önlenmesine, tüm halkların özgürlüğüne ve daha iyi yarınlar için başarıyla savaşabilecekleri koşulların sağlanmasına belirleyici katkıyı yapıyor.

On yıl önce komünist hareketin, dünyadaki toplumsal ve politik ortamın hangi ana çizgiler üzerinde gelişeceğini kesinkes saptamanın yanı sıra, uluslararası gelişmeye büyük bir olumlu katkı yapan bir pratik eylem programı benimsemiş olması da üzerinde önemle durulması gereken bir olgudur.

1969 toplantısına katılanların oybirliğiyle onayladıkları bu programa göz atalım. Baş hedefin kahraman Vietnam halkına olanaklı olan her türlü desteği sağlamak olduğu belirtiliyor. Toplantının Ana Belgesi'nin, Vietnamlı yurtseverlerin elde edecekleri sonul utkunun, emperyalist dikta ve keyfi davranışlar politikasına karşı savaşta halkların konumunun güçlenmesi açısından temel bir önem taşıyacağını belirten öngörüsü, bugün de özel bir öneme sahiptir. Şimdi biz bu vargiyi daha da ileri götürerek, Vietnam'ın saldırganlar karşısındaki utkusunun, kurtuluş ve ilerleme güçlerinin dayanışma içinde ve amaçlı olarak hareket ettikleri zaman ne muazzam bir güce sahip olduklarını gösteren inandırıcı bir kanıt oluşturduğuna söyleyebiliriz.

1969 toplantısı savaş tehlikesine, evrensel nükleer çatışmalar tehdidine karşı, dünya barışı için savaşımın anti-emperyalist eylem birliğinin ana etkeni olmayı sürdürdüğünü belirtti. Günümüzde bu görüş gerçekten de on yıl önceki kadar geçerlidir. Emperyalizm silâhlanma yarışını tırmandırmaya devam ediyor. Savaş tehdidi inatla sürüyor.

Ama bu, on yıllık silâhsızlanma ve barış savaşımının boşa gittiğini mi göstermektedir? Yumuşama düşmanlarının, soğuk savaş yanlılarının yığınları inandırmak istedikleri görüş budur. Ama bu yalnızca tüm ulusların dirimsel çıkarları açısından uğursuz bir görüş değildir; tarihsel gerçeğe de ters düşmektedir.

Gerçekten de, etkili uluslararası denetim altında genel ve tam bir silâhsızlanma hedefimizden oldukça uzaktayız. Nükleer silâhlar henüz yasaklanamamış, bunların üretimi ve denenmesi durdurulamamış ve zor tehdidi ya da kullanımı politikası evrensel olarak ortadan kaldırılamamıştır.

Ama günümüz gerçeğinin şu yanı da vardır. Barış güçlerinin, 1969 toplantısında belirlenen hedeflere doğru ilerleme çabasının olumlu ürünleri oldukça ileri bir düzeydedir. İnsanoğlu bir dünya savaşından uzak bir on yıl daha geçirmiştir. Savaşa karşı olanlar – sosyalist ülkeler, uluslar-

arası işçi sınıfı, ulusal kurtuluş hareketi, tüm barışsever devletler ve toplumsal hareketler – çabalarını yorulmaksızın birleştirmeselerdi, böyle bir savaşın kışkırtılabileceğinin yeni, inandırıcı kanıtları vardır.

Geçtiğimiz on yılda barış içinde yanyana yaşama ilkeleri geniş ölçüde benimsenmiştir: Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki ve daha birçok kapitalist ve sosyalist ülke arasındaki ilişkilerin temellerini belirleyen uluslararası hukuk belgelerinde de bu ilkeler yer almıştır.

Toplantı kararlı ve kesin bir şekilde yumuşamayı savunarak, bunun halkların en yakıcı ve dirimsel istemlerinden biri olduğunu belirtmişti. Bugün yumuşama yönüne doğru gidişte tüm dünya komünistlerinin ve açıktır ki en başta sosyalist ülkelerdeki komünistlerin gerçekten birincil bir rolleri olmuştur.

Avrupa kıtasında gerçek güvenliğe doğru büyük bir yönelim kaydedilmiştir. 35 devleti bir araya getiren Konferans ve yumuşamanın bildirgesi durumuna gelen Helsinki Sonuç Belgesi'nin onaylanması, tarihsel önem taşıyan bir olaydı. Avrupa'da var olan sınırları değiştirilemeyeceği benimsendi. Demokratik Alman Cumhuriyeti uluslararası hukukta tanındı. Avrupa devletleri arasında karşılıklı yarara dayanan ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliği barış içinde yanyana yaşamanın önemli bir etkeni olarak geliyor.

Silâhlanma yarışının sınırlandırılması alanında da bazı adımlar atılmıştır. Bunların arasında nükleer silâhların yayılmasının önlenmesine ilişkin anlaşmanın, füzesavar sistemlerinin sınırlandırılması konusundaki ilk ara sözleşmenin yürürlüğe girmesini sayabiliriz.

Tüm bunlar yine de silâhlanma yarışına son vermekte yetersiz kalıyor. Ama bu önemler yalnızca politik yumuşamanın olanaklı ve verimli olduğunu değil, askersel yumuşamanın da pratikte gerçekleştirilebilir olduğunu gösteriyor.

Yeni Sovyet-Amerikan stratejik silâhların sınırlandırılması anlaşmasının ışığında bu sorun bugün özellikle günceldir. Barış güçleri SALT-2'yi, silâhlanma yarışını durduracak önlemleri daha ileri ve daha etkin kılma yolundaki önemli bir kilometre taşı olarak görüyorlar. Saldırgan güçlerin ve isteyerek ya da istemeyerek onların sözcüsü gibi davrananların bu anlaşmayı baltalama çabalarının nedeni budur. Bugün, dünyanın uluslararası gerginliklerinin keskin bir şiddetlenmesi, yeni bir askersel-politik karşı karşıya gelme ve savaşın kıyısında kurulu bir denge yönünde mi ilerleyeceği, yoksa yumuşamanın derinleştirilmesi ve silâhlanma yarışına son verecek etkin önlemlerin alınması için geniş ve ardıcıl bir eylem tabanı mı yaratılacağı sorunu, büyük ölçüde SALT-2'nin bağışlanması konusunun çevresinde yürütülen savaşın sonucuna bağlıdır. Bu durumda, 1969 ortak belgesinde açık seçik belirtilen komünistlerin ilkeli ve değişik-

mez çizgisini anımsamak gerekir: Yumuşamayı pekiştirmek ve geliştirmek amacıyla, ülkelerdeki gerçekçi politika liderlerinin çabalarını sosyalist devletlerin çabalarıyla birleştirmek zorunludur.

Geçen Haziran ayında Leonid Brejnev ile Janos Kadar arasında imzalanan SBKP-MSIP ortak belgesinde şöyle deniliyor: dünya barışı için komünist, sosyalist ve öteki tüm demokratik partilerin, ulusal ve uluslararası ilerici örgütlerin ve kapitalist «Çağdaş komünist hareketin bir uluslararası güç olarak rolü ve etkisi büyüyor. Termo-nükleer savaşın önlenmesi, silâhlanma yarışına son verilmesi ve silâhsızlanma, toplumsal sistemlerine bakılmaksızın devletler arasındaki ilişkilerde barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin yerleştirilmesi, hegemonyacılığa karşı direniş, sömürgecilik ve ırkçılığın kökünün kazınması gibi başlıca sorunlar herşeyden önce hem sosyalist, hem de kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi partilerinin girişimleri ve ortak çabaları sayesinde dünya politikasının merkezi haline gelmiştir. ⁽³⁾

Toplumsal yaşamın ve uluslararası ilişkilerin hangi alanına bakarsanız bakın, komünistlerin söz ve eylemlerinin her yerde büyük bir rol oynadığını görürsünüz: Komünist partilerinin tarihsel forumlarının 10. yıldönümüyle ilişkili olarak, bu partilerin kolektif düşünce ve birleşik eylemlerinin önemini vurgulamak özellikle yerinde olur. Her kardeş parti tümüyle özerk bir çalışma içindedir. Partiler kendi başına ve bağımsız bir şekilde kendi ortamını çözümler, eylem programını çizer, kararlar alıp yaşama geçirir. Ama çeşitli ülkelerin özgül koşullarında yürütülen bu bağımsız çabanın ürünleri, çağımızın en etkili ve en uluslararası hareketi olan dünya komünist hareketinin ortak politik deneyim hazinesini zenginleştirir.

Dünya komünistlerinin deney biriktirme ve uygulamalarındaki bu biçimin yanı sıra, dolaysız kolektif çalışma biçimleri de önemini korumaktadır.

Geçtiğimiz on yılda komünist partileri, birçok bölgesel konferans ve toplantı yaptılar; bunlar arasında genel olarak onaylandığı gibi, barış ve toplumsal ilerleme savaşı arasındaki ilişki sorunlarının irdelenmesine önemli bir katkı yapmış olan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin Berlin Konferansı'nı sayabiliriz. Sosyalist ülkeler kardeş partilerinin Merkez Komitesi Sekreterleri arasındaki toplantılarda en çeşitli konuları kapsayan güncel sorunlar üzerinde yapıcı tartışmalar gelenek halini almıştır. Latin Amerika ve Karayipler bölgesi komünist partileri pek çok konferans düzenlemişlerdir. Komünist partisi temsilcilerinin ikili toplantıları da geniş bir yaygınlık kazanmıştır. Sovyet komünistleri, kardeş partilerin BSS ile birlikte düzenledikleri ve öteki uluslararası bilimsel konferanslarda en önemli

⁽³⁾ «Pravda», 3 Haziran 1979.

teorik sorunları görüşmenin tartışmasız büyük değeri taşıdığı görüşündedirler.

Görüş ve deney değiş tokuşu ve ortaya çıkan sorunların kolektif çözüm lenmesi, kardeş partiler arasında Marks, Engels ve Lenin'in yüce öğretisine dayalı enternasyonalist, yoldaşça ve gönüllü işbirliği ve dayanışmayı ilerletmenin en önemli bir aracıdır.

1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı'nın oybirliğiyle benimsenen «Vladimir İliç Lenin'in Yüzüncü Doğum Yılı Çağrısı»nda vurguladığı gibi: «Komünistler, tüm düşmanlarına karşı savaşta devrimci Marksist-Leninist ilkeleri ve proletarya enternasyonalizmini sapasağlam yüksekte tutmayı, bu ilkeleri ardıcıl yaşayan gerçeğe dönüştürmeyi, sınıf savaşımı ve sosyalist toplum kuruculuğuna ilişkin eldeki deneyime dayanarak Marksist-Leninist teoriyi sürekli geliştirip zenginleştirmeyi görev sayarlar.»⁽⁴⁾

İnanıyoruz ki, 1969 toplantısının bu sonucu, komünistlerin barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğrunda ortak savaşımalarında geçerliliğini sürdürmektedir.

⁽⁴⁾ «1969 Moskova Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı», s. 41.

Devrim ve Demokrasi

ULUSLARARASI BİLİMSEL KONFERANS

25-27 Nisan 1979 tarihlerinde Thiany'de (Macaristan), Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi ile BSS'nin birlikte düzenledikleri «Devrim ve Demokrasi» konulu bir uluslararası bilimsel konferans toplandı. Konferans'a şu 39 ülkeden Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri ve bilim adamları katıldı: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Büyük Britanya, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Hindistan, Irak, İran, İspanya, İsrail, İsviçre, İsveç, İtalya, Japonya, Kanada, Kolombiya, Küba, Macaristan, Mısır, Moğolistan, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, SSCB, Şili, Türkiye, Uruguay, Vietnam ve Yunanistan. BSS Yazı Kurulu üyeleri de konferansta hazır bulundular.

Konferans, MSİP Polit Büro Üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri Miklos Ovari'nin plenum toplantısında yaptığı bir konuşmayla açıldı. (Ovari Yoldaş'ın açış konuşması aşağıdadır.)

Konferans çalışmalarını iki komisyon halinde sürdürdü: «Demokrasi Savaşımı ile Sosyalizm Savaşımının Karşılıklı ilişkisi» ve «Demokrasi ve Devrimci Sürecin Uluslararası etkenleri».

Konferansa katılanlar bildirimlerini önceden sundular. Bildiriler öne sürülen öneriler gereğince gözönünde tutuldu ve tartışmalar özgür, yoldaşça bir hava içinde geçti.

Kapanış oturumunda her iki komisyonun başkanları, MSİP MK üyesi ve Merkez Komite'ye bağı Toplumsal Bilimler Enstitüsü Direktörü Sandor Lakos ile Danimarka Komünist Partisi MK Yürütme Komitesi ve Sekretarya üyesi Ib Norlund ve BSS'nin sorumlu sekreteri ve SSCB Bilimler Akademisi aday üyesi Ivan Frolov söz aldılar.

MSİP MK Sekreteri Andras Gyenes, MSİP MK Birinci Sekreteri Janos Kadar adına BSS Yazı Kurulu ve Yazı Konseyi'ne çalışmalarında yeni başarılar diledi.

Konferans belgeleri dergimizin ileriki sayılarında yayımlanacaktır.

Yaratıcı Araştırma İçin

Miklos Ovari

MSIP Polit Büro Üyesi ve MK Sekreteri

Kardeş partilerin temsilcilerini ağırlamak Macaristan Sosyalist İşçi Partisi için büyük bir onurdur. Partimiz konferansa evsahipliği yapmaktan mutludur, çünkü inanıyoruz ki, hareketimizde deney değiş tokuşu ve önemli teorik sorunların açık ve yoldaşça bir yaratıcılık atmosferinde tartışılması bize yararlı sonuçlar çıkarma olanağını sağlar. Gerek sosyalist kuruluşun gerekse uluslararası barış çabamızın karmaşık sorunlarını çözmemizde değeri ölçülemeyecek bir yardımda bulunur.

MSIP böylesi toplantılara büyük önem veriyor. Tüm olarak dünya devrim sürecinin başarıları ve uluslararası komünist hareketin gelişmesi kardeş partilerin özerkliğini kuvvetlendirmiştir. Hareketimiz bugün örgütsel bir merkeze sahip değildir; her parti kendi politikasını kendisi çözmektedir. Ama bu, hareketimizin uluslararası niteliğini ya da tüm ülkelerin işçilerinin dirimsel çıkarlarının ve başlıca ereklarının birliğini değiştirmiş değildir. Şu nesnel gerçekte de bir değişme olmamıştır, tersine – uluslararası tekellerin yaygınlaşmasıyla – daha da önem kazanmıştır: Sosyalizmin utkusu için savaşımında dünya çapında ortak bir düşmanımız vardır – uluslararası emperyalizm. Sosyalizm savaşımımızda bizi birleştiren bir başka olgu da, ortak ideolojik ilkelere, Marks, Engels ve Lenin'in pratikte sınanmış olan fikirlerine sahip bulunmamızdır. Partilerin bağımsızlığının karşılıklı bağları ve işbirliğini dışlamaması, hareketimizin uluslararası doğasından gelen bir özelliktir. Ulusal çerçeve içinde edinilen deneylerden karşılıklı yararlanmaya ve tüm hareket için bir önem ve anlam taşıyan politik ve teorik sorunları birlikte çözümlemeye duyulan zorunluluk, kardeş partiler arasında doğal, hatta denebilir ki yasa hükmünde bir süreç olarak artmaktadır.

Avrupa'daki kardeş partilerin 1976 Berlin Konferansı gibi komünist ve işçi partileri temsilcilerinin büyük toplantıları bu amaçlara, dolayısıyla da kardeş partilerin ulusal ve uluslararası çıkarlarına başarıyla hizmet etmektedir. Partiler arasında ikili resmi görüşmeler de gerekli ve yararlıdır. Öncelikle politik olan bu gibi önemli toplantıların yanısıra uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin ortak teorik sorunlarının serbestçe tartışıldığı dar ya da geniş kapsamlı toplantılara da gerek vardır. Çağımızda bilimsel teorimizi ilerletmenin en önemli kaynaklarından birinin kollektif deneyim ve kollektif bilgelik olduğuna kesinlikle inanıyoruz.

Bilimsel sosyalizm teorisi doğduğundan bu yana devrimci pratikle sıkı bir bağlantı içinde gelişmiştir. Bu bakımdan, sosyalist ülkelerin, ulus-

lararası komünist, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin deneyimini çözümleyip toparlamak, ideolojik faaliyetimizin ve teorik araştırmalarımızın zorunlu bir ögesidir. Biz Macar komünistleri, önümüzdeki sorunları çözüm-lerken, dünyanın ilk sosyalist devleti SSCB'ndeki ve ayrıca bizlerle aynı yolda yürüyen ve benzer sorunları çözmeye çalışan öteki sosyalist ülke-lerdeki sosyalist kuruculuk deneyine özel bir değer veririz. Biz aynı zaman-da, gelişmiş kapitalist ve gelişmekte olan ülkelerdeki kardeş partilerin savaş deneylerini de yakın bir dikkatle inceleriz. Bu yalnızca proletarya dayanışmasının bir gereği değildir. Aynı zamanda şu bir gerçektir ki ulus-lararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin ve kardeş partilerin verdikleri savaşın ürünleri Macaristan'da sosyalist kuruluş için en elverişli uluslar-arası koşulları yaratır ve bizim çalışmalarımızdaki başarı ya da başarı-sızlıklar da hareketimizin tümünü etkiler. Bu nedenle, biz, Partimizin yal-nızca kendi işçi sınıfına ve kendi halkına değil, uluslararası işçi sınıfına karşı da bir sorumluluk duygusu taşıdığını her zaman söylemişizdir. Ser-mayeye karşı savaş veren sınıf kardeşlerimizle dayanışma ile birlikte, bu sorumluluk duygusu bizi deney değiş tokuşuna ve bu deneyimin teorik genelleştirmesine yöneltiyor.

Uluslararası devrimci işçi sınıfı hareketinin tek tek öncü kolları savaşım-larını ulusal çerçeveler içinde yürütüyorlar; işçi sınıfının ortak amaçları da ulusal çerçeveler içinde elde ediliyor. Çeşitli ülkelerde farklı koşullar ve amaçlara ulaşmak için farklı olanaklar var, kardeş partilerin gündemin-deki görevler başka başka, ulusal çerçeveler içinde sınıf savaşına çekil-mesine çalışılan bağlaşıklar aynı değil. Uluslararası güçler dengesinin, dünyadaki politik durumun da kardeş partilerin somut savaşım koşulları üzerinde farklı bir etkisi vardır. Bütün bunlar devrimci harekete yeni yeni yanlar ekler, ama bazı güçlükler, tartışmalar ve yer yer kimi somut konu-ların yorumunda farklılıklar da doğurur. Bu, bağlarımızı ve işbirliğimizi geliştirirken gözönüne almamız gereken bir noktadır. Teorik konferanslar bu güçlüklerin aşılmasında ve tartışmalı sorunlara yanıt bulunmasında da önemli bir yer tutar; bu da ortak davamızı ilerletir.

Konferansımızın gündeminde, işçi sınıfının savaşımında her zaman tem-el bir yer tutmuş olan bir teorik sorun var. Devrim ve demokrasi soru-nunun ne denli önemli olduğunu kanıtlamaya gerek yoktur. Bu sorun yal-nızca teorik tartışma açısından değil, aynı zamanda pratik politik karar-ların formülasyonu için de büyük bir önem taşır.

Macaristan'a ilişkin olarak, yalnızca, Marks ve Engels'in «Komünist Manifesto»daki şu sözlerine bağlı olduğumuzu belirtmek isterim: «Dev-rimde işçi sınıfının ilk adımı proletaryayı egemen sınıf durumuna yükselt-mek, demokrasi savaşını kazanmaktır.» Macaristan'da en sıradan demok-ratik hakların bile kazanılmasının ön koşulu, işçi sınıfının önderliğinde bir devrimci savaşımıdır. Bu savaşımın başarıya ulaşması ve sosyalist devrimin

utkusu sözcüğün tüm anlamıyla demokrasinin kazanılmasını olanaklı kıldı. Anayasamızda bu şöyle formüle edilmiştir: «Macaristan HalkCumhuriyeti'nde tüm erk emekçi halkındır.»

Bizi demokrasiye götüren yolun pek öyle kolay olmadığını da belirtmeliyim. Gelişmemiz burada da eksikliklerden yoksun değildi: Büyük hatalar ve gerilemeler yaşandı. Ama Partimiz ve işçi sınıfı bu engelleri aşacak, yanlışları düzeltecek ve sosyalist demokrasinin serpilmesinin politik ve toplumsal koşullarını yaratacak güce sahipti. Son hedefe ulaşmış bulunmadığımızı ve sosyalist demokrasinin tam gerçekleşmesi için daha yapılacak pek çok iş olduğunu yadsımıyoruz.

Halkları korkutma çabasındaki ideolojik karşıtlarımız, sosyalist devrimin etkusunun diktatörlükle sonuçlandığını sık sık ileri sürüyorlar. Macaristan'daki sınıf savaşımında başlıca nokta her zaman, devrimin sonucunda ortaya çıkan erkin hangi sınıf için demokrasi, hangi sınıf için diktatörlük olduğu sorunu olmuştur. Birincisi 1919'da, ikinci ve sonuncusu ise 1948'de gerçekleşen Macar sosyalist devriminin etkusu, erki, ezici çoğunluğun, yani işçilerin, köylülerin ve tüm emekçilerin eline verdi. Proletarya diktatörlüğü, ezici çoğunluk için demokrasinin sağlanmasına, egemen sınıfın politik ve ekonomik erkinin alaşağı edilmesine, mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesine ve karşı devrimci girişimlerin boşa çıkarılmasına hizmet etti.

Lenin 1919'da keskin sınıf savaşımının sürdüğü bir ortamda, Macar işçilerine gönderdiği bir kutlama mesajında şöyle diyordu: «Proletarya diktatörlüğünün özü, yalnızca zor değildir, hatta başlıca zor değildir. Onun başlıca özelliği emekçi halkın ileri kolunun, öncüsünün, yani hedefi sosyalizmi kurmak, toplumun sınıflara bölünmüşlüğü ortadan kaldırmak, toplumun tüm üyelerini emekçi yapmak ve insanın insan tarafından her türlü sömürülmesinin temellerini yok etmek olan biricik önder: proletaryanın örgütlülüğü ve disiplini.» ⁽¹⁾ Macaristan'da sosyalist devrimin etkusu ve sömürücülerin bir sınıf olarak ortadan kaldırılması, halk erkinin baskı işlevinin giderek arka plana itilmesine ve sosyalist demokrasinin daha da serpilmesine olanak sağladı.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde komünist partileri bizimkilerden farklı politik ve toplumsal koşullarda savaşım yürütmek durumundalar. Bu ülkelerin kimisinde işçi sınıfı hareketi önemli demokratik kazanımlar elde etmiştir. Bu kazanımların sosyalist bir toplum kurma savaşına daha elverişli koşullar sağlayacağı kesindir. Biz Macar komünistleri, içtenlikle umuyor ve gönülden diliyoruz ki, kardeş partiler bu antan olanaklardan yararlanmayı başarılılar ve bizim geçtiğimiz o çetin yoldan geçmek zorunda kalmazlar.

Aynı doğrultuda eylem sürdüren günümüzün başlıca devrimci güçleri

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 29, s. 388.

ile tüm barışsever güçlerin ardıcıl ve yorulmak bilmez çabaları sayesinde yumuşama süreci uluslararası arenada, kimi güçlük ve engellere karşın, egemen eğilim haline gelmiştir. Uluslararası işçi sınıfı tarihsel görevini yerine getirmek için yürüttüğü örgütlü savaşımında yeni yeni büyük başarılar kazanmıştır. Sosyalist ülkelerde barışçı kuruculuk başarıyla yol alıyor, sosyalizmin maddesel ve teknik temeli gelişiyor ve halkların yaşam düzeyi yükseliyor. Sosyalist kuruluş programının yaşama geçirilmesi, sosyalist ilkeler üzerinde yapılandırılmakta olan toplumun iç birliğini, ulusun birliğini güçlendiriyor. Dünya sosyalist sisteminin uluslararası politik sorunlar üzerindeki etkisi büyüyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde kardeş partilerin önderliğindeki işçi sınıfı ve öteki emekçilere tekeli sermaye erkine ve burjuva hükümetlerinin politikasına karşı savaşımı yoğunlaştırıyorlar. Kardeş partiler sınıf savaşımıyla kazandıkları ekonomik ve toplumsal kazanımları ve demokratik hakları sosyalizm hedefinin ışığında korumak ve daha da genişletmek için ve de daha uzun erimde toplumun sosyalist dönüşümünü gerçekleştirmek için başarıyla savaşı sürdürüyorlar. Ulusal kurtuluş hareketleri son birkaç yıl içinde savaşımalarında yeni önemli başarılar sağladılar. Bir dizi ülke politik bağımsızlığına kavuşurken, uluslararası dayanışmanın büyük gücünden destek alan kimi ülkeler de daha önce elde etmiş oldukları bağımsızlıklarını, toprak bütünlüklerini başarıyla korudular, emperyalizmin ve onunla bağlaşılan iç-dış gericiliğin ortak komplolarını suya düşürdüler. Genç devletlerden bazılarında devrimci değişiklikler gerçekleşti ve sosyalizme yönelen gelişmekte olan ülkelerin sayısı arttı.

Uluslararası komünist hareket yükseliyor, ancak çeşitli bölgelerde bu belirleyici eğilim kapsamı bakımından farklılıklar gösteriyor. Dünya devrimci sürecinin ilerlemesi, komünist hareketin atılımı ve dünya güçler dengesinde sosyalizm, toplumsal ilerleme ve barış yararına gerçekleşen değişme, uluslararası ideolojik durum üzerinde iki yanlı bir etki yapmaktadır.

Bir yandan, ilerici ve barış yanlısı güçlerin ilerlemesinden ve sosyalist fikirlerin yayılmasından korkuya kapılan uluslararası emperyalizm belli başlı devrimci akımlara karşı eşi görülmedik yoğunlukta, değişken ve son derece eşgüdümlü bir ideolojik saldırıya kalkmıştır. Emperyalizm yumuşama sürecini dizginlemek, ilerici güçlerin derlenip toparlanmasını engellemek ve uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin birliğini bölmek için ideolojik cephaneliğine sarılıyor. Partimizin görüşüne göre, Çin yönetiminin ilkesel sorunlar üzerindeki tutumu ve gerçek politik girişimleri de bu amaca hizmet etmektedir. Çin yönetiminin milliyetçi ve hegemonyacı politikası, sosyalist Vietnam'a saldırısı Macar komünistleri ve tüm halkımız tarafından öfkeli protestolarla karşılanmıştır.

Biz farklı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde yanyana yaşamalarının taban tabana karşıt iki ideoloji, yani sosyalist ideoloji ile

burjuva ideolojisi arasında bir yakınlaşma ve uzlaşma demek olmadığını ve olamayacağını her zaman belirttik. Barış içinde yanyana yaşamada ideolojik çalışmanın önemi daha da artar ve çözüm bekleyen teorik sorunlara yanıt aramayı daha zorunlu kılar. Bizim için bu sorunun çözümü bir ilke konusudur; bunun ayrıca büyük bir pratik önemi de vardır. Yeni sorunlara yanıt bulmak için yaratıcı bir araştırmaya girişmek, devrimci güçlerin yeni başarılar kazanması ve emperyalizmin ideolojik saldırısını geri püskürtmesi için vazgeçilmez bir önkoşuldur. Biz, bu sorunların çözümünün tüm kardeş partilerin çıkarına olduğuna inanıyoruz, çünkü emperyalizmin ideolojik saldırısı yalnızca sosyalist ülkelere yönelik değildir, aynı zamanda doğrudan sosyalizm, toplumsal ilerleme ve barış uğrunda savaşan güçleri tehdit etmektedir.

Öte yandan, uluslararası komünist harekette başlıca konuların daha sık tartışılır duruma geldiğini görüyoruz. İşçi sınıfı hareketinin tarihinde, hareketin yükselme dönemlerinde, tartışmalar her zaman daha bir canlılık kazanmıştır. Bunun nesnel nedeni bize göre, farklı koşullarda faaliyet gösteren kardeş partilerin işçi sınıfının tarihsel özgörevi açısından en uygun somut politik önlemleri bulmaya çalışmaları ve mevcut ortamdan kalkarak, kendi partilerinin ve hareketin tümünün önünde duran somut sorunların çözümü için farklı sonuçlara varmalarıdır. Kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin gelişmesinin birçok yeni yıkıcı sorun doğurduğu günümüz koşullarında, bu daha da geçerlidir. Sosyalist ülkelerin deneyimlerinin, ne denli zengin olurlarsa olsunlar, bu sorunlara çözüm bulmakta yeterli olamayacağını düşünüyoruz. Ama bu deneyim hafife alınamaz. İşçi sınıfı hareketinin tarihi ve sosyalist ülkelerin önemli kazanımları, «tarihsel bir çıkmazdan kurtuluş yolu» aramakta olmadığımızı gösteriyor; biz daha ileri yol alma planları içindeyiz ve bunu sağlam bir zemin üzerinde yapıyoruz.

Bugün komünist ve işçi sınıfı hareketi içinde süregiden tartışmalar sosyalist fikirlerin daha da yaygınlaşması sonucunu verecek ve sosyalizm pratiğini zenginleştirecektir. Ancak ve ancak Marks, Engels ve Lenin'in ideolojik mirasına bağlı kalırsak, uluslararası işçi sınıfının ortak çıkar ve ereklarını hiçbir zaman gözden kaçırmazsak ve teorik önermelerimizi pratikte her zaman sınırsak bu tartışmalar gerçekliğin öne çıkaracağı yeni sorunlara doğru yanıtlar üretecek ve bilimsel teorimizin yaratıcılıkla geliştirilmesini ilerletecektir. Bunun yanı sıra, yaratıcı ve ilkeli tartışmaların öznel koşullarını oluşturmak için de yorulmaksızın çalışmamız gerekiyor. Partimiz, çalışma deneylerinden yola çıkarak, yaratıcı bir ruhla, ilkeli bir temel üzerinde ve yoldaşça bir atmosfer içinde yürütülen tartışmaların yeni sorunlara yanıt bulmamıza, komünist hareketin konumunu belirleyen etkenleri ayrıntılı çözümlememize yardımcı olacağını ve Marksist-Leninist teorinin geliştirilmesine olanak sağlayacağını belirtiyor.

Lenin'in Diyalektik Öğretisi ve Günümüz

Profesör Bonifatij Kedrov

SSCB Bilimler Akademisi Üyesi

1921 yılıydı. Ülkemiz gelişmesinin keskin bir dönüm noktasında, Yeni Ekonomik Politika'nın eşliğindeydi. 1917 Ekim Devrimi'nin etkisinden ve silâh bakımından güçlü içteki karşı devrimcilerle yabancı saldıncılara karşı verilen şiddetli savaşlardan sonra, Lenin ve Bolşevik Partisi'nin önderliğindeki genç Sovyet Cumhuriyeti en karmaşık ekonomik görevlerle başa çıkmaya sıvanıyordu. Devlet ve parti yönetiminin dikkatini ticareti öğrenmek gibi sıkıcı gelen sorunların çözümüne çevirmek zorunluğu şiddetle hissediliyordu. Ama bu tür sorunlar çözülmeden yeni bir toplum kuruculuğuna doğru yol almak olanaksızdı.

Ülke yaşamının yeni doğrultusunda sendikaların rolü merkezzel bir sorun haline geldi. 1921 yılında ben Lenin'le çok kereler karşılaşmış olmama (*) karşın, çok genç bir komünisttim ve Parti içinde bu sorun çevresinde kopan ateşli tartışmayı iyi anımsarım. Göze çarpan nokta, Lenin'in bu tartışmadaki karşıtlarının gerçek yaşama uymayan, özden yoksun ve boş, soyut şema ve tasarımlardan hareket etmeleriydi. Lenin ünlü yapıtı, «Bir Kez Daha Sendikalar Üzerine, Bugünkü Durum ve Troçki ile Buharin'in Yanlışları»nı 1921'de kaleme aldı. Bu kitabında Lenin, salt bilimsel gibi görünen şu sorunu enine boyuna irdeledi: diyalektik mantık nedir ve biçimsel (formel) mantıktan nasıl ayrılır? Neden böyle yaptı? Bunun nedeni, tarihte keskin dönüm noktalarında, tarihsel hareketin çelişkileri kızıştığı zaman, ani sorunlara doğru çözümü ve en karmaşık, en çetin durumlardan doğru çıkış yolunu hızla ve kesin netlikle bulmanın gerekli olmasıdır. Partiye yalnızca diyalektik yaklaşımın yardımı dokunur, onu yanlış karar ve girişimlere karşı önceden uyarır ve ona olaylar labirenti içinde yol göstericilik edecek olan ipucunu verir.

Açıktır ki, diyalektiğin komünist ve işçi sınıfı hareketinin teorisi ve pratiği için taşıdığı önemin tüm yanlarını göstermek zordur, bu yüzden ben burada yalnızca özellikle önemli ilkelerine değineceğim.

Marksist-Leninist diyalektik somuttur. Her duruma, her zaman aralığına ve her ülkeye uygun «model» ya da klişeler, standartlar, şemalar ve kalıplar tanımaz. Lenin, Marksizm karşıtlarının cansız ve anlamsız eklektizmini, dogmatizmini yerden yere vurdu ve bunların ne diyalektiğin ve dolayısıyla ne de Marksizm'in özünü bile anlayamamış olduklarını gös-

(*) B. Kedrov, Lenin'i daha çocukluğundan tanıyordu; babası M. Kedrov, o sıralar İsviçre'de Lenin'le birlikte sürgün hayatı yaşamıştı. B. Kedrov, 1918'den beri SBKP üyesidir – Editör.

terdi: «Diyalektik mantık der ki, gerçek her zaman somuttur, asla soyut olamaz». ⁽¹⁾ Bu yüzden ki Lenin şu görüşünde ısrar ediyordu: «Marksizm'in özü, canlı ruhu somut durumun somut çözümlemesidir» ⁽²⁾ Rusya'da 1917 Şubat devriminin arefesinde Lenin, o dönemde muazzam bir «genel» mantık yürütme bolluğunun ve «doğruluk ve tarihsel perspektif yoksunluğu»nun var olduğunu, oysa tüm sorunun «tek tek her durumda herşeyin tarihsel bakımdan somut duruma bağlı olduğu»nu yazıyordu. ⁽³⁾

Başka başka olguları bir genel önerme altında toplamaya kalkışmak diyalektik olmadığı gibi, binbir çeşit güvenilmez tarihsel koşutluklar ve kuşkulu andırmalarla uğraşmak da diyalektik değildir.

Gerçekten de, soyut, anti-diyalektik yaklaşım, kesin olarak bir genel önermeyi alıp, önce derinliğine ve her yönlü bir somut çözümlemeden geçirmeksizin, mekanik olarak şu ya da bu özel duruma uyarlamaktan ibarettir. 1917'de Rusya'da burjuva demokratik devrimin daha başında Lenin, «Taktik Üzerine Mektuplar»da, Marks ve Engels'in, «en çok yalnızca genel görevleri belirleyebilecek olan ve tarihsel sürecin her özel döneminin somut ekonomik ve politik koşulları tarafından zorunlu olarak değiştirilecek olan, formül'leri yalnızca ezberleyip tekrarlamakla» yetinenleri her zaman alaya aldıklarını anımsatıyordu. ⁽⁴⁾ Lenin, somut yaklaşımdan tarihsel deneyimi küçümsemenin anlaşılmadığını ve Bolşevik belgi ve görüşlerin bir bütün olarak tarih tarafından doğrulanmış olduğunu, ama somut olarak işlerin daha farklı yürüdüğünü, insanın bekleyebileceğinden daha orjinal, daha kendine özgü, daha çeşitli bir durum aldığını belirtiyordu.

Söylemeye gerek yok ki, temel olanı, en önemli olanı her zaman gözönüne almak gerek, ama soyut, çıplak haliyle değil. Bu somut olarak, içinde varolduğu ve ancak onun aracılığıyla kendini gösterebildiği özel'le diyalektik birlik içinde gözönüne alınmalıdır.

Lenin, (diyalektiğin ışığında) pratiğin bir düzine programından daha değerli olduğu konusunda Marks'ın görüşüne katılıyordu. «Felsefe Defterleri» kitabında şöyle yazıyordu: «Pratik, (teorik) bilgiden daha üstündür, çünkü o yalnızca evrenselliğin değil, aynı zamanda en dolaysız gerçeğin gücüne de sahiptir» ⁽⁵⁾.

Lenin'den alıntı yapmanın nedeni, Leninizm'in temel özelliği olan teorinin kemikleşmeye hiç gelmediğini anımsatmak isteyişimdir.

Bugün işçi sınıfı ve bağlaşıklarının sermayeye karşı yürüttükleri devrimci savaşımın pratiği, (toplumun tarihsel hareketinin genel yasalarındaki)

⁽¹⁾ Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 32, s. 94.

⁽²⁾ Agy., c. 32, s. 166.

⁽³⁾ Agy., c. 23, s. 271-272.

⁽⁴⁾ Agy., s. 24, s. 43.

⁽⁵⁾ Agy., c. 38, s. 213.

evrensel olan ile ayrı ayrı ülkelerin kendine özgü gelişme koşullarında bireysel olanın, özgülün diyalektiğini açık seçik ortaya seriyor. Materyalist diyalektik, bireyseli ve özgülü dikkate almadan tek başına geneli ve özeli dikkate almadan tek başına bireysel ile özgülü görmek gibi bir tekyanlılığı kabul etmez. Diyalektiğin bu özelliğini Lenin şöyle tanımlıyor: «Bireysel ancak evrensele götüren bağlam içinde vardır. Evrensel ancak bireyselde ve onun aracılığıyla vardır. ... Her bireysel tam olmayan bir şekilde evrensele girer vb., vb.» ⁽⁶⁾ Birini bırakıp öbürünü gözönünde tutmak, ciddi teorik hatalara yol açar.

Diyalektik mantığın ruhuyla dolu olan devrimci stratejinin en önemli görevlerinden birisi, dünyadaki tek tek ülkelerin gelişiminde genel ile özgül olan arasındaki doğru sıralanışı bulup tanımlamaktır. Bu nedenle, devrimcilerin düşmanla savaşta hem temel görevleri «hem de bu savaşımın her ülkede, o ülkenin ekonomisi, politikası, kültürü ve ulusal bileşiminin özgül karakterine uygun olarak büründüğü (ve bu kaçınılmazdır) somut özellikleri» hesaba katmalarının zorunlu olduğuna inanıyoruz. Lenin şöyle devam ediyor: «Her ülkenin, bütünsel, ortak uluslararası görevin çözümüne somut yaklaşımındaki ulusal bakımdan özgül ve ulusal bakımdan ayırtedici olanı araştırmak, arayıp bulmak, sezmek ve kavramak (zorunludur)» ⁽⁷⁾

1917 Ekim Devrimi'nden sonraki ilk yıllarda çoğu kişi, kapitalizmden sosyalizme, oradan da komünizme geçişin ancak Sovyet iktidarı biçiminde gerçekleşebileceğini ve bunun zorunlu olduğunu sanıyorlardı; onlarca bu, sözümona Rus deneyiminin ortaya koyduğu bir olguydu. 1919'da Batı Avrupa'da (Macaristan ve Bavyera) patlak veren devrimlerin de Sovyet biçimini alması bir raslantı değildi. Ama Rusya'daki devrim deneyinin bu yanını gözönüne alarak, öteki Avrupa ülkelerinde aynı deneyi böylesi bir titizlikle yinelemek zorunlu muydu? İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmeler, kapitalizmi alaşağı eden Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinin Sovyet deneyini mekanik bir şekilde kopye etmeden, kendi özgül tarzlarında sosyalizm yoluna koyulduklarını gösteriyor.

Rusya'daki sosyalist devrimin uluslararası değerinden söz ederken, sözcüğün dar anlamında Rusya'da yer alan olayın uluslararası boyutlarda yinelenmesinin tarihsel kaçınılmazlığını anlatmak isteyen Lenin, bu devrimin ancak belirli temel özelliklerinin böylesi bir öneme sahip olduğunu düşünüyordu.

Günümüzün temel konusunu alın: kapitalizmden sosyalizme, komünizme geçiş. Her ülkenin komünistleri ülkelerinin daha önceki tüm gelişiminin niteliğini, sınıf güçlerinin yeraltını, uluslararası konumunu vb. derinlikli bir Marksist çözümlemeden geçirerek, kapitalizmden sosyalizme (sözde ya

⁽⁶⁾ Agy., c. 38, s. 361.

⁽⁷⁾ Agy., c. 31, s. 91.

da hayali değil) gerçek geçişi sağlayacak somut savaşımın yol ve araçlarını tanımlarlar.

Marksist-Leninist genel ilkelerin sözümona her yerde aynı şekilde işlediği savı kaçınılmaz olarak bu ilkeleri özgül somut koşulların prizmasından gözlemleme gereğinin unutulmasına neden olur. Bunun tersine, genel ilkelerin temel olmadığı ve salt bir ülkenin ulusal özgüllüklerinin önem taşıdığı düşüncesi ise aynı kaçınılmazlıkla öbür uca götürür: bütünlüklü teorinin türlere ayrılması, bir «ulusal Marksizmler» çokluğuna bölünmesi (pratikte Marksizmden en ufak bir iz kalmayacak denli vahşice yayılmacılık ve şövenizme kadar varan Maocuların «Çinileştirilmiş Marksizmi» bunun açık bir örneğidir). Bu aynı zamanda «çok türlü» Marksizm gibi karaünlü bir kavramın da çıkış kaynağıdır.

Oluşumların özü – yani bunların içindeki genel olan, kendini tekrarlayan, yasa hükmünde olan – ortaya çıkarılıp, bilincine varılmazsa, bilgi, yüzeyde kalmaya, dış dönüşlere bağlı kalmaya ve düz ampirizme dönüşmeye mahkumdur. Lenin şunu vurguluyordu: «Önceden genel sorunları yoluna koymadan kısmi sorunlara eğilen kişi, kaçınılmaz olarak her adımda farkına varmadan bu genel sorunlara «toslayacaktır». Tek tek her durumda bunlara toslamak, kişinin politikasını, en berbat yalpalamalara ve ilkesizliğe mahkum etmesi demektir.»⁽⁸⁾ Başka bir deyişle her özel sorun, ancak çözümleme genel ilkelerden, yani teorinin ortaya çıkardığı yasalardan yola çıkılırsa bilimsel olarak incelenebilir.

Her genel ilke bir gerçektir, elbette görelî bir gerçektir. Ama her görelî gerçek, içinde mutlak gerçeğin unsurlarını taşır. Bu nedenle, bütünlüklü ve içice düşünülmüş bir teoriden özgür olunabileceğini sanmak safdillik olur. Böyle bir «özgürlük» pratikte eklektizm ve ilkesizlik anlamına gelir. Bilimsel sosyalizm teorisini yeni tarihsel deneyimin özümlemesine dayanarak işlemeyi sürdürmek, bu teoriyi yaratıcılıkla geliştirmenin diyalektik açıdan olanaklı olan tek yoludur.

Lenin'in mirasının yeniden gözden geçirilmesi, Marksizm'in yaşayan ruhu olan diyalektiğin işçi sınıfı partisinin pratik faaliyeti açısından ne denli önemli olduğunu bir kez daha gösterir. Bugün dünyanın toplumsal gelişiminin karmaşık ortamında, devrim ve kurtuluş hareketlerinin önüne çıkan yeni ve benzersiz sorunlara teorik çözümler bulmanın en etkili araçlarını sağlayabilecek biricik teori odur.

Materyalist diyalektiği kullanmanın canalcı gereğini belirtirken, aynı zamanda bugüne dek teorik düşüncenin karşısına ne gibi belli başlı engel ve güçlüklerin çıkmış olduğunu ve bunu yer yer engelleyen etkenleri açık seçik anlamak da önemlidir.

Bence, bunlar arasında en başta «donuk, hareketsiz düşünce» diye ad-

(8) Agy., c. 12, s. 489.

landırabileceğimiz etkeni ayırdetmek gereklidir. Bunun bilgi teorisi açısından kaynaklarını araştırdığımızda görüyoruz ki, bu düşünce yeni olanı geçmiş için geçerli olan bir bağlantılar ve kavramlar sistemi içine sokmaya zorlayarak, mevcut teorik ve pratik deneyime dayanır görünüyor. Oysa bu iç bağlantının günümüz için artık geçerli olmadığını göremiyor. Bu tarihsel olmayan bir düşüncedir. Kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıımızı canlı tarih olarak değerlendirme perspektifini göremez; oysa bu geçiş çağı yalnızca varolan teorik genelleştirmelere uygun yeni olgu ve oluşumların doğmasından ibaret değildir. Aynı zamanda bizim daha keşfedemediğimiz nitel bakımdan yeni temel ilişkiler üreten oluşumlar arasındaki bağlantıda ardı arkası kesilmeyen bir değişmeyi de içeren bir süreç izler. Teoride doğmatizme götüren bu yaklaşım somut olma gereğinin gözden kaçırılması ve şu ya da bu çözümün mutlaklaştırılmasına yolaçar.

Hareketsiz düşüncenin ürettiği çözümler yalnızca yetersiz değildir. Bu çözümler pratik faaliyete çıkış noktası olarak alındığı zaman, yer yer büyük bir tehlike taşırlar. Örneğin «devrim mi, barış içinde yanyana yaşama mı» formülü, bugün işçi sınıfı hareketinde hem «aşırı solcular»ın, hem de sağcıların ideologları arasında moda olmuştur. Devrimi barışın, barış devrimin karşısına koymanın dayanakları nelerdir? Kuşku yok ki, birçok devrim Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'yla şu ya da bu yönden bağlıydı. Devrimin ana nedenleri kuşkusuz şu ya da bu ülkenin gelişimindeki çelişkilerde yatmakla birlikte, savaş güçlü bir «sahne düzenleyicisi» kimliğiyle dünya devrimine hız verdi ve eşi görülmedik şiddette dünya çapında bunalımlar doğurdu.

Sosyalist devrimi savunanlar her zaman emperyalist savaş ve saldırganlık politikasına karşı barıştan yana olmuşlardır. Devrimin savaşa karşı olan bu yöneliminin özel olarak vurgulanması gereklidir, çünkü aşırı devrimci belgiler kullanan ideologlar, devrim ve savaş anti-tezinden, savaş istenir bir şeydir gibi korkunç bir sonuç çıkarıyorlar. Burada yalnızca barış içinde yanyana yaşama koşullarında emperyalizmi altetme olanağına inanmamanın ve böylesi bir düşüncesizliğin ürünlerini değil, aynı zamanda milyarlarca insanın geleceğine gösterilen umursamazlığın da ürünlerini buluyoruz; bu, ne devrimle, ne de sosyalizmle ortak hiçbir yanı bulunmayan hesaplardan kaynaklanan bir politik yaklaşımdır.

Sağcılar, «devrim mi, barış içinde yanyana yaşama mı?» formülünü, yumuşama ve barışa köstek olduğu gerekçeyle devrimci süreçleri yasaklamak amacıyla kullanıyorlar. Onlar barış içinde yanyana yaşamayı toplumsal statükoyu kalıcı kılmanın, kapitalist ülkelerde ve uluslararası arenada sınıf savaşımını yumuşatmanın, karşıt toplumsal sistemler – sosyalizm ile kapitalizm – ve kapitalist toplumun uzlaşmaz sınıfları arasındaki «yakınlaşma»nın bir aracı olarak görüyorlar.

Ne var ki, bunlar geçersiz seçeneklerdir. Modern uygarlığın tüm geliş-

mesi, toplum yaşamının devrimci yenilenmesi ve kalıcı barışın kurulması sorunlarıyla sıkı sıkıya, ayrılmazcasına bağlıdır. Dünya devrim sürecinin başarıları, savaşı insan yaşamından çıkarıp atmak ve evrensel, adil bir barış kurmak için gereken temeli pekiştiriyor. Barış içinde yanyana yaşama, uluslararası yumuşamadaki olumlu ileri adımlar ise kendi açısından sosyalizmin daha da ilerlemesi ve devrimci değişim için elverişli koşullar yaratıyor. Görüyoruz ki, teorik donukluk hem savaş ile devrim arasındaki geçmişteki ilişki ve bağlantıların niteliğini, hem de devrim ile barış arasındaki bağlantıların yeni tarihsel koşullardaki niteliğini anlamayı önüyor. Donuk düşüncenin «ya o, ya bu» seçeneğini ileri sürdüğü yerde, günümüzün gerçek süreçlerini yansıtan diyalektik, bir «ve» koyar. Diyalektik devrim ile barış içinde yanyana yaşamının karşılıklı bağlarındaki çelişkiyi asla gözardı etmeden, barış içinde yanyana yaşamının şimdiki durumda ne evrensel çatışma tehlikesini ne de yerel savaşlar olasılığını ortadan kaldırmadığını, ama yine de her türlü saldırı girişimine kesinlikle karşı konması gerektiğini vurgular.

Materyalist diyalektik yöntemin kullanımındaki bir başka engeli de «yenilik körlüğü» olarak tanımlayacağım. Bu da, teorik çıkış noktalarının yitip gitmesine yol açar ve bu hatalı yol kişiyi ister istemez bilimden, Marksizm'den uzaklaştırır.

Proletarya diktatörlüğü konusundaki son tartışmanın kimi yönleri bence bu açıdan epeyce öğreticidir. Aslında söz konusu olan nedir? Zaman zaman, her şeyin «proletarya diktatörlüğü» teriminden ibaret olduğu izlenimini ediniyoruz.

Elbette ki, terminolojik konularda bile diyalektiğe bağlı kalmayı bilmek gerek. Yiğınların toplumsal bilinci ve zihinsel düzeyi somut oluşumlardır ve belirli durumlarda bilimsel sosyalizm terimlerinden bazılarının «işlevi»ni durdurarak teorimiz hakkında yetersiz bir bilgilenmeye sahip olan kişiler arasında, hatalı görüşlere ve yersiz hayallere yol açmasında alışılmadık bir yan yoktur. Bu yüzden, bir belgede şu ya da bu bilimsel terimi kullanma sorunu büyük ölçüde politik açıdan uygunluk derecesine bağlıdır. Ne ki, asıl nokta terminolojinin ne teorinin ne de politikanın doğru çizgilerde gelişimini engellememesidir. (Ancak o zaman şu ya da bu terimin uygunluğu konusundaki tartışmaların haklı olabileceğini parantez içinde belirtmem izin verin.)

Proletarya diktatörlüğü kavramı ve onun içeriği bambaşka bir sorundur. Bunlar elbette ki başka terimler ya da sözlerle ifade edilebilir ve terimin kendisi kullanılsa bile kavram korunur. Bilimsel tartışmalarda muğlak durumlardan kaçınmak için bence terim ile kavram arasına açık seçik bir ayırım konulmalıdır. Kavram, belirli bir oluşumlar dizisinin özünü, somut evrensel niteliğini yansıtır ve çözümlemenin öznesi-nesnesi hakkındaki ortalama bilgiyi toparlar; bu bilgi dondurulmamalı, değişme ve dönüşmeye yöneltilmelidir.

Proletarya diktatörlüğü kavramının özünün, kapitalizmden sosyalizme geçişin genel politik koşullarına ilişkin araştırmanın toplamını dile getirdiğini anımsayalım; bu araştırma, öbür emekçilerle geniş sınıfsal bağlaşıklıklara dayanan işçi sınıfı tarafından yürütülen bir devrimci erkin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Şurası doğaldır ki, kapitalizmden sosyalizme geçişte her ülke, bu kavramın (konunun teorik yönünü kastediyorum) geçişin yalnızca evrensel değil, aynı zamanda ulusal bakımdan özgül, somut durumlarını da nasıl bulacağı ve dile getireceği, böylelikle de kavramın kendisini nasıl zenginleştirip geliştireceği sorunuyla yüzyüze gelir. Bu sorunu, kavramın yalnızca mantıksal işlenmesi yoluyla çözümlemeye kalkışmak da elbetteki yanlış olur. Diyalektik, somut durumun genel ilkeler ışığında ve bunlara dayanarak, ama bunları durumun özgüllüklerinin ışığında varılan çözümleme sonuçlarının yerine geçirmeden çözümlenmesini gerektirir. Ancak, örneğin geçmişte proletarya diktatörlüğünün taşıdığı tarihsel önemi kabul ederken, bunun günümüzdeki gereğini yadsıyan, kavramı ayrı ayrı ülkelerin ulusal ve somut özgüllükleri düzeyine indirme girişimi de aynı derecede hatalı bir başka yaklaşımdır. Metodolojik açıdan, bu yaklaşım, kavramın özünün, ulusal değil de, sınıfsal etkenlerce belirlenen kapitalizmden sosyalizme devrimci geçişin genel koşullarını dile getirdiği gerçeğini hesaba katmaz. Rahatlıkla görüleceği gibi, ulusal özgüllükler, diyelim ki sosyalizme geçişte erkin sınıfsal karakterinin belirlenmesine, kapitalizmde erkin sınıfsal karakterine yaptığı etkiden çok daha az etki yapar.

Bununla birlikte, proletarya diktatörlüğü tartışmasında şöyle bir gerekçe ileri sürüldü: «yeni tarihsel koşullar». Bundan anlaşılan, özel olarak kimi Batı Avrupa ülkelerindeki parlamenter demokratik politik rejimler ve bunları daha da demokratikleştirme olanaklarıdır. Şimdiki uluslararası ortamda sosyalizme bu rejimlerin demokratikleştirilmesiyle geçilmesi sorunu ortaya atıldı. Sorun, «barışçı mı, şiddet yoluyla mı», «azınlıkla mı, çoğunlukla mı», «yasaya uygun olarak mı, değil mi» gibi terimlerle tartışıldı. Yalnız bu arada bu anti-tezin son kısmının sık sık proletarya diktatörlüğü ile özdeşleştirildiğini, ama tabii ki bunun kabul edilebilir birşey olmadığını, çünkü proletarya diktatörlüğü kavramının bir devrimci erkin biçimini değil içeriğini, sınıfsal niteliğini gösterdiğini belirtmeliyim.

Karşıtların birliği olarak biçim ve içeriğin diyalektiği sorununa geldik. Biçim ile içerik arasındaki ilişki diyalektik anlamda çelişkilidir ve hiçbir durumda biri öbürüne indirgenemez, onun yerine konamaz. Lenin'in, «içeriğin biçimle ve biçimin içerikle savaşını; biçimin atılması, içeriğin dönüşümü»nü diyalektiğin bir ögesi olarak belirlediğini anımsayalım. ⁽⁹⁾

Aynı içeriğin somut koşullara bağlı olarak çok çeşitli biçimlere bürünebildiği tarihte görülmüştür. Nitekim Lenin, «Devlet ve Devrim»de (1917)

⁽⁹⁾ Agy., c. 38, s. 222.

şu noktayı vurguluyor: «Burjuva devletleri biçim bakımından pek çeşitlidir, ama özleri hep aynıdır; biçimi ne olursa olsun, bütün bu devletler son çözümlemede kaçınılmaz olarak *burjuvazinin diktatörlüğüdür*». ⁽¹⁰⁾

Devrimci bir Marksist olan Lenin, çalışmalarını, kapitalizm ile sosyalizmi ayıran dönemin içeriğinin, iç ve dış çelişkilerinin ve bir toplumsal sistemden (kapitalizm) ötekine (sosyalizm) geçişin yol, biçim ve tarzlarının somut bir çözümlemesi üzerine yoğunlaştırdı. Lenin, Marksist diyalektiğin bu tür bir çözümlemeyi gerektirdiğini gösterdi. Şöyle yazıyordu: «Kendilerine sosyalist denmesinden hoşlanacak birçoklarına şimdiki durumun anlaşılmasız görünmesinin nedeni, bunların kapitalizm ile sosyalizmi soyut bir şekilde karşı karşıya koymaya alışmış olmaları ve çok derin bir anlam veriyor havasıyla bu iki sözcüğün arasına «sıçrama» sözcüğünü kondurvermeleridir. . . . Sosyalizmi «kitaptan okumuş» ama üzerinde hiçbir zaman ciddiyle kafa yormamış olan bu sözde sosyalistlerin çoğunluğu sosyalizm öğretmenlerinin «sıçrama» ile dünya çapında tarihsel boyutlarda bir düşünüm noktasını kastettiklerini ve böylesi sıçramaların onyılları, hatta daha uzun dönemleri kapladığını hesaplamaktan acizdir.» ⁽¹¹⁾

Dolayısıyla, Lenin'in geniş kapsamlı ve derin bir şekilde işlediği Marksist diyalektik, sözkonusu «sıçrama»nın tüm sürecini somut bir incelemeden geçirmeyi ve özel olarak da incelenen tüm tarihsel sürecin biçim ve sıralanışının nasıl başlayıp nasıl çözüldüğünü ve çözümlemeyi gerektirir.

Bu yüzden, proletarya diktatörlüğü kavramı ile erki ele geçirmenin yöntem ve tarzları anti-tezini de kabul etmek olanaksızdır, çünkü bu anti-tez erkin sınıfsal karakterini dönüştürme sorununu gözardı etmektedir. Bir işçi sınıfı partisinin bir hükümete katılma, hatta hükümet kurma çabasında «barışçı yoldan», «çoğunluğun iradesine bağlı olarak» başarıya ulaşabileceğini yadsıyan çıkmaz. Ama burjuvazinin sınıfsal egemenliğini güvence altına alan bir politik rejimde bir hükümet kurmak başka şey, bu rejimin sınıfsal niteliğini dönüşüme uğratmak ve sosyalizme devrimci geçişi gerçekleştirmek tümüyle başka bir şeydir.

Günümüzün bu dev sorunu, yeni olanı incelerken, bizi çoktan çözümlüp aydınlığa çıkarılmış sorunlara geri götürecekt geleneksel kavramlara sapanıp kalmamak için, materyalist diyalektiğin elimize verdiği açık seçik metodolojik başvuru noktalarını çözümlemenin ne denli önemli olduğunu gösteriyor.

Son olarak, diyalektik yöntemin kullanılmasındaki bir başka engel, olguların değerlendirilmesinde sosyalizme giden ideal bir yol üzerine soyut hayallerden yola çıkılmasında kendini gösteren «spekülasyon»dur. Bu yaklaşım, varolan sosyalizm deneyini, bugüne dek yüz milyonlarca insanın

⁽¹⁰⁾ Agy., c. 25, s. 413.

⁽¹¹⁾ Agy., c. 27, s. 273.

kapitalizmden gerçek kurtuluşunun bu biricik deneyimini yadsıyan bir «sosyalist model»in ileri sürülmesinde dile geliyor. Ben, böyle bir yaklaşımın başlangıç varsayımını geçersiz buluyorum, çünkü bu onu karakterize eden olguların soyutlaması yönünde bir gelişim çizgisi orturtmaya çalışıyor.

Bence genel olarak «sosyalist model» kavramı, bu örnekte olduğu gibi, «ne olması gerekir» ve «arzulanan nedir» gibisinden spekülative tasarımlardan yola çıkarsa üretici olamaz. Gerçekten de, bir devrimi ve yeni bir toplumu bir tür kalıba göre biçimlendirmenin olanaklı olup olmadığını düşünmek doğru mudur? Tabii ki hayır, çünkü devrimler en geniş halk yığınlarının yaratıcı çabalarının ürünüdür.

Devrimlerin ve sosyalist kuruculuğun deneyimi kalıplar çıkarmaz, Lenin'in sözleriyle, «bütün ülkelere kendi kaçınılmaz geleceklerine. ... ilişkin birşeyler – hem de son derece anlamlı birşeyler – gösterir.»⁽¹²⁾ Yani bu süreçlerin çeşitli ülkelerdeki onca alışılmadık çeşitlilikleri ve özgüllüklerine karşın tekrar tekrar yinelenme özelliğine sahip olan temel özellik ve kuralları açığa çıkarır. Genel ile bireysel soruna bu şekilde yaklaşım bizi eldeki deneyimi sürekli incelemeye, başkalarının deneyimindeki bütün olumlu yanları, bu deneyimin hangi bölümünün uygun hangisinin uygunsuz olduğunu titizlikle değerlendirmeye zorlar. Bu yaklaşım deneyimden yaratıcılıkla yararlanmamızı gerektirir. Deney «alımı»nın geri dönüşlere neden olduğu savını sık sık duyuyoruz. Oysa burada asıl nokta hangisidir? Bu mekanik kopya biçiminde yapılırsa, deneye karşı anti-diyalektik bir tutum izleniyor demektir. Ve bu durumda suçun deneyimde değil, ona böyle bir tutumla yaklaşımda olduğu açıktır.

«Ne olması gerekir» ve «arzulanan nedir» gibisinden spekülative tasarımlar elimizdeki devrim ve sosyalist kuruluş deneyinde maddeleşmiş olan somut gerçekliği gözardı eder. Başka bir deyişle, bu yaklaşım kişinin düşüncelerini başkalarının deneyiyle karşılaştırmasını önerir. Ama bu kaçınılmaz olarak öyle bir durum yaratır ki, bu görüşü savunanlar bir yandan varolan sosyalist dönüşümler ve kuruculuk deneyini yadsır ve karalamaya çalışırken, sözümona varolan sosyalizme kıyasla en ideal anlamda bir sosyalizm hayali sunmakla, değişik ülkelerde sosyalizm kuruculuğunun arzulanır bir şey olup olmadığı konusunda kuşku yaratırlar. Dolayısıyla bu yaklaşım en başta onu savunanlara zarar verebilir.

Yukarıda ele aldığımız noktalar doğaldır ki, daha ayrıntılı bir incelemeyi de gerektirirler. Zorunlu olarak, bugün Marksistlerin kolektif düşüncesi ile çözülmeye çalışılan anlamlı sorunlardan bazılarının çözümlenmesinde diyalektik uygulamanın dirimsel gerekliliğini göstermeyi amaç edinmiş olduğumdan ötürü, konunun metodolojik yanına daha fazla ağır-

(12) Agy., c. 31, s. 22.

lık verdim. Böyle yaparken haklı olduğumu sanıyorum, çünkü varolan sorunlara yanıt ararken ancak diyalektik yöntemin gereklerini gözönüne alarak olumlu sonuçlar elde edileceğine inanıyorum. Tersi durumda ileri doğru hiçbir hareket olmaz. Araştırma metodolojisinin doğru olup olmadığını saptama çabası kanımca, zamanın ve pratiğin düşüncelerin gerçeğe uygun olup olmadığını sonul olarak saptama olanağını vermesini beklemeden, bu düşüncelerin teorik geçerliliğini ölçmek için sağlam bir dayanak sağlar.

Bağlaşıklık Politikası ve Burjuvazi

Antonio Maidana

*Paraguay Komünist Partisi Merkez Komitesi
Birinci Sekreteri*

Tarihsel deneyim göstermektedir ki, işçi sınıfının bağlaşıklık politikası, bunun etkinliği devrimci süreçlerin ilerlemesinde belirleyici etkenlerden biridir. Lenin'in belirttiği gibi, işçi sınıfı, tarihsel öz görevini, ancak, kendisine yığınlar arasından bir bağlaşık sağlamak için en küçük olanağı bile en titiz, en dikkatli, en uyanık, en ölçülü biçimde kullanmak koşuluyla yerine getirebilir. (1) Lenin'in bu tezi, proletaryanın engin savaş gelenekleriyle donanmış büyük bir toplumsal güç oluşturduğu Latin Amerika için de geçerlidir. Proletarya ve onun öncüsü ile emperyalizme karşı demokrasi ve toplumsal ilerleme için savaşım veren öteki örgütler ve güçler arasında kalıcı bağlar ve işbirliği kurulması ve bu ilişkileri sürdürecektir elverişli biçimlerin bulunması zorunluğu, Latin Amerika komünistlerinin ilkelerde kararlılık ile taktiklerde esnekliği ustaca bağdaştırmalarını gerektiriyor.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları», işçi sınıfının bağlaşıklık politikası sorununu düzenli olarak ele alıyor. (2) Ekonomik konumları bakımından, savaşımın bugünkü aşamasında işçi sınıfının bağlaşığı olabilecek – örneğin köylüler, kent orta katmanları, aydınlar, memurlar – sınıf ve katmanların konumlarının incelenmesine daha önce yayımlanan yazılarda özel bir dikkat verilmişti.

Bu yazıda, derginin daha önceki sayılarında yeterince ele alınmamış ama kanımca proletaryanın ve tüm demokratik güçlerin savaşımı ve Latin Amerika'nın ulusal kurtuluşu açısından büyük bir güncellik kazanan bir sorun üzerinde durmak istiyorum: Anti-emperyalist savaşımında burjuvazinin rolü. Daha açıkçası söz konusu olan, politik sistemin demokratikleştirilmesine, faşist rejimlerin ortadan kaldırılmasına, ulusal zenginliklerin savunulmasına, savaşın önlenmesi ve kalıcı bir barışın kurulmasına burjuvazinin bir kesimi hangi noktaya kadar ilgi gösterecektir sorusudur.

Bununla birlikte, emperyalizmin egemenliğine ve onun yerleştirdiği kuklalara karşı savaşımında yer alma konusunda Latin Amerika burjuvazisinin tutumu sorununu incelemeye geçmeden önce kısaca geçmişe bir göz atalım.

Ulusal bağımsızlık için, bir devlet kurmak ve bunu pekiştirmek için sa-

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 31, s. 66.

(2) Bkz. BSS, Sayı 7, 9, 10, 11, 12-1975; Sayı 1, 2-1976; Sayı 11-1978; Sayı 5-1979.

vaşılan dönemde, 19. yüzyılın başlangıcında ve ortalarında, burjuvazi Latin Amerika uluslarının yönetici gücü olarak davranıyordu. Politik bağımsızlığın kazanılması ve devlet sisteminin kurulması, Latin Amerika'nın kapitalist gelişme yolundaki gelişiminin en önemli ön koşullarını oluşturdu.

Sömürge döneminde oluşmaya başlayan yerel burjuvazi, 19. yüzyılın sonlarına doğru güçlendi. Bununla birlikte, ulusal pazarların darlığı, tarımda ve politik üst yapıda canlı kalan kapitalizm öncesi kalıntıların korunması, Avrupa ve Amerika burjuvazisine oranla Latin Amerika burjuvazisinin belli ölçüde zayıf kalmasına neden oldu.

19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçildiği sırada, dünya kapitalizmi tekeli gelişme aşamasına girerken, Latin Amerika ülkelerinin çoğunun yabancı tekellerin mali sömürüsüne hedef olmaya başlamasının nedeni budur. Emperyalist güçler, en başta ABD, birçok Latin Amerika ülkesini siyasal bağımsızlıktan yoksun bırakmaya ve onları Porto Riko gibi sömürgeleştirmeye çalışıyordu.

Yabancı yayılmasına karşı Latin Amerika'da proletaryanın ön sıralarda yer aldığı güçlü bir anti-emperyalist hareket gelişti. 1907'de Şili güherçile madeni işçilerinin, 1906–1907'de Meksika madencilerinin başlattıkları güçlü grev hareketleri devrimci bir ruha tanıklık etmektedir. Orta katmanlar, aydınlar da anti-emperyalist harekette etkin bir yer aldılar. Bu durumda yerli burjuvazinin içinde bir bölünme oluştu. Yerli burjuvazinin toprak sahipleriyle bağlanan üst kesimi kendi halklarına karşı yabancı tekellerle birleşti ve ulus düşmanı konumlar aldı. Öte yandan, yerli burjuvazinin yurtsever kişileri ülkenin çıkarlarını savunmaya çalıştılar. (Örneğin Şili başkanı J. M. Balmaceda, Nikaragua başkanı J. S. Zelaya ve Meksika başkanı J. Madero.)

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin etkisiyle Latin Amerika'da ulusal kurtuluş hareketi eşsiz bir atılım yaptı. Komünist Enternasyonel'in girişimiyle kurulan Latin Amerika Anti-emperyalist Birliği dış düşmana karşı savaşım yürütmek için Amerikan toplumunun en değişik kesimlerini bir araya getirdi. Cesur Augusto Sandino yönetimindeki Nikaragua yurtseverlerine, S. Domingo, Haiti ve Panama'da özgürlük uğrunda savaşanlara maddesel ve moral yardımda bulundu.

ABD emperyalizmi bazı ödünler vermek, Nikaragua, Haiti, Dominik Cumhuriyeti'nde (burada kendi vekillerini bırakarak) bulunan işgal birliklerini geri çekmek, «Platt reformları»ndan ⁽³⁾ biçimsel olarak vazgeçmek ve «büyük çap» politikası yerine «iyi komşuluk» politikasını ilân etmek zorunda kaldı.

Amerikan yönetici çevreleri, bu ödünleri kıtamızdaki anti-emperyalist muhalefetin safalarını bölmek için vermişti. Bunda bir ölçüde başarılı oldu-

(3) 1901'de Amerikan hükümetince Küba'ya dayatılan köleleştirici yükümlükler.

lar. Gerici ideologlarca yayılan «kızıl tehlike» efsanesinden korkuya kapılan kimi burjuva çevreler, emperyalistlerin tuzağına düşerek uzlaşmayı kabul ettiler.

ABD emperyalizminin Latin Amerika burjuvazisi karşısında taktik değiştirmesi, özellikle Latin Amerika pazarlarının gelişmesi gibi (ki bu, pazarları Amerikan tekelleri için daha çekici kılıyordu) nesnel etmenlerin sonucuydu. Hafif sanayinin yeniden donatımına ve kimi ağır sanayi dallarının ortaya çıkmasına bağlıydı. Üstelik ABD, İkinci Dünya Savaşı öncesinde dünyanın bu bölgesindeki emperyalistlerarası çelişkilerin keskinleşmesini dikkate almak zorundaydı.

Kuzey Amerikan emperyalizmi, anti-emperyalist ve anti-faşist savaşının tüm dünyada hız kazanmasının etkisiyle, Latin Amerika halklarının ulusal bilincinin yükselmesi karşısında bu ödünleri vermek durumunda kaldı. Komünist Enternasyonal'in 7. Kongre kararları, Latin Amerika'nın pek çok ülkesinde açık anti-emperyalist doğrultuda ulusal cephelerin kurulmasına önemli katkılar yaptı. Bu, devrimci işçi sınıfına, köylü yığınların ileri kollarına politik ve toplumsal bağlaşımlar ve uzlaşmalar kurma olanağını sağladı. Sadece kentlerin orta katmanlarıyla değil, yurttaşlık haklarının korunmasında çıkarı olan ve faşist tehlikeye karşı çıkan, tarım reformu, doğal zenginliklerin savunulması ve dış rekabete karşı henüz az gelişmiş yerli sanayinin korunmasından yana olan yerli burjuva çevreleriyle de bu tür bağlaşımlar yapıldı. İşçi sınıfının katılımıyla böyle bir blok Şili'de oluştu ve Halk Cephesi'nin etkisiyle sonuçlandı; L. Cardenas hükümeti döneminde Meksika'da, A. Lopez hükümeti döneminde Kolombiya'da ve 30-40'lı yıllarda kısa süreler için Bolivya ve Kosta Rika'da bu tür cepheeler kuruldu.

«Soğuk savaş»ın en kızgın döneminde ABD yönetici çevreleri, «kızıl tehlike» korkusunu kullanarak, Latin Amerika burjuvazisinin bir bölümünü kendi yanlarına çekmeyi başardılar. Ayrıca savaşın yıktığı Avrupa'ya hammadde ve gıda satışı yapılacağı, üçüncü bir dünya savaşında insanların kanı pahasına zenginleşebileceği kandırmaları ve yarar sağlayacak antlaşmalar vaadleri kendilerine yardımcı oldu. ABD emperyalizminin Latin Amerika ülkelerinin egemen sınıflarıyla askersel-siyasal bir bloku olan Amerikan Devletleri Örgütü ve onun askersel kurumları ile ikili askersel paktlar böyle oluştu.

Aynı zamanda, yabancı tekellerin yerli oligarşiyle (bankerler, toprak sahipleri, askersel ve sivil yetkililer) kaynaşma süreci hızla gelişmeye başladı. Devletin tekelci eğiliminin göstergesi olan çok sayıda karma işletmeler ortaya çıktı. Ancak, gelişmiş kapitalist ülkelerden ayrılmı olarak bu eğilim, Amerikan tekellerinin yerli kamu ve yarı-kamu (özerk ve ademi merkezietçi kurumlar deniliyor) kurumlarıyla kaynaşması yoluyla oldu. Bu sürecin sonunda, yabancı tekellerle sıkı işbirliğine giren bir yüksek

düzeyde askersel ve sivil yetkililer, iş yöneticileri katmanı doğdu. Bu bürokrasinin kadrolarını hazırlamak ve emperyalizmin ve yerli oligarşinin çıkarı doğrultusunda «gelişme stratejisi»ni işlemek amacıyla tam donanımlı kuruluşlar ortaya çıktı.

Bunun sonucu olarak, Kuzey Amerikan, Batı Alman, İngiliz, Japon, İsveç ve öteki tekellerin uşaklığını yapan yerli tekellerin ve tekelci grupların sayısı hızla arttı. (Brezilya'da Matarasso, Banco Real, Banco Simonsen; Şili'de Edwards ve Mutte Larrain; Venezuela'da Follmer-Sulohaga; Meksika ve Kolombiya'da bunlara benzer guruplar) Latin Amerika ve Karaipier Bölgesi Komünist Partileri Konferansı'nın Bildirisi'nde (Havana, Haziran 1975) şöyle deniyor: «Latin Amerika ülkelerinin ekonomik süreci öyle gelişmiştir ki, yerli burjuvazinin üst kesimi bu noktada emperyalizme bağlanarak gelişip güçlenmesini ona bağımlı kılarken, gerçekte kendi ülkesindeki emperyalist egemenlik mekanizmasının bir bileşeni haline dönüşmüştür. Ulusallığını yitirmiş olan bu burjuvazi bağımlılığı savunmakta ve anti-emperyalist sürece karşı durmaktadır.»⁽⁴⁾

Emperyalizmin askersel-sanayi kompleksine sınımsız bağlı olan bu gruplaşmalar 1960'larda ve 70'lerde askersel darbeleri desteklemişler ve örgütlemişlerdir. Bu darbelerin ardından birçok Latin Amerika ülkesinde faşist askersel rejimler kurulmuştur. Öte yandan Paraguay'da olduğu gibi faşizmin derece derece yerleşmesine yardımcı olmuşlardır. Paraguay'da Stroesner rejimi, emperyalist tekellerin – özellikle Amerikan –, Brezilya sermayesinin ve yerli burjuva ve toprak oligarşisinin hizmetinde faşist bir diktatörlüğe dönüşmüştür.

Vurgunun paylaşılması konusu ya da herhangi bir başka rejimin uyguladığı yönetim yöntemleri emperyalizmin evrensel stratejisine ters düştüğü zaman, emperyalizm yanlısı yerli oligarşinin içinde zaman zaman şu ya da bu emperyalist güçle ayrılıklar ortaya çıkıyor. Ne varki, söz konusu olan, genel anti-komünist çizgi temelinde birleşen birbirine yakın sınıflar ya da bir tek sınıf çerçevesinde bir çelişkidir. Devrimci ve anti-emperyalist hareketin hedefi emperyalizm ile yerel oligarşinin blokudur.

Uluslararası arenada güçler ilişkisinde sosyalizm yararına oluşan değişikliğin ve kahraman Küba halkının utkusunun etkisiyle, Latin Amerika'da anti-emperyalist savaşım yeni bir hız kazandı, anti-tekelci doğrultuda devrimci süreçler yaygınlaştı. İşçi sınıfı bu süreçlerin yönetici gücüdür, Latin Amerika'nın çalışan nüfusunun % 45'ini oluşturmaktadır. Bu sınıfın başlıca bağlaşıkları köylüler (çalışan nüfusun % 23–25'i) ve kentlerin orta katmanlarıdır (% 27–30).

Bununla birlikte, burjuvazinin içinde, çıkarları emperyalizmin ve onun yerli bağlaşıklarının çıkarlarıyla çelişen çevreler de vardır. Bu çevrelerin temsilcileri halkın anti-emperyalist katmanlarının konumlarına yakın bir

(4) «Granma», 22 Haziran 1975.

yerde bulunuyorlar, Latin Amerika ülkelerinin ulusal egemenliğinin pekişmesi ve ekonomik bağımsızlık için yürütülen ortak savaşıma katılmaya kararlı görünüyorlar. Biz bu çevreleri ulusal burjuvaziye, yani başlıca iç pazara bağımlı olan ve çokuluslu şirketlerin – en başta Kuzey Amerikan – karşılarına karşı bu pazardaki konumlarını korumaya çalışan-yerli burjuvazi kesimine bağlıyoruz.

Burjuvazinin bu kesimi karşısında komünistlerin tutumu nedir, bu kesim anti-emperyalist cepheye katılabilir mi? Latin Amerika ve Karaipeler Bölgesi Komünist Partileri Konferansı Bildirisi'nde belirtildiği gibi, «bu burjuva katmanlar halk güçlerinin yanı sıra birleşik anti-emperyalist ve demokratik eylemlere katılabilirler.»⁽⁵⁾

Ulusal burjuvaziye anti-emperyalist savaşıma ortak etme olanağına büyük önem veren Latin Amerika komünist partileri bu olanağın her ülkede aynı olmadığını biliyorlar. Komünistler, ilk olarak, bu katmanların ülkenin politik-toplumsal yaşantısındaki değişik özgül ağırlıklarını dikkate alıyorlar. İkinci olarak, bu katmanların ikircimli tutumlarını, emperyalizm ve yerli oligarşiyle uzlaşma eğilimlerini gözardı etmiyorlar.

Bu nedenle komünistler, hem tüm bölge hem de tek bir ülke çerçevesinde, teorik ve pratik-politik planlarda burjuvazi karşısındaki konumlarını tekrar tekrar belirlemek zorundadırlar. Latin Amerika komünist partileri, program belgelerinde ayrı ayrı, bölgesel konferanslarda kollektif biçimde bu soruya yanıt getiriyorlar. Yakın zamanda Bolivya'da askersel-faşist hükümetin düşmesi ve Nikaragua'da süregelen devrimci süreç, sorununu, bir kez daha gündeme getirdi. Çünkü, bu sorun, yabancı emperyalist ezgiye karşı, faşist baskıya karşı, demokrasi ve toplumsal ilerleme için, Latin Amerika halklarının kendi yazgılarını belirleme hakkı için yürütülen savaşımında, komünist partilerince uygulanan bağlaşıklık politikasının bir bileşenidir.

Uluslararası yumuşama ve halkların anti-emperyalist, anti-faşist savaşımının yükselişi koşullarında askersel-faşist rejimlerin bunalımının artması, Paraguay'da kendini gitgide daha çok duyuruyor. Stroesner'in faşist diktatörlüğüne muhalefet eden güçlerin birleşme sürecinde ülkemizde belirli bir ilerleme oldu. Yasal büyük burjuva muhalefet partileri – Gerçek Radikal Liberal Parti, Febrerist Devrimci Parti, Hristiyan Demokrat Parti ve iktidar partisinden ayrılarak yer altına geçen ve sürgünde çalışan Colorado Halk Hareketi (MOPOCO) –⁽⁶⁾ Şubat 1979'da «Çabaları birleştirmek ve demokratik bir düzen kurmak» amacıyla, «Ulusal Sözleşme» belgesini imzaladılar.

⁽⁵⁾ Agy.

⁽⁶⁾ A. Maidana ve A. Alcorta'nın, «Paraguay'da Anti-diktatoryal Bir Cephenin Kuruluşunun Sorunları», başlıklı yazısındaki editör notunda, bu partilerin ayırddedici özellikleri ele alınmaktadır. Bkz. BSS, Sayı 6-1978.

Sözleşme 14 noktadan oluşan bir platforma dayanıyor. İstemler arasında şunlar yer alıyor: Tüm ülkede sıkıyönetimin kaldırılması, hapisteki politik tutukluların ve sendika militanlarının salıverilmesi, genel af yasasının çıkarılması, 209 ve 294-no'lu özgürlüğü kısıtlayıcı yasaların yürürlükten kaldırılması.

Paraguay Komünist Partisi bu olguyu olumlu değerlendirdi ve bu konudaki bir bildirisinde anti-diktatoryal geniş ulusal cephenin oluşmasında bu koalisyonun önemli bir adım olduğunu belirtti. PKP aynı zamanda, bu sözleşmeye sadece imzacı dört partinin değil, Komünist Partisi'nin, tüm demokratik güçlerin de katılması gerektiğine işaret etti. Çünkü bu güçleri koalisyondan dışlamak emperyalizmin ve diktatörlüğün oyununu oynamak demektir. Yine, PKP, gizli yayımlanan «Adelante» gazetesinde, Ulusal Sözleşme platformunun sınırlı niteliğini de gösterdi. Her ne kadar koalisyonun program belgesinde «halkımız ezilmekte ve sömürülmektedir» deniliyorsa da, işçi sınıfının, köylülerin ve öteki halk katlarının ekonomik ve toplumsal istemleri hakkında hiçbirşey söylenmiyor. Şöyle ki: ücretlerin derhal yükseltilmesi, yaşam pahalılığının azaltılması, köylülere toprak ve kredi verilmesi, tarımsal ürünlerde adil fiyatlar düzenlenmesi, toplanma özgürlüğü vb., öğrencilerin özgül istemleri de belgede yer almıyordu.

Bağımsız ve egemen bir Ulusal Kurucu Meclis seçimlerinin zorunluğu konusunda da Ulusal Sözleşme'nin program belgesinde hiç birşey söylenmiyor.

Komünist Partisi'nin görüşüne göre Ulusal Sözleşme, bağımsız ve barışçı bir dış politika zorunluğuna, içişlerine karışmama ve karşılıklı yarar temelinde tüm ülkelerle ilişkiler kurulmasını platformda öngörmelidir. Ulusal egemenliğin savunulmasında ve ülkenin yabancı sermayeye bağımlılıktan kurtulmasında bu zorunlu bir etkindir. İnancımız o ki, ABD'nin diktasına bütünüyle bağımlı olan ve ülke halkının onayından geçmeyen Stroesner'in yumuşama düşmanı dış politikası, platforma böyle bir madenin eklenmesini gerekli kılıyor.

Bu arada Ulusal Sözleşme platformu «aşırı sol ve aşırı sağ maskeli emperyalizmin tehdidine karşı ulusal egemenliğin uzlaşmaz savunulmasını» belirtmektedir.

Anımsatalım ki, daha önce komünistlerce ileri sürülen ulusal egemenliğin savunulması ve emperyalist sızmaya karşı savaş belgisi, kamuoyunun değişik kesimlerinin yıldan yıla artan desteğini kazanmıştır. Bu belginin söz konusu platformda yansması doğrudur. Bununla birlikte diktatörlükten gelecek baskının korkusuyla, Ulusal Sözleşme belgesinde açıkça yer alan «aşırı sağ maskeli emperyalizm» formülü temelsizdir. Emperyalizm ülkemizin ulusal zenginliklerini sömürürken hiçbir şekilde kendini gizlemiyor. «Aşırı sol emperyalizm'den ciddi olarak söz edilemez, çünkü yalnızca tek bir emperyalizm, halkları sömüren emperyalizm vardır. Başı

çeken ABD emperyalizmi kıtımızdaki en gerici ve en iğrenç rejimleri desteklemektedir.

Bilindiği gibi, ulusal egemenliği savunmaya çalışan Paraguay'ın ilerici ve demokratik güçleri İtaipu hidroelektrik santralının kuruluş anlaşmasının gözden geçirilmesini vurguyla istiyorlar. Bu anlaşma, ülkenin başlıca zenginliğini, (Parana büyük enerji kaynağı) Kuzey Amerikan tekellerinin desteğindeki Brezilya tekellerine peşkeş çekmektedir. İlerici ve demokratik güçler, ülkeyi sömüren en büyük tekel olan Amerikan sermayeli REPSA şirketinin ulusallaştırılmasını, ülkenin çıkarlarına zarar veren, ABD ile yapılmış bir dizi anlaşmanın kaldırılmasını istiyorlar. Demokratik güçlerin tüm bu istemleri Ulusal Sözleşme'nin programında yer almalıdır.

Komünistler, Ulusal Cephe'nin, «etkili bir demokratik cumhuriyet hükümeti sistemi» kurulmasını ilk hedef olarak belirlemesini tümüyle onaylıyorlar. Ne var ki komünistler, örneğin, Stroesner'in faşist diktatörlüğü koşullarında, «halkın iradesine saygılı olmayı güven altına alacak hilesiz bir yeni seçim yasası» temelinde özgür seçimlerin olanaklı olabileceğine inanmayı yanlış buluyorlar. Deneyim, komünistlerin yıllardır ileri sürdükleri savların doğru olduğunu göstermiştir: «Stroesner'in dönem dönem düzenlediği seçim oyunlarında hiçbir demokratik değişiklik olmayacaktır; politik ezgiden ve ekonomik bunalımdan çıkmak için halkımızın izleyeceği bir tek yol vardır: halk kitlelerinin birleşik çabalarıyla ve gerekli tüm savaşım biçimlerini kullanarak diktatörlüğü devirmek . . . » (7)

PKP yıllardan beri anti-diktatoryal, anti-emperyalist ve anti-faşist bir ulusal cephenin kurulması için savaşıyor. Bu cephe, «başlıca işçi sınıfının, köylülerin, küçük burjuvazinin ve kentlerin orta katmanlarının bir cephesi olacaktır.» (8)

Bu güçlerin savaşımı yaygınlık kazandığı sürece, cephe, ulusal burjuvaziye, diktatörlüğe, emperyalizme ya da latifundizme karşı muhalefette yeterince açık bir konumda yer almasa da, kendine bağlayacaktır. Aynı şekilde, bazı çelişkiler nedeniyle, Stroesners'in faşist kurmaylarıyla çatışan latifundistlerin ve komprador burjuvazinin belirli bir kesimini de gözönüne almak gerekir.

Partimiz ile Ulusal Sözleşme'yi imzalayan burjuva muhalefet partileri arasındaki ayrılıklara karşın, sınıfsal özü açısından platformun sınırlı niteliğine karşın, komünistler, yeni koalisyonun çerçevesinin genişlemesi için, daha köklü hedefler için tüm yollardan savaşım veriyorlar. Stroesner diktatörlüğüne karşı olan tüm güçlerin ortak eylemlerinde en değişik biçimleri arıyorlar. İlk başlarda, herhangi bir ödevin yerine getirilmesi söz konusu olabilir, çünkü bu yolda elde edilen her başarı, genel demokratik ve ekonomik istemler için birleşik savaşım komitesinin kurulması sorunu-

(7) «PKP MK'nin Haziran 1978 Manifestosu.»

(8) «PKP 3. Kongresi'nce Onaylanan Politik Tezler.»

nun – ki biz buna çok büyük bir önem veriyoruz – çözümüne yardımcı olur. Bu komitelerin kurulması birinci derecede önem taşıyor. Çünkü, diktatörlüğün yıkılması ve derin toplumsal-ekonomik dönüşümleri ⁽⁹⁾ başlatacak olan demokratik ve yurtsever güçler blokunun geçici askersel-sivil hükümetinin kurulması için koşulları hazırlamayı hedef tutan, anti-diktatoryal ulusal cephe, yalnızca partilerin yöneticileri arasındaki bir anlaşmanın sonucu olamaz. Böyle bir cephe, «işçi sınıfının, köylülerin, öğrencilerin, öğretmenlerin, memurların, teknik kadroların, sanatçı ve aydınların, tüccarların, sanayicilerin ve öteki halk katlarının birleşik örgütlü savaşımının sonucu olmalıdır.» ⁽¹⁰⁾

Lenin, halk yığınlarının devrimci enerjisinin tek etkili dönüştürücü güç olduğunu söylemiştir. Geniş bağlaşıklar politikasını uygulayan ve proleter olmayan partiler karşısında sekterliğe izin vermeyen PKP, yığınların peşinden sürüklenmenin zararının tümüyle bilincindedir. Bilindiği gibi, her iki durumda da, işçi sınıfının bir bölümünün yığınlardan kopması gibi gerçek bir tehlike vardır.

Anti-faşist savaşım aşamasında, yalnızca ulusal burjuvaziyle değil, ülke yönetiminde faşist yöntemleri benimsemeyen yerli burjuvazinin öbür çevreleriyle de ortak eylem olasılığı doğabilir. Portekiz deneyinin gösterdiği gibi, anti-tekelci savaşımın uzun erimli stratejisi açısından olanakları küçümsemek gerekir. Savaşımın bundan sonraki aşamasında, sosyalizme geçiş söz konusu olduğunda, ulusal burjuvazinin belirli çevreleriyle eylem birliği olanaklı olabilir, ötekilerinse yansızlaştırılması gerekecektir. Bu eylemler, en başta yabancı ve yerli tekellere darbe vurmayı öngörür. Devrimci sürecin aşamalarını atlama girişimleri yalnızca ulusal burjuvaziye değil, orta katmanların bir bölümünü de gericiliğin kucağına itme tehlikesini taşır.

Ulusal burjuvazinin, anti-emperyalist ve anti-oligarşik geniş savaşım cephesine katılması o ülkelerde güçler oranını proletaryadan yana çevirebilir. Ne var ki, bu cephe, hiçbir biçimde, temel bağlaşıklığın, işçilerin, köylülerin, orta katmanların bağlaşıklığının zararına, hele proletaryanın

⁽⁹⁾ Sosyalizm kuruluşu açınımını taşıyan anti-emperyalist, demokratik ve tarımsal nitelikli derin devrimci dönüşümler programının yanısıra, PKP, bir asgari program ileri sürmüştür. Bu program, özellikle, ülkenin egemenliğinin savunulmasını, yabancı tekellerin vurguncu eylemlerinin durdurulmasını, kaybolan yurtseverlerin aranmasını, tüm politik tutukluların salıverilmesini, sıkıyönetimin kaldırılmasını, 209 ve 294 no'lu özgürlüğü kısıtlayıcı yasaların iptalini, tüm politik partilerin ve öteki halkçı örgütlerin tam eylem özgürlüğünü, işçi sınıfının, köylülerin, öğrencilerin yaşamsal istemlerinin karşılanmasını, halkın yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini öngörmektedir. Bu istemlerin birçoğu ulusal burjuvazinin ilerici katmanlarının desteğini kazanabilir.

⁽¹⁰⁾ «PKP MK'nin Haziran 1978 Manifestosu.»

sınıfsal bağımsızlığı pazarlık konusu edilerek gerçekleştirilemez. Lenin'in sözlerini çok iyi anımsıyoruz: « ... Komünist Enternasyonal, sömürgelerin ve gerikalmış ülkelerin burjuva demokrasiyle geçici bağlaşıklık kurmalı, ama onunla kaynaşmamalı ve çekirdek halinde bulunsa bile proleter hareketin bağımsızlığını sınıksız korumalıdır.» ⁽¹¹⁾ Üstelik, göz önüne almak gerekir ki, tüm Latin Amerika burjuvazisi çalışan nüfusun ancak $\frac{1}{3}$ 'ünü oluşturmaktadır.

Konumuz olan bağlaşıklık politikası her ülkenin ulusal koşulları dikkate alınarak, kesin ayrımlı bir yaklaşım gerektiriyor. Çünkü, Latin Amerika devletleri arasında çok ince ayrımlar gözlenmektedir. Kimi ülkelerde, örneğin Arjantin'de, burjuvazinin oranı yüksek iken, ötekilerde oldukça düşüktür. Kimi ülkelerde, yerel burjuvazinin görece olarak geniş çevreleri yabancı ve yerli tekellerin egemenliğine karşı açıkça eyleme geçerken, başka yerlerde anti-emperyalist hareket karşısında yansız bir konum almaktadırlar; daha başka yerlerde ise, «komünist tehlike» masallarından korkuya kapılmakta ve geçici olarak gericiğin kampına geçmektedirler. Anti-emperyalist devrimci savaşımın genelleştirilmesinden kaynaklanan ortak politik sonuçlara ve Marksist-Leninist teorinin tezlerine dayanan ilkesel tutum değişmese de, ulusal burjuvazi karşısında çeşitli Latin Amerika ülkelerinin komünist partileri arasındaki taktik ayrılığın nedeni budur.

⁽¹¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 31, s. 151.

Terörün Tırmanışı

BASKI VE KİYIMLARA KARŞI

Enrique Rodriguez

*Uruguay Komünist Partisi Yürütme Komitesi Üyesi,
Merkez Komitesi Sekreteri*

Uruguay yetkilileri; başta Partimiz, Komünist Gençlik Birliği (UJC), Ulusal Emek Birliği (CNT) ve Geniş Cephe (Frente Amplio) olmak üzere, sol güçlere karşı yeni bir barbarca baskı dalgası başlattılar.

Bu, darbeden bu yana geçen altı yıl içinde Komünist Partisi'ni yok etmek için yapılan üçüncü girişimdir. 1973 yılı sonlarında, komünistlere karşı (parti yasaklanmıştı) girişilen amansız baskı döneminde askersel yetkililer «yıkıcı Marksist eylemlerin» sona erdiğini açıklamışlardı. Ancak, iki yıl sonra ve Komünist Partisi'nin, Geniş Cephe'nin ve CNT'nin öncülüğünde yaşamsal gereksinmelerin karşılanması ve demokrasi için hareket yeniden başladı.

1975 Ekiminde, diktatörlüğün askersel aygıtı, Güney Bölgesi ülkelerinin baskı güçleriyle işbirliği içinde Komünist Partisi'ne karşı ayrıntılı bir operasyon hazırlığına girişti. Bu operasyon, komünist basının yöneticilerine, militanlarına, çalışanlarına karşı gerçek bir süre avı şekline dönüştü. Bu Hitlervari yıldırım savaşı sırasında binlerce Parti ve UJC üyesi hapse atıldı ve eşi görülmedik maddesel ve tinsel işkence gördü. 2.000'den fazla insan işkencede öldü ya da sözümona kayboldu. Zindanlarda bulunan binlerce komünist arasında UKP'nin önde gelen yöneticileri yer alıyor: Jose Massera, Jaime Perez, Gerardo Guesta, Vladimir Turienski, Rosario Pietroria, Alberto Altesor, Rita Ibarburu, Jorge Mazzarovich, Luis Turon ve ötekiler.

Bu vahşi cinayetleri işleyerek rejim, Marksizme ve Parti'ye öldürücü bir darbe indirdiği kararına vardı. Bununla birlikte, yaşamın kendisi, işçi sınıfının ve öğrencilerin direnişi, halka onmaz acılar dayatan faşizme karşı kitlelerin artan hoşnutsuzluğunun yansıması, faşist generallerin komünizmi yok edecek güçte olmadıklarını kanıtıyor. Çünkü komünistler, güçlü halk ve yurt organizmasının yüreğidirler.

1979 Martında, yüzlerce UKP üyesi zindana atıldı ve korkunç işkencelere uğradı; terörist eylemlerle halkın gözünü korkutmak için sokak ortasında kıymandan geçirildiler. Ve faşist generaller bir kez daha «komünist aygıtı ele geçirdiklerini ve Partimizin yok edildiğini» açıkladılar. Ancak şurası kesindir ki, gelecekteki gelişmeler, bu açıklamaların sahteliğini gösterecektir.

Saklamaya gerek yok, sert bir darbe indirildi. Parti'nin önde gelen kişileri hapse atıldı. UKP ve UJC'nin genç yöneticisi, banka memuru Leon Lev, Adolfo Dreşer, Omar Rodriguez, Thomas Rivero, Ruben Abrines yoldaşlar ve ötekiler. Bunlardan birçoğu uzun süreli hapis cezasına çarptırıldılar.

Yeni baskı dalgası, Komünist Partisi'ne ve sol güçlere karşı cepheden saldırmak niyetini hiç gizlemeyen aşırı sağcı general Luis Quierolo'nun ordu komutanlığına atanmasıyla çakıştı. O, şimdi, general Linares Brum gibi kendisiyle aynı düşünceleri paylaşan danışmanları çevresinde toplanmıştır. İkisi de yeni «operasyon»un en gözde yöneticileridir.

İncelemeye değer başka bir politik görünüm daha var. Askersel yönetim, diktatörlüğün bunalım geçirmesi ve kitlelerin artan hoşnutsuzluğu nedeniyle, demokratik güçlerin baskısı altında, «seçimleri» 1981'den bir yıl öne alma sözünü vermek zorunda kaldı. Bu, rejimin niteliğini örtbas etme girişiminden başka birşey değildir. Faşist yöneticiler, geri çekilerek üstün gelmenin, yani verdikleri sözü tutmanın kendileri için kolay olmayacağını tamamen anlıyorlar. Bu nedenle, baskı yoluyla, gerçekten halktan yana olan güçlerin ve onların öncülerinin politik olayların gidişini değiştirememeleri için çalışıyorlar.

Düşmanın güçlerini küçümsemeyi aklımızdan geçirmemekle birlikte, biliyoruz ki, onun, muhalefeti yok etme isteği başka şeydir, bunu gerçekleştirmek için başka şeydir. Dahası, bugün Komünist Partisi ve kitle örgütleri, yetkililerin ikinci baskı kampanyasına giriştikleri 1975 Ekiminde olduğundan çok daha hızlı bir biçimde saflarını yeniden düzenliyorlar. Bunu ileri sürerken nesnel olgulara dayanıyoruz: Bu yılın en amansız baskıları Şubat ortası ile Mart ortasında gerçekleşti. Yine aynı dönemde Montevideo'dan şöyle bir haber geldi:

«Tutukluların serbest bırakılmasını isteyen binlerce bildiri dağıtıldı. Kimi bucaklarda 1 Mayıs'la ilgili broşürler bulundu. Geniş Cephe de broşür dağıttı. 1979 Martında, binaların duvarlarına 1 Mayıs'a ilişkin yazılar yeniden yazıldı, çünkü polis eski yazıları silmişti.»

Nisan ayında CNT bir manifesto yayımladı. Manifesto'da şunlar yazılıydı:

«Bugün, sendikal merkezinin, gerçek sendikalarının çevresinde saflarını toparlayan Uruguay işçi sınıfı, emekçilerin birliğini yıkmaya girişimlerinin boşa çıkarılacağını duyuruyor. Bunu daha önce kanıtlamıştık, bir kez daha kanıtlayacağız. İşçi sınıfının savaşımını ezme isteyenler ... amaçlarından ne kadar uzak olduklarını göreceklerdir; bu yöndeki her girişim halkın öfkesini artırmaktan öteye gidemez.»

Uğradığı kayıplara karşın komünist öncü varlığını sürdürüyor, savaşımına devam ediyor. CNT, Üniversite Öğrencileri Federasyonu ve Geniş Cephe tüm saygınlıklarını koruyorlar, eylemlerini sürdürüyorlar. Gelenek-

sel partiler ve kilise çevrelerinde hükümete muhalefet edenler vardır. Uruguay'da faşizmin desteği ve geleceği kalmamıştır.

Bugün içinde bulunduğumuz zor döneme son verilecektir. Eğer, diktatörlüğe karşı eylem birliği hareketi genişlemeye devam ederse, kardeşçe uluslararası dayanışma güçlenirse, zaman zaman Komünist Partisi'ni ve demokratik muhalefeti yok etmeye «karar verenlerin» o parlak öngörülleri bir kez daha gerçeklik kazanamayacaktır.

Uruguay'ın anti-faşist savaşçılarıyla dayanışma bugün her zamankinden daha çok kendini dayatıyor.

Ortadoğu Düğümü: Gerçek ve Sözde Çözüm

Aşağıdaki yazılarda İsrail ve Ürdün Komünist Partileri temsilcileri, emperyalist doğrultunun içyüzünü ortaya koymakta ve Ortadoğu halklarının bölgedeki bunalımın gerçekçi ve adaletli biçimde çözülmesi alanındaki savaşımalarını desteklemektedirler.

DOĞRU VE İLKESEL TUTUM

Emil Tuma

İsrail Komünist Partisi MK Politik Bürosu üyesi

Ortadoğu olayları yeniden dramatik bir yola koyuldu. İsrail ile Mısır arasında, ABD'nin şefliği altında imzalanan «barış» anlaşması bölgede gerginliğin daha da tırmanması yolunda atılmış bir adımı oluşturdu. Bu anlaşma barışı yaklaştırmak bir yana, daha da uzaklaştırmakta; İsrail-Arap anlaşmazlığını ortadan kaldırmadığından başka, daha da artırmakta; İsrail ve Arap halklarının güvenliğini sağlamadığı gibi, savaş tehlikesini daha da büyötmektedir.

Bundan dolayıdır ki, İsrail'deki komünistler, bu sözde barış karşısında biricik gerçekçi ve ilkeisel tutumu takınmışlar, Kneset'te (Meclis'te) anlaşmaya karşı oy kullanarak, bu belgenin emperyalizme yaradığını, İsrail halkı dahil, Ortadoğu'daki halkların çıkarlarına ihanet olduğunu ortaya koymuşlardır.

Partimizin kanısına göre bu ayrı anlaşma, İsrail-Arap anlaşmazlığının kilit noktalarını olduğu gibi bırakmakta ve çözüm yollarını daha da güçleştirmektedir. «Barış» anlaşmasını imzalayan ölkeler aslında Filistin Arap halkının varolma, yazgısını belirleme ve İsrail devletinin yanısıra, bağımsız öz devletini kurma hakkını yadımaktadırlar. Amerikan-Mısır-İsrail anlaşması, İsrail'in Doğu Kudüs dahil Ürdün nehrinin Batı kıyısındaki, Gaza kesimindeki ve Golan tepelerindeki işgalinin belirsiz bir zaman için sürdürölmesini yasallaştırmaktadır. Ürdün nehrinin Batı kıyısının ve Gaza kesiminin «yönetim özerkliği» ile ilgili plan, aslında, üç yıl içinde Mısır'a teslim edilecekler dışında kalan ve İsrail tarafından 1967'de elkonan Arap topraklarının işgalinin sürdürölmesini gizleyen bir maskeden başka bir şey değildir. İş bu kadarla da kalmamakta, bu plan İsrail'in işgal ettiği Filistin topraklarına geniş ölçüde yerleşmesine olanaklar sağlamaktadır. Bilindiği gibi, örneğin Camp-David anlaşmalarına varıldığında, bu anlaşmaların «ardına gizlenen» Begin hükümeti, Ürdün nehrinin batısındaki İsrail yerleşme yerlerinin sayısını epeyce artırdı. Bu süreç Sedat ile Begin'in anlaşmayı imzalamalarından sonra daha da hızlandırıldı. Bugün

buradaki İsrail işgal güçleri bölgedeki toprakların % 30'undan fazlasını zorla halkın elinden almışlardır. İşgal altındaki topraklarda Filistin halkına karşı yürütülen acımasız ezgi politikası şimdi daha büyük şiddetle uygulanmaktadır.

İsrail Komünist Partisi, imzalanan anlaşmayı, Amerikan emperyalizminin bölgede bir askersel blok oluşturmaya ve İsrail ile Mısır topraklarında askersel üsler kurmaya yönelik stratejisinin bir bölümü saymaktadır. Bu anlaşma Sovyetler Birliği ile sosyalist topluluk ülkelerine karşı yapılmıştır. Bu stratejinin çerçevesi içinde, Ortadoğu'da ve Afrika'da ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketine ve ilerici devletlere karşı olduklarını ilân eden İsrail ile Mısır'a jandarma rolü düşmektedir. Emperyalizm bu gibi yöntemlerle, Ortadoğu bölgesinde ekonomik egemenliğini ve politik etkisini mutlakaştırmayı denemektedir. Aslında emperyalizm bu planı çoktan tezgahlamış ve İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana tüm politikasını bu plana göre ayarlamıştı. Ama tüm bunları gerçekleştirme denemeleri boşa gitmişti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ortadoğu bölgesi emperyalistlerin planlarında olağanüstü bir önem kazanmıştır. Bunun birinci nedeni, bölgenin Sovyetler Birliği'ne ve o sıralarda doğmakta olan sosyalist topluluk ülkelere stratejik bakımdan yakın olmasıydı. İkinci neden, sosyalist dünya dışında en zengin petrol kaynaklarına sahip bulunmasıydı. Üçüncü neden de, Ortadoğu ülkelerinde ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketinin durmaksızın gelişmesi, uluslararası gericiliğin bölgede sık sık, yeni yeni devrimlere karşı koymak gereksinimini duymasıydı. Emperyalizmin o dönemdeki Ortadoğu politikasını genel çizgileriyle belirlerken, bu politikanın emperyalizmin global stratejisinin bir parçası olduğunu ve başta ABD, İngiltere ve Fransa olmak üzere, bölgede durmadan gelişme halinde olan ulusal kurtuluş hareketine hep birlikte karşı koymak, gerici rejimleri pekiştirmek ve anti-sovyet, anti-komünist saldırgan paktlar tezgahlamak denemelerinde bulunan tüm emperyalist devletlerin ortak amacını oluşturduğunu vurgulamalıyım.

Öte yandan emperyalistler arasında gizli çelişkilere yol açan nedenler de vardı. Hepsinden güçlü olan Amerikan emperyalizmi, tekeli heveslerinin zoruyla İngiltere ile Fransa'yı bölgedeki Arap ülkelerindeki ve öteki ülkelerdeki konumlarından yavaş yavaş uzaklaştırmaktaydı. «Truman Doktrini» (1947) ile «Bağdat Paktı» (1955) gibi Doğu Akdeniz'de devrimci süreci önlemeye yönelik önlemler emperyalizmin genel stratejisinin bir parçası olsa da, Birleşmiş Milletler'in Filistin topraklarında biri Arap, diğeri Yahudi olmak üzere iki devlet kurulmasıyla ilgili kararından sonra, 1948 yılında başlatılan Filistin savaşı emperyalistler arasında belirli görüş ayrılıklarını ortaya koymuş oldu. Savaştan sonra ABD, Ortadoğu'da «güçlü» bir İsrail devleti bulunmasını isterken, İngiliz emperyalistleri böyle bir devletin kurulmasına karşı çıkmasalar da, Ürdün kralı Abdullah'ın

konumlarını pekiştirmeye çalıştılar ve bunun, Filistin Arap devletine ayrılan topraklardan bir kısmını ele geçirmesine yardım ettiler, Filistin Arap devletinin kurulmasına ise Amerikan emperyalistleriyle birlikte karşı koydular. Eninde sonunda iki emperyalist devletin anlaşması kimseyi şaşırtmadı: ABD İsrail'i kanadı altına alırken, İngiliz yetkilileri Abdullah'ın İsrail devletinin kurulmasından sonra geri kalan toprakları Ürdün krallığına eklemesini sağlamakta yetindiler.

1950'de yayımlanan Amerikan-İngiliz-Fransız Deklarasyonu'nda Ortadoğu'da egemen olan emperyalist devletler arasındaki uzlaşma şöyle formüle edilmişti: Üç devlet, bölgede statükoyu destekleyecek ve Ortadoğu anlaşmazlığında taraf olan ülkelere, savunmaları için gerekli silâhları sağlamayı sürdürecektir. Böylelikle Birleşmiş Milletler kararını görmezlikten gelen emperyalistler, Ortadoğu ülkelerinde «vasi» rolünü oynamaya kendiliklerinden karar veriyorlardı.

Ne var ki, bölgede sürüp giden kurtuluş süreci gitgide daha geniş ölçekler alıyordu. Emperyalistlerin Ortadoğu'nun vesayetini üzerlerine alma planları altüst oluyordu. 1956'da Mısır'a karşı üçlü (İsrail-İngiltere-Fransa) saldırı düzenlendi, 1958'deki Irak devrimi Bağdat (daha sonraki CENTO) Paketi'na güçlü bir darbe indirdi, İngiltere ile Fransa'nın Mısır saldırılarının başarısızlığı sonucunda Ortadoğu'da meydana gelen «boşluğu» doldurma ve «dünya komünizmine» karşı savaşımı kızıştırmaya yönelik «Eisenhower Doktrini» iflasa uğradı.

Dünya ölçüsündeki güçler dengesinin değişmesi, sosyalist devletlerle anti-emperyalist hareketin uluslararası konumlarının güçlenmesi üzerine, emperyalist çevreler daha 1950 yıllarında Ortadoğu ülkelerine açıktan açığa saldırı (1958'de Amerikan deniz piyadelerinin Lübnan'a, İngiliz deniz piyadelerinin de Ürdün'e çıkarılması gibi) planlarına Ortadoğu ülkelerinde olduğu kadar, uluslararası alanda da zarar verebileceğini anlamaya başladılar. Bu koşullar içinde emperyalizm, bölgedeki konumlarını güçlendirmek için, çoğu kez İsrail'in eliyle, Arap-İsrail anlaşmazlığını kızıştırmaya gitgide daha fazla önem vermeye başladı. Emperyalizmin ve her şeyden önce ABD'nin ülkemizi bir kale ve bölgenin jandarması haline getirme çabalarının nedeni budur. Emperyalizmin bu stratejisi İsrail'in 1967 yılında Mısır, Suriye ve Ürdün'e saldırısı sırasında tümüyle iflasa uğradı. Uzun süre emperyalizmin global planları doğrultusunu izleyen İsrail'deki yönetici çevreler, bölgenin jandarması olma rolünü coşkuyla benimsediler.

Şu var ki, İsrail'e komşu ülkelerdeki, devrimin şiddet yoluyla önlenmesi politikası olduğu kadar, Arap topraklarının ele geçirilmesi doğrultusu ve geçici askersel utkular da İsrail yöneticilerinin bekledikleri sonuçları vermedi. Filistin ulusal kurtuluş hareketi, bütün engellere ve ağır savaşım koşullarına karşın; saflarını derleyip toparlamaya, güçlenmeye başladı.

1964 yılında kurulan Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), öz halkının desteğini ve diğer Arap halklarıyla yeryüzündeki tüm devrimci ve ilerici güçlerin dayanışmasını sağladı. Şimdi bu örgüt Birleşmiş Milletler'le, dünya kamuoyu tarafından Filistin Arap halkının biricik yasal temsilcisi olarak tanınmış bulunmaktadır. Bu halkın haklı davasıyla dayanışmasını partimiz her zaman açıkça ortaya koymuştur. Ülkemizdeki siyonist yönetici çevreler Arap devletlerine karşı (1970 yılında Mısır topraklarına yapılan hava saldırıları ve Ürdün ile Lübnan'a karşı düzenlenen askersel saldırılar) yeni saldırılara girişmekle, güttükleri politikayı dünya kamuoyunun gözünde sıfıra indirmişlerdir. Açıkça söyleyelim ki, 1967 saldırısından sonra ülkenin uluslararası durumu hiç de özenilecek gibi değildi: Bir yandan Asya-Afrika ülkelerinden kesinlikle yalıtılmış, öte yandan da İran'daki şah ve Güney Afrika'daki ırkçı düzenler gibi en gerici, yarı faşist rejimlerle bağlarımız uğursuz bir biçimde gelişmişti.

1973 yılındaki dördüncü Arap-İsrail savaşı yeni bir sınav oldu, çünkü «yenilmez İsrail» efsanesini tuzla buz etti. Bu savaş askersel üstünlüğün kısa ömürlü bir şey olduğunu, Arap askerlerinin de modern savaşlarda başarı kazanabileceklerini, en yeni silâhlardan yararlanabileceklerini, Arap ülkeleriyle İsrail arasındaki teknik düzey farkının daha önce sanıldığı gibi İsrail'den yana artmadığını, tersine azalmakta olduğunu ortaya çıkardı.

Uluslararası gerginliğin azaltılması yönünde 1970 yıllarında başgösteren süreç sonucunda önemli bir başarı elde edilmiş, stratejik silâhların sınırlandırılmasıyla ilgili ilk anlaşma imzalanmıştı. Sosyalist ülkelerin başarıları uluslararası yaşamda barış ve halklar arasında işbirliği idelerinin sarsılmaksızın geliştiğini göstermişti. Bu süreçlerin ışığı altında emperyalist devletlerin ve hepsinden önce ABD'nin Ortadoğu'da durumun düzenlenmesi konusundaki konumları dünya kamu oyunun gözünde gitgide rahatsız edici bir nitelik kazandı. Sovyetler Birliği'nin ısrarları sonucunda iki ülkenin dışişleri bakanları arasındaki görüşmeler süreci sırasında imzalanan Sovyet-Amerikan belgesinde, ABD Ortadoğu'daki bunalımın ortadan kaldırılmasında Filistin Arap halkının yasal haklarının tanınmasının zorunlu bir eleman olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. 1973 yılı Ekim ayı savaşı sırasında Arap ülkelerinin emperyalist devletlere gönderilen petrole ambargo uygulama kararları kapitalist dünyada tanımı zor bir telaş uyardı. Emperyalistlerin petrol çıkaran ülkelerin kaynakları üzerinde kurdukları tekel, bu ülkelerin petrol yataklarını ulusallaştırmaları, hele ham petrol fiyatlarını daha adil ve gerçekçi bir biçimde saptamaları gibi güçlü darbeler sonucunda epeyce sarsılmış oldu.

Amerikan emperyalizminin buna karşı tepkisi, dünyanın en büyük petrol üreticisi olan. Suudi Arabistan ile «karşılıklı bağımlılık» denilen temele dayalı stratejik bir bağlaşıklık meydana getirme çabalarını artırmak oldu. Suudi Arabistan, böyle bir işbirliğini, açıktan açığa ortaya koyduğu gibi,

kapitalizmin pekişmesinin güvencesi ve «komünizmin yükselişinin» önlenmesi açısından benimsemekteydi. Fakat Suudi Arabistan, bunun yanı sıra ABD'nin İsrail üzerinde, Filistin sorununun çözülmesi ve Ortadoğu durumunun düzelmesi yönünde baskı yapmasını istiyordu; çünkü Arap dünyasındaki gerginliğin radikal davranışların gelişmesine ve devrimci sürecin ve kurtuluş hareketinin aktifleşmesine yol açmasından korkuyordu. Özetlersek, Suudi Arabistan'daki prensler, ABD'nin Ortadoğu politikasına belirli bir «kuşkuyla» bakıyorlardı; çünkü bu politikanın gelecekte kendilerine zarar verebileceğinden korkuyorlardı.

ABD yönetici çevreleri, 1970 yıllarında Mısır'ı etkileri altına alabilmek için özel çabalar harcadılar. Ne yazık ki bu çabaları, Mısır'da biçimlenmekte olan toplumsal durum da kolaylaştırıyordu. Başkan Nasır'ın ölümünden sonra, başında Sedat'ın bulunduğu yeni yönetim, ilk önce, daha önceki dönemde elde edilen ilerici kazanımları sınırlama ve ortadan kaldırma, daha sonra ise açıktan açığa emperyalizmden, ABD'den yana bir yol izlemeye başladı. (1) Sedat rejimi Ortadoğu'da ve Afrika'da anti-sovyetizmin ve anti-komünizmin bayraktarı durumuna geldi. Zaire bunalımı sırasında emperyalizmin yanında yer alan bu rejim, Libya sınırında durumu gerginleştiriyor, Etyopya'daki devrime karşı entrikalar çeviriyordu. Ensonu 1977'de yüzkıztarıcı «barış» girişimini ilân etti ve Sedat Kudüs yolculuğunu yapmakla ABD'nin denetiminde İsrail ile bir uzlaşmaya varma yolunda ilk adımı atmış oldu. Sedat'ın politikası, Arap dünyasındaki anti-emperyalist güçlere büyük zarar verdi, Arap ülkelerindeki gericiliği güçlendirdi ve İsrail'deki yönetici çevrelerin Arap halklarına karşı saldırı eylemlerini kolaylaştırmış oldu.

ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki büyük ve etkili ülkelere yönelik stratejisinin bazı çizgileri üzerinde durduk. ABD'nin tüm bölgeyi kapsayan stratejisini belirtirken, 70'li yıllarda bunun aşağıdaki yönlerde en büyük gelişmeleri kaydettiğini vurgulamak istiyoruz:

Birincisi, İran ile İsrail'in bölgesel jandarmalığa hızla hazırlanmalarıdır. Bu iki ülkeye ABD'den en modern silâhlar yağmaktadır. İran şahına Basra körfezinin jandarmalığı verilmişti ve bilindiği gibi kendisi emperyalist koruyucularına canla başla hizmet ediyordu. Jandarma rolünü İsrail de gayretkeşlikle yerine getirmektedir ve buna Güney Lübnan'a karşı saldırıları ve diğer eylemleri tanıklık etmektedir.

İkincisi, Afrika'da ve özellikle Kızıldeniz bölgesinde devrimci gelişmelere engel olmak amacıyla yeni yeni bölgesel ve daha geniş ölçüde askersel paktlar tezgahlanmasıdır. 1976 yılında, Tahran'ın, bir süre önce kurulan «Tel Aviv-Pretorya» eksenini tamamlaması planlanıyor, daha sonrası için ise Suudi Arabistan-İran ekseninin meydana getirilmesi tasarlanıyordu.

(1) N. Kamel, «Teslimiyetçiliğin içyüzü», «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 3, 1979 – Redaktörün Notu.

Üçüncüsü, Arap dünyasında dengeyi bozmaya yönelik yıkıcı politikadır. Bu politikanın gerçekleştirilmesi için bir yandan 1973 savaşı sırasında biçimlenen Arap cephesinin parçalanmasına çalışılıyor, öte yandan da anti-emperyalist Arap ülkelerinin seçtikleri yoldan sapmalarını sağlamalarına yönelik özel eylemler yürütülüyordu.

Ortadoğu'daki olayların bugünkü gelişme yönü, başkan Carter'ın Beyaz Saray'a gelmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Yeni Amerikan hükümetinin demeçlerinden, Ortadoğu'ya daha önceki hükümetlere kıyasla daha büyük önem verileceği anlaşıyordu. Elbetteki bu, Arap ve İran petrollerinin, enerji bunalımıyla sarsılan ABD için taşıdığı büyük önemden ileri geliyordu. Carter ile danışmanları Arap-İsrail anlaşmazlığını çözmeye kararlı olduklarını ısrarla ileri sürüyorlardı. Carter yönetimi, dünya kamuoyunun ve bölgemizdeki birçok ülkelerin baskısı sonucunda, 1977 yılının Ekim ayında, Sovyetler Birliği ile birlikte Ortadoğu konusunda bir bildiri yayımlamak zorunda kaldı. Bu belgede sorunun gerçekçi çözüm yolunun önkoşulları yer alıyor, tutulacak doğru yol gösteriliyor, yani Cenevre'de bir barış konferansı yapılması öngörülüyordu. Arap halkları, anti-emperyalist rejimler ve Filistin Kurtuluş Örgütü bu öneriyi coşkuyla karşıladılar.

Ne var ki o günden sonra ABD'ndeki yönetici çevrelerinin söyledikleriyle yaptıkları arasında büyük bir açık meydana gelmeye başladı. Cenevre konferansının SSCB ile ABD'nin başkanlıkları altında toplanması bunalımın adalete uygun olarak çözülmesi için gerçek perspektifler yaratmaktaydı; fakat bu, Amerikan emperyalizmiyle İsrail saldırganlarının işine gelmiyordu. Onlara Cenevre konferansının mekanizmasına yanaşmadan eylemlere girişmek daha çekici ve kârlı görünüyordu. ABD'nin amacı başta Mısır, İsrail ve Ürdün ve bu arada Suudi Arabistan olmak üzere anlaşmazlığa karışmış olan ülkelerle yapılan temaslarda tek el kurmak, Ortadoğu sorunlarının çözümünde anahtar rolü oynayacak olan Filistin sorununun yola konması işinde biricik partnör sayılması gereken Filistin Kurtuluş Örgütü'nü ise tümüyle görmezlikten gelmekti.

İsrail'deki yönetici çevreler ve Sedat rejimi, emperyalizmin bu sinsi planlarını büyük bir istekle benimsediler. İsrail yetkilileri Ortadoğu ile ilgili Sovyet-Amerikan bildirisini reddederken, ABD'ndeki siyonist çevreler bu belgeye karşı büyük bir gürültü kopardılar. Mısır cumhurbaşkanı da boş durmuyordu. 1977 Kasımında yaptığı Kudüs ziyaretinin hedeflerinden biri, söz konusu bildiriye etkisiz hale getirmektir. Böylelikle ikili pazarlıklar yolu açılmış oldu ve bunun ilk adımı Carter, Begin ve Sedat arasında, Camp David görüşmesinde atıldı. Bu da 18 Eylül 1978'de Ortadoğu'da «barışın sağlanması» adlı belgelerin imzalanmasını sağlamış oldu. ⁽²⁾

Bu yazının amacı üç partnörü ilkönce Camp David uzlaşmasına var-

(2) Daha ayrıntılı bilgi için bkz. E. Habib, N. Aşhab, «Ortadoğu'da Barışa Karşı Komplo», BSS, Sayı 12, 1978 – Redaktör Notu.

mayı, daha sonra İsrail ile Mısır arasında barış anlaşması adı verilen belgeyi imzalamaya sevkeden çok çeşitli gerekçe ve nedenleri ortaya koymak değildir. Hiç kuskı yok ki taraflardan her biri özel nedenlere dayanıyordu. Ne var ki, burada daha önemli olan şudur: Öyle bir an geldi ki, ABD, İsrail ve Mısır, Ortadoğu bunalımının çözümünü zorlamaya başladılar. Oysa daha önceleri böyle bir şey yapmaya yanaşmamışlardı. Demek onları bu yola iten bir şey vardı. Ama neydi?

Bize göre ABD-İsrail-Mısır uzlaşması şimdi tüm bölgemize egemen olan toplumsal patlama durumunu hafifletme yönünde yapılan umutsuz bir denemedir. Bu durumun varlığına, birincisi, 1977 yılında Mısır'da gelişen büyük toplumsal sarsıntılar; ikincisi, İran olayları ve Afganistan'daki devrim; üçüncüsü, Afrika'daki devrimsel olayların Ortadoğu devletleri üzerinde etkisinin artışı ve birçok gerici rejimli Arap ve Afrika ülkesinde sarsıntılı, dengesiz durum tanıklık etmektedir. ⁽³⁾

Örneğin şu olguyu yadsıamak güçtür: İran devriminin başarısı ve şah rejiminin yıkılması, emperyalizmle bağışık olan İsrail ile Mısır'ı görüşmeleri sürüncemede bırakmak taktiğinden vazgeçmeye ve «barış» anlaşmasını çabucak imzalamaya zorlamıştır. Yani 26 Mart'ta Washington'da tezgahlanan uzlaşma, bölgemizde genişlemekte olan devrimci harekete karşı savaşımda en önemli önlemlerden biri haline gelmiştir. «Barış» anlaşması adı verilen belgeyi imzalayan Ortadoğu ülkelerinde silâhlanma hızının yeniden artması raslantı değildir. ABD'nin Mısır ile İsrail'e 5 milyar dolar tutarında elbette ki (3 milyar dolarlık aslan payı İsrail'indir) askersel yardımda bulunma kararının savunma gereksinimleriyle ilgisi yoktur, sadece komşu ülkeleri ürkütmeye yöneliktir. Amerikan emperyalizmi İsrail'de ve Mısır'da doğrudan doğruya asker bulundurma planını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Nitekim başbakan Begin ABD'ne bazı haklar tanımaya hazır olduğunu açıkça söylemiştir. Buna göre Akdeniz'deki 6. Filo Hayfa limanından ve ABD uçakları Sina yarımadasındaki İsrail hava üslerinden yararlanabileceklerdir. Artık haklı kurtuluş savaşımına hizmet etmekten vazgeçen ve İran'daki şah rejiminin yıkılmasından jandarma rolünü oynamaya kendiliğinden aday olan Sedat da, silâh şakırdatmaktadır. Mısır askersel birlikleri Dofar'daki devrimin bastırılması için Umman sultanının aşırı gerici rejimine yardıma gönderilmektedir.

Emperyalistler, siyonistler ve Arap dünyasındaki gericilik, yerel savaşlar çıkarmak, anti-emperyalist rejimleri ortadan kaldırmak ve başta Filistin Arap halkının ulusal kurtuluş hareketi olmak üzere, ulusal kurtuluş hareketlerini ezmek için elele vermektedirler. Lübnan'daki bunalımın yeniden keskinleşmesine yol açanlar, emperyalizmle onun bağışıklarıdır. Bura-

⁽³⁾ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. N. Şauı, «Emperyalizmin Stratejisi ve Ortadoğu Sorunu», BSS, Sayı 6, 1979 – Redaktör Notu.

daki amaçları Filistin direniş örgütünü ve Lübnan'daki yurtsever hareketi ezmek ve Suriye'yi İsrail'le silâhlı çatışmaya zorlamaktır. İmzalanan İsrail-Mısır anlaşması, İsrail'deki şahinlere, komşu Lübnan'a karşı saldırılarda yeni tırmanış olanakları sağlamıştır. Emperyalizm ile bağlaşıkları, Kuzey ve Güney Yemen arasında silâhlı olayların patlak vermesini de tezgahlamışlardır.

Mısır-İsrail «barış» anlaşmasının imzalanmasından sonra bölgemizdeki gerginliğin azalmak şöyle dursun, daha da arttığını birçok yeni olgular kanıtlamaktadır.

Tarihsel deneyimler ezenlerle ezilenler arasında barış kurulamadığını göstermektedir. Amerikan-İsrail-Mısır uzlaşması üç taraflı bir komplodur ve Amerikan emperyalizminin stratejik tasarılarına olduğu kadar, Likud bloku'nun oluşturduğu İsrail hükümetinin «Büyük İsrail» için geniş topraklar elde etme niyetlerine de yanıt vermektedir.

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 15. Plenumu'nun (Mart 1979) kararında şunlar belirtilmektedir: «Bu komplo, İsrail'in Amerikan emperyalizmine petrol sağlamak ve ABD'nin çıkarları uğrunda ilerici ve bağımsız devletlere karşı savaşım yürütmek için, savaş alanlarını genişletmesi anlamını taşımaktadır. Evlatlarımız Amerikan emperyalizminin çıkarlarına kurban edilirken, İsrail'in Arap halklarından yalıtılması daha da artacak, barış ve güvenlik ise bizden daha da uzaklaşacaktır.»

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi, ülkemizin ABD'nin savaş meydanı haline getirilmesinin, Begin'in ABD ile askersel bağlaşıklık kurulmasına ve Hayfa'da, Hegev'de ve ülkenin diğer kesimlerinde Amerikan deniz ve hava üsleri kurulmasına taraftar olmasının büyük bir tehlike oluşturduğu konusunda İsrail halkını uyarmaktan geri kalmamıştır.

İsrail'deki ve başka ülkelerdeki ilerici, demokrat insanlar silâhlanma yarışını kızıştıran, daha büyük askersel masraflara ve daha tehlikeli savaş hazırlıklarına yol açan bir «barış»ı barış sayamazlar. Bu «barış» dolayısıyla, Begin hükümeti, en önemli malların büyük bir kısmına şimdiye kadar eşi görülmemiş oranda zam yapılacağını, yeni vergiler getirileceğini, eğitim ve sağlığa ayrılan ödeneklerin azaltılacağını, daha önce de sınırlandırılmış olan konut yapımından yeniden kısıtlamalar yapılacağını vb. açıklamış bulunuyor. Demek ki silâhların artırılmasının bedelini İsrail emekçileri ödeyeceklerdir. Oysa İsrail emekçilerinin çıkarlarına saldırgan askersel paktlar olduğu kadar, Amerikan üsleri de yıkıcı silâhlanma yarışını da, yeni yeni savaşlar da uygun değildir. Onların çıkarları sadece geniş çaplı, adalete dayanan ve kalıcı bir barışı gerektirmektedir. Üçlü anlaşma böyle bir barışın yolunu tıkamaktadır.

İsrail komünistlerine göre gerçekçi, adalete uygun ve geniş kapsamlı bir barışa ulaşmak olanağı vardır. Ama böyle bir barışa, ancak uluslararası gerginliğin azaltılması, Sovyet-Amerikan işbirliği ve 1 Ekim 1977'de

Sovyetler Birliği ile ABD'nin Ortadoğu ile ilgili olarak yayımladıkları Ortak Deklarasyon temelinde ulaşılabilir. Böyle bir barış ancak Filistin Arap halkının yazgısını belirleme ve 4 Haziran 1967 sınırları içinde, egemen İsrail devletinin yanısıra öz bağımsız devletini kurmak gibi yasal haklarını tanınması temeli üzerinde sağlanabilir.

Bölgemizdeki ve dünyanın başka bölgelerindeki deneyimler Amerikan emperyalizminin, halkların bağımsızlığına yönelik planlarının ergeç iflas ettiğini göstermektedir. Camp David uzlaşmasının da, bir bumerang gibi Amerikan emperyalizmine ve onun Mısır ve İsrail'deki ajanlarına arpaağından hiç kuşku duymuyoruz. Amerikan emperyalizminin Ortadoğu, Basra Körfezi ve Afrika halklarına yönelik saldırgan planlarının başarısızlığa uğraması için gerekli bütün olanaklar ortadadır. Bu planlar eninde sonunda bunları tezgahlamış olanlara karşı dönecektir.

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi, ulusal gurur ve politik gerçekçilik duygusuna sahip bütün barışçı glere ve çevrelere, aldatıcı l anlaşmaya kapılmamaları için çağrıda bulunmaktadır, çünkü bu belge geniş çaplı ve adaletli barışı daha da uzaklaştırmakta ve İsrail'in bağımsızlığına ciddi zararlar vermektedir. Savaşlara gerçekten son vermenin ve halkımızın tehlikesiz bir kıyıya ulaşmasının tek güvencesi, barışçı çevrelerin böyle bir barışa karşı savaşımda birleşmeleridir.

FILISTİN ULUSAL BİRLİK PROĞRAMI

Naim Aşhab

Ürdün Komünist Partisi MK Politbüro yesi

Amerikan emperyalizminin, siyonizmin ve Mısır'daki gericiliğin İsrail ile Mısır arasında «barış» anlaşmasının imzalanmasına yol açan son manevraları bu güçlerin bir kez daha (bu kaıncısıdır?) Filistin Arap halkına karşı en iğrenç tertiplere giriştiklerini açıkça göstermiştir. Bugün bu halkın geleceği, ulusal yazgısı tehlikeye düşmüştür. Filistin Kurtuluş rgt Yürütme Komitesi Başkanı Yaser Arafat'ın belirttiği gibi, İsrail-Mısır anlaşması ve buna eklenen belgeler, «Arap topraklarının İsrail tarafından işgalini yasallaştırmakta ve Filistin Arap halkını sonsuzluğa dek sürgünde yaşamaya mahkum etmektedir.»

Filistin sorunu, önceden olduğu gibi bugün de Ortadoğu sorununun çözülmesinde düğüm noktası olarak kalmaktadır. Bu sorun bölgemizde yürütülen savaşının tüm özelliklerini ve karakteristik çizgilerini bir ayna gibi yansıtmakta ve Arap-İsrail anlaşmazlığının çıkış noktasını oluştırmaktadır. Filistin Araplarının toprakları siyonistlerin ilk istillarına hedef olmuştu ve bugün de İsrail yöneticileri halk düşmanı planlarında Filistin

Arap halkının yasal haklarının çiğnenmesine baş yeri vermektedirler. Yakın geçmişteki olaylar böyle planların olduğunu bir kez daha doğruladı. Ortadoğu sorununun adil bir çözüme kavuşmasını engelleme amacı güden ABD-İsrail-Mısır anlaşması bu amaçların gerçekleşmesine hizmet edecektir.

Ortadoğu bunalımında Filistin sorununun en başta yer aldığı görüşünün Arap devletlerinde ve tüm dünyada kabul edilmesi, birçok ülkelerin bu yılın Ocak ayı ortalarında Filistin Ulusal Konseyi'nin Şam'da yapılan oturumuna özel bir önem vermelerini anlaşılır bir hale getirmektedir. Bu toplantıda ulaşılan sonuçları incelemeye geçmeden önce, Filistin ulusal hareketinin bugünkü savaşımının genel koşullarını belirtmek istiyorum.

Filistin halkının son yıllardaki yaşamı ve savaşımı daha önceki yıllara oranla daha karmaşık koşullar içinde gelişmektedir. Bunun başlıca niteliği Arap gericiliğinin, Arap devrimci ve ulusal kurtuluş güçlerinin girişimlerini kôrletmek amacıyla demagojiyi daha da ileri götürmesidir. Mısır'ın tüm herşeyiyle emperyalist-siyonist bağlaşıklığına karşı direniş cephesinden çekilmesi, bölgemizdeki halkların yazgısı bakımından tehlikeli bir nitelik taşımaktadır. Sedat rejimi bugün bu bağlaşıklığın aktif bir üyesidir.

Filistinlilerin İsrail işgaline karşı savaşım yürütme koşulları da kötüleşmiştir: 1967 saldırısından ve 1970'teki «Kara Eylül» olaylarından sonra, Ürdün'de İsrail'in etrafında ve işgal ettiği Arap topraklarında bir tür güvenlik kuşağı meydana getirilmiş ve bunun ek halkasını 70'li yılların ortasında Güney Lübnan oluşturmuştur. Emperyalizm, siyonizm ve Lübnan'daki gericilik bu ülkede bir bunalıma yol açarak Filistin Direniş Hareketi'ni (FDH) yeni bir yıpratıcı çatışmaya itmekle dikkatlerini baş düşman olan siyonizmle savaşımından uzaklaştırdılar. Bunun üzerine Filistin halkının direniş hareketi yapısında ve askersel örgütünde bazı değişiklikler yapıldı: Hareketin hafif silâhlarla donatılmış hareketli birliklerinden bazıları, ordu birliklerine benzer görevler aldılar. Bu değişiklikler Filistinli savaşçıların İsrail'in Lübnan'daki FDH konumlarına aralıksız olarak düzenlediği saldırılara karşı koyabilmeleri için gerekli görülmüştür. Öte yandan direniş örgütünün bu birlikleri, Lübnanlı yurtseverlerle birlikte İsrail ile işbirliği halinde eylemler düzenleyerek Filistin hareketine yalnızca Lübnan topraklarında değil, bütün diğer yerlerde de son vermeye kalkışan Lübnan'daki sağcıların ordu birliklerine de karşı koymaktadırlar.

Filistin Kurtuluş Örgütü başta olmak üzere, Filistin ulusal hareketi tarafından yapılan bu değişiklikler aynı zamanda hareketin başlı başına politik kararlar alma haklarını savunmaya yönelikti. Çünkü bu dönemde Filistin halkının yasal ve doğal hakkının kaldırılması için çeşitli Arap rejimleri ve çevreleri defalarca denemelerde bulunmuşlardır. Bu rejim ve çevreler amaçlarına ulaşmak için bazı Filistin örgütlerinde sahip oldukları etkiden yararlanmışlar, zaman zaman da basbayağı şiddet yöntemlerine başvurmuşlardır.

Filistin ulusal hareketi kardeş Arap devletlerinin yaptıkları yardımın rolünü ve önemini doğru olarak değerlendirmektedir. Bu yardımın olağanüstü önemi, Filistinlilerin yürüttüğü savaşımın, başta İsrail'in saldırılarına doğrudan doğruya karşı koyanlar olmak üzere, diğer Arap halklarının ve ülkelerinin savaşımına sıkı sıkıya bağlı bulunmasından ileri gelmektedir. Filistin birlikleri Arap kurtuluş hareketinin diğer müfrezeleriyle birlikte, anti-emperyalist savaşımında öncü konumlarda yer almakta, siyonist düşmana karşı savaşımında ise uzun yıllardan beri ilk hatlarda bulunmaktadır. Bu nedenle, dönük Sedat, Mısır'ın ve halkının Filistin sorununun çözümü için kendilerini kurban ettiklerini söylerken kamuoyunu aldatmaya kalkışmaktadır, çünkü bugüne kadar düşmanla çarpışmalarda en büyük sayıda kurban veren Filistin halkıdır. Filistinlilerin kurtuluş hareketini destekleyen ilerici ve demokratik Arap çevreleri bu desteği Filistin halkına ve onun kurtuluş savaşçılarına karşı kardeşçe bir borç ve ödev saymaktadırlar.

Ne var ki, yardımı yapan kim olursa olsun, bu yardıma «karşılık», Filistin hareketinin içişlerine karışmasına, harekete vesayet etmeye kalkışmasına, Filistin halkının ulusal yazgısını ilgilendiren politik sorunlarda hareketin başına buyruk kararlar almasını önleyecek eylemlere girişmesine asla göz yumulamaz. Şurasını hatırlatmak isterim ki, hareketin içişlerine karışıldığı zamanlar Filistinliler her defasında ciddi başarısızlıklara uğramışlardır. Örneğin 1936 yılında Filistin halkının tarihsel politik görevini destekleyen Arap kralları, Filistinlilerin İngiltere'nin mandaterliğine ve siyonistlere karşı devrimci eylemlerini çıkmaza sokmuşlardır. (1) Arap kralları ordularının 1948 yılında sözümona tüm Filistin topraklarını kurtarmak için bu ülkeye girmeleri de, Filistin sorununu, öz halkına danışmadan çözme denemelerinden biridir. Oysa İsrail yöneticileriyle Arap dünyası gericiği arasında yapılan pazarlık sonucunda, Arap devleti için düşünülen topraklara İsrail ile Ürdün el koydular. (Gaza bölgesi Mısır'ın kontrolünde kaldı). Böylelikle de Filistin halkı Birleşmiş Milletler kararına uygun olarak, öz bağımsız devletini yaratma olanağından yoksun bırakıldı. Ve bugün Ortadoğu'da durum, 1948 yılı felâketinden sonraki durumdan, yani ABD, İngiltere ve Fransa'nın İsrail'deki siyonist yöneticiler ve Arap dünyasındaki gericilerle uzlaşarak herşeyi kendi çıkarlarına göre ayarladıkları dönemdeki duruma oranla farklı ise, bu değişikliğe her şeyden fazla Filistin halkının özverili savaşımının yol açtığını kabul etmek zorundayız.

İsrail'in 1967 saldırısı sırasında emperyalist-siyonist bağışıklık, bölgedeki durum üzerinde başlıca iki faktörün, yani Filistin hareketinin ve Sovyetler Birliği'nin rolünü ortadan kaldırmayı başaramadı. Bu da doğal bir

(1) Filistin'deki genel grev 6 ay sürdü, buna yüzbinlerce işçi, köylü, zanaatçı, esnaf ve aydın katıldı, halk vergi ödememeye başladı. Sokak gösterileri İngiliz emperyalizminin askersel birlikleriyle çatışmalara yol açtı. 1936 Ekiminde Irak, Suudi Arabistan ve Yemen krallarıyla, Ürdün emirinin baskıları sonucunda greve son verildi.

şeydi. Bunlardan birincisi, yani Filistin faktörü gitgide büyüyen önemini yığınların çok uzun yıllardır özyurda dönmek, kendi yazgısını belirlemek ve bağımsız ulusal devletini kurmak gibi en önemli ulusal haklar uğrunda yürüttüğü gayretli savaşıma borçludur. Sovyet faktörünün rolü ise SSCB'nin dış politikasındaki enternasyonalizm özünden kaynaklanmaktadır. Bu politika emperyalist-siyonist saldırının kurbanı olan Arap halklarıyla ve hepsinden önce Filistin Arap halkıyla kardeşçe dayanışma temeline dayanmaktadır. SSCB, Ortadoğu bölgesine yakın bir devlet olarak da, bölgede olan bitenler karşısında ciddi endişeler duymak ve uyanıklık göstermek hakkına sahiptir. Burası, emperyalist-siyonist bağlaşıklığın Arap kurtuluş hareketine karşı düzenlediği komplolar sonucunda müzmin bir gerginlik ve kanlı çatışmalar ocağı haline getirilmiştir. Bu büyük devlet, Ortadoğu'da tüm bölge halklarının yararına barış sağlanmasını, saldırıların tüm izlerinin kaldırılmasını ve Filistin halkının yasal ulusal haklarının güvence altına alınmasını gerçekten istemektedir.

Yaşamın yeniden doğruladığı bir şey varsa, o da emperyalistler ve İsrail'i bağlaşıklıkları ne zaman Ortadoğu «barışı» üzerinde konuşurlarsa, bunu söylerken bencil çıkarlarına yanıt veren köleleştirici, onur kırıcı bir barışı gözönünde bulundurmaktadır. Böyle bir yolu Sedat'ın ihaneti açtı, hükümetinin baskı ve vaatleri de bu alanda ilk adımların atılmasını sağladı. İlk önce Sedat Kudüs'e gitti, bunu Camp David toplantısı izledi ve en sonunda şimdiki Mısır-İsrail «barış» anlaşması imzalandı. Bu belgenin imzalanmasından az bir zaman önce Filistin ulusal hareketine karşı böyle bir baskı ve vaat taktiği uygulandı. Bunun amacı savaşımının genel gelişmesini ve her şeyden önce Filistin Ulusal Konseyi'nin Ocak ayındaki oturumunda varılan sonuçları etkilemekti. Emperyalist-siyonist bağlaşıklık bu taktiğin uygulanmasından önce olduğu gibi, uygulanması sırasında da Filistinliler arasında karışıklık yaratmak, hayaller kurmalarına olanak sağlamak ve anlaşmazlıkları daha da artırmak için geniş bir gizli faaliyet yürüttü.

Suudi Arabistan aracılığıyla yayılan söylentilerde, Washington'un (özellikle İran olayları ışığı altında) bölgede uyguladığı tüm dış politikasını gözden geçirmeye hazır olduğu, hatta Amerikan politikasının bugünkü sorumlularının ABD'nin Filistin Kurtuluş Örgütü'nü tanımayı bile gözönünde bulundurabilecekleri ileri sürülüyordu. Bunun «karşılığı» olarak ise örgütteki kilit noktalarında bulunan sol güçler temsilcilerinin uzaklaştırılmalarının istenildiği ima ediliyordu. Bunun yanısıra emperyalizm, FKO'nün özellikle sağcı elemanlarına çeşitli vaatlerde bulunuyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'nin FKO'nü tanıması olasılığı etrafındaki söylentileri daha inandırıcı hale getirmek için, Birleşmiş Milletler'deki, ABD temsilcisi A. Young, Filistin Ulusal Konseyi'nin toplantısı sırasında örgütle ilişkiler kurmayı başaramayan Amerikan diplomasisini eleştiren bir demeç verdi. Young, Birleşmiş Milletler'deki FKO heyetinin tutumunu

kasıtlı olarak övüyor, FKÖ'nün yönetiminde terörü destekleyen ve İsrail'i ortadan kaldırmaya niyetlenenlerin değil de, heyet üyeleri gibi kimselerin bulunması gerektiği temennisinde bulunuyordu. BM'deki ABD temsilcisinin Filistin sorunu konusundaki demagojik demeci gözönüne alınırsa, İsrail Dışişleri Bakanı Moşe Dayan'ın «her ne kadar FKÖ devlet değilse de, biz (yani İsrail yöneticileri. — N. A.) onun itibarını da, önemini de yadsıyamayız» sözlerinin bir rastlantı olmadığı daha kolay anlaşılır. Dayan'ın deyimiyle FKÖ'nde «sadece terörist örgütler değil, sivil bölüm de, yani Filistinli göçmenler de» yer alıyordu.

Bu demeçlerin ardında ortak ve belki de, peşinen uyumlaştırılmış, bir politika yer alıyordu. Gerek Young, gerekse Dayan, Filistin hareketinin çeşitli kollarını birbirlerine karşı çıkarmak, askerlerle sivilleri, «teröristler» ile «sivilleri», «ayık kafalar» ile «serkeşleri» çatıştırmak amacıyla FKÖ'ne karşı ayrımlı tutumlar takınıyorlardı. Emperyalist-siyonist çevreler Filistin örgütlerini parçalayarak, FKÖ'nü oluşturan müfrezeleri birbirinden ayırarak son çözümde tüm Filistin hareketini yoketmek, savaşkanlığını ortadan kaldırmak istiyorlardı. Ve bunu çoktan tasarladıkları halde, açıktan açığa ancak şimdi uygulamaktaydılar. Her ne kadar İsrail yöneticileri, Filistin konusundaki görüşlerinin ilkesel bakımdan birbirine uygun olmadığını kanıtlamaya kalkışsalar da, siyonistlerin çıkış noktası olduğu gibi kalmıştı: Hepsi de işgal bölgelerindeki ve sürgündeki Filistin halkının bütünlüğünü, kader birliğini reddetmekte, dolayısıyla gelecekte de yazgısını saptamak ve bağımsız devlet kurmak gibi doğal haklarını yadsımaya niyetli olduklarını ortaya koymaktadırlar.

Emperyalistlerin, siyonistlerin ve Arap dünyasındaki gericilerin Filistin Ulusal Konseyi'nin Ocak 1979 oturumu öncesinde giriştikleri yıkıcı eylemler kendilerine bekledikleri sonuçları sağlamadı. Filistin hareketini parçalamak ve zayıflatmak umudunu besledikleri halde, oturum Filistin ulusal hareketinin politik ve örgütsel programının birliğini doğruladı. Konsey'in aldığı kararlarda Filistin'deki tüm devrimci ve yurtsever güçlerin, «başta Ulusal Konsey, Merkez Konseyi ve Yürütme Komitesi olmak üzere, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün organlarına cephenin demokratik temellere dayalı ilkeleri gereğince katıldıkları» belirtilmektedir. Oturumun önerilerinde, «demokratik diyalogun sürdürülmesinin, bunun devrimci moral kuram ve normlarının mutlaka korunmasının, anlaşmazlıkların çözümünde kuvvete başvurulmamasının» önemi vurgulanmaktadır.

Kanımıza göre Filistin halkının birliği ile ilgili bu tutum, FKÖ'ne katılan çeşitli yurtsever ve devrimci güçler arasında daha ilerici nitelikte ilişkilerin sağlamlaşmasına yol açmaktadır. Filistin Ulusal Konseyi'nin son oturumunda onaylanan yeni örgütsel biçimler, bölgemizdeki bazı ülkelerde ilerici ulusal cephelerin temellerini sarsma denemelerinin artırıldığı bir zamanda Arap dünyasının tümü bakımından da büyük bir kazanım sayılabilir. Bu biçimlerin ardıcıl uygulanması Filistin halk yığınlarının savaşımını

nitel bakımdan kanatlandırılacak, FKO'nün saygınlığını hem Arap dünya-sında, hem de bu bölge dışında yükseltmiş olacaktır.

Oturumun önemli başarıları arasında, Filistin Arap halkının yurduna dönmek, yazgısını belirlemek ve bağımsız ulusal devletini kurmak gibi yasal hakkının yenilenmesinin programda yer almış olması da sayılabilir. Bu belgenin giriş kısmında gerçekçi olmayan amaçların da yer aldığı doğrudur. Bu nedendir ki, Ürdün Komünist Partisi, Filistin halkının temel haklarıyla ilgili doğru görüşleri onaylarken, bugünkü aşamada Filistin halkının yurtseverlik ödevlerinin her zamankinden daha açık bir biçimde formüle edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Sorunun böyle ele alınması halkın gerçekçi ve yerine getirilebilir bir program etrafında seferber edilip birleşmesini etkileyebilir, halk güçlerinin mutlak hak bakımından son derece haklı görünse de, Ortadoğu'da güçlerin bugünkü dağılımında gerçekçi ve yerine getirilmesi olanaklı sayılamayacak savaşım yollarına yöneltilmesini engelleyebilir. Bir de İsrail saldırganlarının Filistin halkına karşı yine Filistinlilerin ortaya attıkları aşırı sloganları kullandıkları, böylelikle de yürüttükleri savaş lekelemeye, kendi işgalci ve saldırgan tutumlarını haklı göstermeye çalıştıkları da unutulmamalıdır.

Yeni Filistin programında ortaya konması gerekli bir nokta da, «siyonist düşmanlarla savaşımın başta gelen alanının» saptandığı yerdur ki, bu da, Belge'ye göre, Ürdün nehrinin Batı kıyısı, Gaza kesimi ve Kudüs'ün Arap (doğu) kısmıdır. Filistin hareketi, özellikle, İsrail'in 1967'de el attığı bu topraklarda silâhlı savaşımı, her çeşit politik ve yığınsal eylemi sürdürmeye ve genişletmeye son derece kararlı görünüyor. Camp David komplosunu protesto için buralarda yapılan yığınsal mitinglerin sonucuna bakılacak olursa, sözkonusu bölgelerde yaşayan yığınlarla, oralarda eylem gösteren ilerici-yurtsever güçler, halklarının ulusal görevini yerine getirmek, işgale ve Filistin'e karşı düzenlenen komplolara son vermek azmindedirler. Ürdün Komünist Partisi, Ürdün nehrinin Batı kıyısı, Gaza kesimi ve Kudüs'ün Arap kısmı kurtarıldıktan sonra bağımsız Filistin devletinin kurulmasından yanadır. 1948'de yurtlarından kovulan Filistinli göçmenlerin sorununun çözülmesi, bu insanların yurtlarına dönüp BM'in birçok kararlarında yer alan egemenlik haklarını kullanabilmeleri için savaşım yürütmektedir.

İşgal altındaki toprakların genel Filistin savaşımında oynadığı rolün doğru olarak saptanıp, sözkonusu programda yansıtılması, Camp David'te imzalanan yüzkıztartıcı anlaşmadan sonra bazı Filistinli militanların bu bölgeleri Filistin cephesinin «en zayıf kesimleri» saymaları eğilimi açısından daha büyük bir önem kazanmaktadır. Gerçekten de sorunun böyle soyut-teorik biçimde ele alınması pek de inandırıcı görünmemektedir, çünkü adı geçen topraklar, acımasız bir terör ve baskı uygulayan işgalcilerin kontrolü altında bulunmakta, bazı hainler (ki böyleleri her ulusta vardır) ise, bu gibilerini «dürüst» Filistinli yönetici haline getirmeye çalışan İsrail

yetkililerinin değirmenine su taşımaktadırlar. Ne var ki, yaşam hiç de basit değildir. Artık o yerlerde de durum değişmiştir. Bugün o topraklarda gerçekten de tüm halk direnişi boy atmaktadır. Bunu Filistinlilerin Camp David uzlaşmasını kesinlikle reddetmeleri, Ürdün nehrinin Batı kıyısında ve Gaza'da sözümona Filistin'in «özerkliği» tasarısına karşı yükselen protesto dalgası açıkça ortaya koymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin denetimi altında imzalanan İsrail-Mısır anlaşması dolayısıyla çıkan son olaylar da bu bölgelerdeki kurtuluş hareketinin ve direniş eylemlerinin güçlenmekte olduğunu göstermektedir. Yığinsal yürüyüş ve mitingler birbirini izlerken, Filistin'liler 26 Mart'ı (anlaşmanın Vaşington'da imzalandığı gün) ulusal yas günü ilân etmişlerdir. Bunlar da, işgal altındaki toprakları Filistin cephesinin zayıf kesimleri saymak için neden bulunmadığını kanıtlamaktadır.

Filistin ulusal hareketinin sözkonusu programında işgal altındaki topraklarda, yakında yeniden derlenip toparlanacak olan yurtsever Filistin cephesinde savaşım yürüten yığınların her bakımdan (politik ve özdeksel) desteklenmesiyle ilgili ödevler formüle edilmiştir. Geçmişte yapılan yardımlar her zaman gönderilen yere gitmiyor, hatta bazen işgal güçleriyle ilişkileri dolayısıyla haklı olarak kuşku uyandırmaları gereken kimselerin eline geçiyordu. Aynı kişilere, petrol üreticisi gerici Arap devletlerinin de bol bol yardımda bulunduğu biliniyordu. Bunların arasında örneğin Gaza belediye başkanlığına işgalciler tarafından getirilmiş olan kişi de bulunuyordu. İşgal edilen topraklardaki savaşçılara yapılan yardımın çarçur edilmemesi için, partimizin Filistin Ulusal Konseyi'nde yer alan üyeleri, yardımı denetleme ve dağıtma hakkının yurtsever Filistin Cephesi'ne verilmesini istemişlerdir.

Burada, geçmişte anlaşmazlıklar ve düşmanlıklar nedeniyle bir hayli kötüleşmiş olan Filistin-Ürdün arasındaki ilişkiler üzerinde önemle durmamız gerekiyor. Filistin Ulusal Konseyi bu sorunla ilgili sorumluluğu değerlendirecek, gelecekte FKÖ Yürütme Komitesi ile Ürdün hükümeti arasında her türlü ilişkinin normlarını oy çoğunluğu ile saptadı. Bu konuda alınan önlemler Filistin halkının temel haklarına ve her şeyden önce kendi bağımsız devletini kurma ve FKÖ'nün bu halkın biricik yasal temsilcisi olarak eylemde bulunma haklarına karşı olumsuz tutum alınmasını engelleme amacına yöneliktir. (2)

(2) Aşağıdaki olgu bu önlemlerin ne büyük önem taşıdığını ortaya koyacak niteliktedir: FKÖ ile Ürdün hükümeti arasında yapılan resmi görüşmelerden sonra, biri «Ortak Eylemler Çerçevesi», diğeri de «Karşılıklı Anlayış Muhtırası» başlığını taşıyan iki belge tasarısı kabul edilmişti. Oysa Filistin Ulusal Konseyi bu tasarıları gözden geçirdikten sonra, ezici oy çoğunluğu ile reddetti, çünkü her ikisinde de uzlaşmacı elemanların FKÖ ve Filistinlilere karşı baskı yapmalarına, işbirlikçi ve emperyalizme yarayacak kararlar sağlamalarına elverişli noktalar yer almıştı.

Yeni programda ayrıca, «FKO'nün, iki kardeş halk (Filistin ve Ürdün halkları) arasında özel nitelik taşıyan karşılıklı ilişkilerin varlığını kabul ettiği» vurgulanmaktadır. Ürdün Komünist Partisi'nin kanısına göre Filistin-Ürdün ilişkileri iki kardeş halkın çıkarları ve emperyalizmle İsrail işgaline karşı ortak savaşım temeline dayanmalıdır. Bu ilişkilerin gelişmesi amacıyla Filistin halkının son derece ağır savaşım sonucunda elde ettiği ulusal ve politik kazanımlarının kurban edilmesi akla bile getirilemez.

Şimdi de Filistin Ulusal Komitesi'nin Ocak oturumunda bazı güncel uluslararası sorunlar karşısında alınan tutum üzerinde duralım. Oturumda kabul edilen programda ve politik raporda, çok uzun yıllar boyu sürdürülen savaşımı sırasında Filistin halkının düşmanlarını oluşturan cephenin başında ABD'nin bulunduğu, bunu son olarak, İsrail-Mısır anlaşması tezgahlamakla ortaya koyduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra FKO sosyalist ülkelerle ve her şeyden önce SSCB ile oluşturduğu bağışıklığın önemini ortaya koymakta, bu bağışıklığın Ortadoğu'da Amerikan-siyonist kompolarına karşı koymada en önemli etken olduğunu vurgulamaktadır.

Belirtmek istediğim diğer bir nokta da şudur: Geçmişte Filistin halkının uluslararası bağışıklıklarından söz edilirken SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti sık sık bir arada anılmaktaydı. Oysa bugünkü Çin yönetiminin Arap ulusal kurtuluş hareketi de dahil olmak üzere, tüm uluslararası devrimci harekete karşı yıkıcı faaliyet yürütmesi, Camp David uzlaşmasını ve Sedat ile Begin'in Washington'da imzaladıkları anlaşmayı desteklemesi, Filistin halkına Maocuların ihanetini kesin olarak kanıtlamış oldu. Bugün Filistin hareketinde Pekin'den yana sadece, solcu sloganlar ardında gizlenerek Camp David uzlaşmasını benimsemeye, ABD-Mısır-İsrail «barış» anlaşmasını desteklemeye can atanlar yer alıyorlar.

Filistin Ulusal Konseyi'nin Ocak oturumu kuşku yok ki politik ve örgütsel sorunlarda tarihsel kararlar alarak büyük başarılar elde etti. Oturumda, FKO'ne kendi doğrultularını dayatmaya kalkışan sağcı güçler büyük bir yenilgiye uğradılar. Böyle olsa da, bu güçlerin Filistin sorununun adil bir biçimde çözülmesi uğrunda savaşım yürüten tüm güçlerin temsilcilerini kapsayacak bir Yürütme Komitesi seçimini ve FKO'ndeki uzlaşmacıların ve oportünistlerin temizlenmesini önleme yolundaki başarılarına dikkati çekmeden geçemeyiz. İsrail-Mısır uzlaşmasıyla meydana gelen son derece endişe verici durumda, bu merkez yürütme organının, oturumdaki politik kazanımlar, ortaya atılan ödevler ve savaşımın gerektirdiği istemler düzeyinde olması gereklidir. Sağcı elemanlar FKO mekanizmasının faaliyetini altüst etmek ve örgüt üzerinde vesayet kurmak, onu emirleri altına almak ve genellikle yutmak isteyen gerici Arap devletlerinin işini kolaylaştırmaktadırlar. Gerçek yurtsever güçlerin tümünü kapsayacak bir Yürütme Komitesi meydana getirilmesi denemesinin başarısızlığı, emperyalizm, siyonizm ve Arap dünyasındaki gericilik, son derece umut verici bir işaret sayabilirler. Ve elbette ki yıkıcı eylemleri kızıştırmaktan da geri durmazlar.

Şimdi FKO'nde yer alan ve Filistin sorununun çözümü için savaşım yürüten tüm güçlerin dayanışmasını sağlamak, yapıcı eylemlerini, yukarıda işaret edilen ciddi kursurun en kısa sürede onarılmasına yöneltmek çok önemli bir ödevdir. Filistin Ulusal Konseyi üyesi olan yoldaşlar, komünistlerin Yürütme Komitesi'ne katılmalarının gerekli olduğu kanısındadırlar. Filistin hareketinin yürüttüğü savaşımın tüm aşamalarında namuslu, açık ve kesin konumlarda yer alan komünistler, başta işgal altındaki bölgelerde olmak üzere, savaşımın birçok kesimlerinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Partimiz, komünistlerin ve diğer savaşkan Filistinli güçlerin FKO'nün Yürütme Komitesi'nde temsil edilmeleri konusunda ısrarını sürdürecektir, çünkü bunun FKO'nün güçlenmesine, politik bağımsızlığının artmasına, yurtsever güçlerin birleşmesine yardım edeceği kanısındadır.

Ürdün Komünist Partisi'ne göre, Camp David uzlaşmasına varılmasından ve özellikle Amerikan-İsrail-Mısır pazarlığının sonuçlanmasından bu yana FKO'nün eylemindeki politik ve örgütsel yetersizliklerin ortadan kaldırılması, en küçük ertelemeye dayanamaz bir ödev halini almıştır. Camp David uzlaşmasına varanların başlıca amacı Filistin ulusal hareketini ortadan kaldırmaktır ve onların bu niyetine İsrail'in geçenlerde Güney Lübnan'a karşı saldırılardaki tırmanışları tanıklık etmektedir. Bu gibi planların varlığını Suudi Arabistan ile Arap emirliklerinin ve Sudan'ın Lübnan'daki Araplararası askersel gücün emrindeki birliklerini geri çekmeleri de ortaya koymaktadır. Burada tehlikeli olan bu hareketin askersel değil (çünkü bu gücün büyük ağırlığını Suriyeli birlikler oluşturmaktadır) politik yanadır ve kuşkusuz bu, İsrailli işgalcilerle Lübnan'daki parçalanma taraftarlarını cesaretlendirecektir. Bu durum Araplararası gücün tek temsilcisi olarak kalan Suriye'yi, kendisini ardıcıl ve metin konumlarından kopararak Sedat'ın ihanet yoluna sürüklemeye çalışan emperyalistlerle bağlaşıklarının yeni yeni baskılarına göğüs germeye zorlayacaktır.

Meydana gelen durumun ışığı altında Filistin direniş hareketinin çeşitli müfrezeleri arasındaki birlik sorunu özel bir önem kazanmaktadır. Hareketin tüm güçlerinin ve olanaklarının seferber edilmesi, Filistinli müfrezeler arasında silâhlı çatışmalar (ne yazık ki geçen yaz böylesi de olmuştur) dahil anlaşmazlıklar yaratmaya kalkışan düşmanların denemelerinin boşa çıkarılması ancak birlikte savaşımla sağlanabilir. Ve eğer İsrailli işgalcilere karşı yürütülen silâhlı savaşımın kızışmasıyla ortaya çıkan son derece karmaşık durum bu müfrezeleri politik, hatta ideolojik savaşıma daha büyük önem vermeye zorluyorsa, aralarında birlik olmaması intihar niteliğindeki aşırı eylemlerin nedenlerinden biri olmaktadır. Bu gibi hareketlere, varlıklarını ortaya koymak ⁽³⁾ amacıyla zaman zaman birçok Filistin örgütünün başvurduğunu görmekteyiz.

(3) 1967'den sonra Filistin örgütlerinin sayısı hemen hemen bir kat daha arttı ve bu artış büyümenin değil, daha önce varolan bazı örgütlerin parçalanmalarının sonucudur.

Filistin Arap halkı emperyalizmle ve siyonizmle yaptığı çarpışmalarda çelikleşmiş bir güç haline gelmiştir. Bu halkın göğüs gerdiği çetin sınavlar onda düşmanların komplolarına karşı sonuna kadar savaşmak, onların manevralarını boşa çıkarmak yetenek ve azmini bilemiştir. FKO Yürütme Komitesi başkanı Yaser Arafat'ın dediği gibi: «Filistin halkın için karakteristik olan, yöneticilerinden daha yüksekte yer almasıdır.» Yasal hakları ve soylu ulusal amaçları uğrunda kutsal bir kavga yürütmek gibi yüce bir görev, Filistin Arap halkının yazgısıdır. Ve o, bu yoldan sapmayacaktır.

Pekin Yönetiminin Savaş Üstüne Görüşü

Nyamin Luvsançultem

Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK Üyesi

Çin'in sosyalist Vietnam'a alçakça saldırısını, gezegenimizin bütün ilerici insanlarıyla birlikte, Moğolistan halkı da şiddetle suçlamaktadır.

Sosyalizmin düşmanları «komünistler arasında savaş» adını verdikleri Çin'in açık saldırısından duydukları sevinci gizlemiyorlar. Ama ideolojik düşmanlarımız, bu savaşın nedenlerinin güya sosyalist düzenin kendi öz-lüğünde gizlenmekte olduğunu kanıtlamak için boşuna çaba harcıyorlar. Halklar ve hükümetler, sosyalizmin barış politikası demek olduğuna ve barış konularının sosyalist devletlerin uluslararası alana çıkmaları ölçü-sünde daha da sağlamlaştığına kendi deneyimleriyle inanıyorlar. Maocu Çin'in eylemleri ise, başındaki liderlerin yayılmacı politikasının karakteri, hedefleri ve yöntemleriyle emperyalizmin politikasına benzediğini ve sos-yalizm ile hiç bir ilişkisi olmadığını gösteriyor.

Pekin, eşi görülmedik bir ikiye bölünmeyle, giriştiği savaş serüvenini, Viet-nam'ın Güney doğu Asya'daki «hegemonyası»nı ortadan kaldırma ve Viet-nam'a «ders verme» gibi palavralarla gözlerden saklamaya çalışıyordu. Ama Çin'in, Vietnam'ı, izlediği bağımsız politikadan ötürü cezalandırmak istediği, kendi hegemonyasını kurma peşinde olduğu bu bölgede, kendi planlarını gerçekleştirme yolunda birleşik sosyalist Vietnam'ı engel saydığı herkesin bildiği bir şeydi. Maocuların giriştikleri savaş, şimdiki Pekin liderlerinin izledikleri siyaset hattının saldırgan niteliğini bütün dünya kar-sısında açığa vurmuş oldu.

Pekin'in büyük devlet özentili tutkuları, gerçekte komşusu olan bütün devletlerden, giderek sınırdaş olmadığı devletlere karşı ileri sürdüğü top-rak isteklerinde de kendini gösteriyor. Çin bugün bütün dünyada tarihsel olarak oluşmuş sınırları ve bunların dokunulmazlığını tanımak istemeyen parmakla sayılacak kadar az devletlerden biridir. Pekin yöneticileri, Mo-ğolistan, Vietnam, Kamboçya, Tayland, Malaziya, Birmanya, Nepal top-raklarında, Sovyetler Birliği'nin, Hindistan'ın, Japonya'nın ve diğer ülke-lerin nice yörelerinde gözleri olduğunu gizlemiyorlar. Bu toprak isteklerine dayanak olarak da, çoğu kez, istedikleri kesimlerin bir zamanlar Çin feo-dal idarecileri tarafından ele geçirilmiş olduğu, politik bakımdan Çin'e bağımlılığı kabul etmiş oldukları gibi sözümona gerekçeler ileri sürüyor-lar. Ama bu arada Çin'in kendisinin de bir zamanlar defalarca şu ya da bu Han orduları tarafından ele geçirildiği gerçeğini suskuyla geçiştirmeye çalışıyor ve her şeye karşın vaktiyle «göksel imparatorluk» akıncılarının gir-miş ve talan etmiş oldukları topraklar üzerinde iyelik savlarında bulun-maya kalkıyorlar.

Pekin, yöneticileri, uyguladıkları hegemonyacı siyaset hattını haklı göstermek için, daha önemli, ideolojik gerekçeler de ileri sürüyorlar. Ve Maoizmin, kendi evrimi boyunca oluşturduğu savaş görüşüne böyle bir gerekçe rolü oynamak dişüyor.

Savaşla ilgili görüş, Maoocuların görüşleri arasında merkezzel bir yer alıyor. Bu da rastlantı değildir. Maoizm savaş demektir. Savaş ideoloji ve politikası olarak Maoizm, halklar arasında barış ideoloji ve politikası olan Marksizm-Leninizm'in tamamen karşıtıdır. Bir yandan, yaşamın da gösterdiği üzere, Maoizm görüşlerinin, büyük tekelci burjuvazinin, en gerici emperyalist güçlerin görüşleriyle birliğı gitgide daha büyük ölçüde ortaya çıkmaktadır. Ama Pekin «teorisyen»leri, bilimsel sosyalizmden koştuklarını gözlerden saklamaya, ileri sürdükleri savaş görüşünün güya Marksizm-Leninizm'in ruhuna uygun düştüğü ve bu öğretinin çağdaş koşullardaki uygulaması olduğı izlenimini uyandırmaya çalışıyorlar. Hegemonyacı konumlarını hep Marksizm-Leninizm klasiklerine başvurarak, işlerine geldiğı gibi seçip yorumladıkları alıntılarla maskelemek istiyor, savaş yanlısı düşüncelerine Marksist kılıf geçirmeye çabalyorlar.

Savaşa ilişkin Maoocu görüşlerin ana yargılarının en önemlisi savaşın kaçınılmazlığı tezidir.

Bu tez, ilk kez, açık olarak, barış için savaşım, barış içinde yanyana yaşama vb. gerekliliğı üstüne Marksist-Leninist ilkesel hükümlerin Maoizm tarafından reddediildiğı 1950'lerin sonlarında ve 1960 yılları başlarında dile getirildi. (1) Maoocular, uluslararası alanda, savaş konusunda yazgısal kaçınılmazlığı ortadan kaldıran köklü değışiklikler olduğunu kabul etmiyor, görmek istemiyorlardı. (2) Gerçi, militarizm ve saldırganlık bugün de emperyalizmin yasal nitelik çizgileri olarak kalmaktadır. Ama zamanımızda, bu nitelik çizgilerinin hiç bir engelle karşılaşmadan kendini göstermesine yol vermeyen, ağırlığını koyan barış güçlerinin varolduğı da söz götürmez.

(1) Pekin yöneticileri, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1950'lerin ortalarına kadar bu hükümleri destekliyorlardı, ya da destekliyor görünümü yaratıyorlardı. Özellikle, hatırlarda olduğı üzere, o zamanki ÇHC Anayasası'nda şu yargı vardı: «Tüm dünyada barış hedefleri ve insanlığın ilerlemesi için savaşım ülkemizin uluslararası alanda değışmez siyaset hattıdır.» (Çin Halk Cumhuriyeti Anayasası, Pekin, 1954, s. 6.) Ama daha 1960 yılında, Maoocu politikacılar, Yaşasın Marksizm-Leninizm! adlı kitapta (Pekin, 1960), barış içinde yanyana yaşama ilkelerine karşı olduklarını açıkça ortaya koydular.

(2) Bkz. ÇKP MK organı «Huntsi» dergisi bu konuda ne diyor: «Kuşkusuz, barış içinde yanyana yaşama denilen şey hatalı, anti-Marksist, anti-Leninist bir görüştür, çünkü gerçekte boyuna dalkavukluk, emperyalizmle boyuna uzlaşma, emperyalizm karşısında boyuna gerileme anlamına gelmektedir. Bunun sonucu ancak barış içinde yanyana yaşamın kendi karşıtına, yani savaşa dönüşmesi olabilir.» («Huntsi», Sayı 5, 1962.)

Önce Mao Tse-tung, arkasından da şimdiki Çin liderleri, Pekin yönetiminin anti-sovyet tutumda gemi azağı alması boyunca, savaşın nedenlerine ilişkin görüşlerini gözden geçirdiler, yeniden oluşturdular. Artık yeni savaş tehlikesi kaynağını, emperyalizmin saldırgan militarist politikasından değil, iki «süper devlet» arasındaki dünya hegemonyası amaçlı savaşında, «sosyal emperyalizm»de görüyorlardı. Maoizmin ideologları, bu uydurmalara dayanarak, kendi planları konusunda dünya kamuoyunu yanıltabileceklerini sanıyorlardı. Bu görüşleri 1974 Nisanında BMÖ Genel Kurulu 6. özel toplantı dönemi kürsüsünden Deng Hsiao-ping de dile getirdi. Sonra 1975 Eylülünde BMÖ Genel Kurulu 30. dönem toplantısında, ÇHC temsilcisi, savaş tehlikesinin sözümona her şeyden önce Sovyetler Birliği'nin davranışlarından doğduğunu savlayacak kadar ileri gitti. Bugün bir karaçalmadan öteye geçmeyen bu tutarsız sav, Pekin yönetiminin savaş görüşünün en önemli yargısı olarak benimsendi ve ÇKP 11. Kongresi'nde (1977), ayrıca Çin Halk Meclisi'nin 1978 toplantı döneminde Hua Guo-feng tarafından da tüm uluslararası durumu değerlendirmede temel vargı olarak kullanıldı.

Maocuların savaş tehlikesi kaynaklarına ilişkin «açıklama»ları, kendi kendilerini haklı çıkarma bocalamasından başka bir şey değildir. Maoocu Çin liderleri, ülkeyi emperyalizmin arabasına koştular ve halklara düşman bir siyaset hattını uygulamada emperyalizm ile elele verdiler.

Pekin, Sovyetler Birliği'nin sözümona «hegemonizm»i diye bir terane tutturarak, kendi hegemonyacı niyet ve emellerine yönelecek dikkatleri saptırmaya çalışıyor. Ama bu düşünceleri saklamanın olanağı yoktur, çünkü bunlar Maoizmin kendi ideolojisi tarafından açıkça ortaya atılıyor. Daha 1959 yılında Mao Tse-tung, Çin'in dış siyaset hattının hedeflerini şöyle belirliyordu: «Biz dünyayı dize getirmeliyiz. Yöneldiğimiz eylem alanı tüm yeryüzüdür, biz tüm yeryüzünde güçlü kudretli bir devlet yaratacağız.» Şimdi Pekin'de artık bu kadar açık konuşulmuyor. Pekin liderleri, giderek yeni ÇHC Anayasası'na, Çin'in «hiç bir zaman süper devlet olmayacağı» hükmünü koydular. Ama bu yalnız söz planında böyledir; eylemde ise, Pekin yöneticilerinin öncelikle ülkenin ekonomik-askersel potansiyelini artırmak amacıyla «dört modernizasyon» formülüne belbağladıkları herkesçe bilinmektedir.

Maoizm, savaşın kaçınılmazlığı teziyle, kendi savaş hazırlığını, orduyu ve askersel sanayiye geliştirmek için bütün rezervleri seferber etmesini, stokları artırmasını ve yeni tür nükleer silâhlar yapımı çalışmalarını aklamak istiyor. ⁽³⁾ Maoocu «teorisyen»ler de, bu tezi, sosyalist ülkeler toplu-

(3) ÇHC'nin askersel harcamaları durmadan artıyor ve devlet bütçesinin % 40'ını aşıyor. Kişi başına ulusal gelir payı bakımından dünyada 103. gelen Çin, artık 20 yıldır askersel giderler bakımından en önde gelen ülkeler arasında yer alıyor.

luğunun uluslararası gerginliği azaltma ve uluslararası güvenlik güvenceleri yaratma amaçlı siyaset hattına karşı bir kanıt olarak kullanmaya çalışıyorlar. Pekin'in iftiracı savlarına göre, sosyalizmin barışçı dış politika stratejisini dile getiren öneriler, yalnız ve yalnız «insanların uyanıklığını köreltmeye ve savunu hazırlıklarını zayıflatmaya yarar.»⁽⁴⁾

Çin silâhlanmada, her şeyden önce stratejik saldırı silâhlarında yarışmanın sınırlandırılmasına karşı geliyor. Pekin liderleri, zamanımızın bu genel sorununda çözüme varmanın, «nükleer silâhı olmayan ülkeleri, aynı zamanda yalnız bir miktar nükleer silâha sahip olan devletleri (yani ÇHC'yi) hareket serbestliğinden yoksun edeceği»ni savlıyorlar. Çin dünyada stratejik silâhlanmada yarışmayı sınırlayıcı bir tek uluslararası belgede henüz imzası bulunmayan sayılı devletlerden biridir.

Maocuların savaş görüşünde diğer önemli hüküm, savaşın gerekli, istenen ve yararlı bir şey olduğu tezidir.

Maocular 1930–1940 yıllarında, erki elde etmek için silâhlı savaşım yolu görüşünden, savaşın yararlılığı tezini ürettiler. Savaş böylece erk gücünü elde etmek için tutulacak biricik yol olarak yorumlanıyordu («silâh, erki doğurur» sözünü de belgi edinmişlerdi). Halk devriminin üstün gelmesinden sonra, Maocular, Çin halkının silâhlı savaşım deneyimini ve bunun önemini mutlaklaştırdılar. Oysa yaşamda bütün durum ve koşullara uygun hazır «devrim reçeteleri» yoktur. Erk savaşımında yol ve araçların seçimi, şu ya da bu ülkede somut tarihsel durumun özelliklerini, sınıfsal ve politik güçler arasındaki orantıyı, tarihsel gelenekleri vb. değerlendirme ile bağlı bir yaratıcı süreçtir.

Ama savaşın Maocular tarafından bir kurtuluş savaşımı biçimi olarak mutlaklaştırılması, «Çin uygulaması»nın örnek tutulup izlenmesi yolu ısrarlar sadece dünya devrimci hareketinde ideolojik hegemonya savlarını yansıtmakla kalmıyordu. Bunların arkasında nice açık yayılma plan ve hesapları, Maocuların savaş serüvenleri yoluyla «devrim ihracı» gerekliliğini öğütlemeye başladıkları zaman ortaya çıkan plan ve hesaplar yatıyordu. Mao Tse-tung'un Güney doğu Asya'da devrim yollarına ilişkin düşünceleri, konuşmalarında da görüldüğü üzere, dışardan dolaysız askersel müdahale ve Çinlilerden yana sayısal üstünlüğün sağlanması fikirlerine indirgeniyordu. Maoizmin ilkel düşünüşü, devrime doğru götüren olağanüstü karmaşık toplumsal-politik süreçlerin içeriğini basit bir artistik düzeyine indirdi.

Ama emperyalizm üzerinde askersel-politik baskı taktığının, bu serüvenci taktiğin gelişi güzel bir küçük burjuva «devrimciliği» belirtisi olduğunu düşünmek safdillik olur. Pekin hükümeti daha o yıllarda hiç de Güney doğu Asya ülkelerinde devrimin yazgısının ne olacağı düşüncesiyle

(4) «Jenmin Jibao», 7 Ekim 1975.

hareket etmiyordu. Ve Mao Tse-tung'un, bazı konuşmalarının sonunda, doğrudan doğruya Güney doğu Asya'nın işgal edilmesini önermesi rastgele değildi. Bu ve benzeri önerilerin arkasında, ülkenin dünya ölçüsünde en yüksek demografik göstergelerini sömürmeye can atan bir politikanın hegemonyacı iştahı görülüyordu.

Maocizm'de bir dünya savaşının gerekliliği, yararlılığı ve istenen bir şey olduğu tezi 1950'lerin sonunda ve 1960 yılları başlarında belirdi. Zaten o yıllarda, Maocular, uluslararası komünist hareketine, sözümona dünya savaşının sosyalizmin tüm yeryüzünde üstün gelmesi için biricik yol olduğu ve dolayısıyla savaşa neredeyse bir «ilerici tarihsel olgu» gözüyle bakılabileceği fikrini dayatmaya çalışıyorlardı. Ama daha o zaman, Çin liderlerinin, gerçekte savaşı Çin'in hegemonyasını kurmanın en kestirme yolu olarak gördükleri besbelliydi.

Maocuların roketli bir nükleer kapışmayı hedef tutan siyaset hattına, bu tehlikeli serüvenciliğe Sovyetler Birliği'nin kesinlikle karşı çıkmasıyla Pekin'in çılgınca planları silkilip atılınca, Çin yöneticileri artık kendi askersel serüvenlerine ara vermeyerek SSCB ile ABD arasında dünya savaşına varabilecek bir çatışma kışkırtmayı amaçlamaya başladılar. Pekin liderleri, önerdikleri «emperyalizmle savaşım» yolunun insanlığa ne kadara malolacağını hesaplıyorlardı. Ve Mao 1957 yılında şöyle diyordu: «Gelecek savaşın ne kadar insan telefâtına neden olacağı kestirilebilir mi? Bu belki de 2 milyar 700 milyonluk dünya nüfusunun üçte biri, yani 900 milyon kadar olacak. Bence bu kadarı az bile. ... Hani insanlığın yarısı kırılrsa da, öbür yarısı yine kalacak, ama tüm dünyada emperyalizm tümüyle yokedilecek ve yalnız sosyalizm kalacak ...» (5) Şu da var ki, Maocular, eski Han'lar diplomasisi geleneklerine bağlı kalarak, kurdukları planların başarıya ulaşması halinde Çin'in aktif olarak savaşa sürüklenmesinden kaçınmak için çaba göstermekten de hiç bir zaman geri durmadılar. Belbağladıkları düşünce, bir üçüncü savaşla kana bulanacak olan dünyada, Çin'in biricik gerçek güç olarak kalacağıdır.

Ne ki, Pekin liderleri şimdi oyunda «Amerikan kozu»nu oynamaya karar vermiş bulunuyorlar. Ümitleri ve niyetleri, ABD'ni ve NATO ülkelerini dünyanın yokolması demek olacak bir savaş serüvenine girişmeye yöneltmektir. Kendiliğinden anlaşıyor ki, bu takdirde, hegemonyacı hesaplarını gizlemek için kullanageldikleri «tüm dünyada sosyalizmin utkusu» belgisi artık Pekin yöneticileri için gerekli değildir.

Maocizm'in «teorisyen»leri, Marksizm-Leninizm'in çağımızda savaşın karakterine ilişkin ilkesel hükümlerini de değiştiriyorlar. Bilindiği gibi Marksist-Leninist sınıfsal ilkeler, savaşları haklı (devrimci, ulusal kurtuluşçu savaşlar ve emperyalist devletlerin saldırısına karşı savunu savaşları) ve

(5) «Pekin'in Susku Ile Geçitirdikleri», Moskova, 1972, s. 21-22.

haksız savaşlar olarak ayırıyor. Maoizm bunun karşısına skolastik fikirlerle çıkıyor. Mao Tse-tung, savaşların karakterini canavar ile kurbanı arasındaki ilişkinin belirlediğini söylüyor; bunları, canavar açısından haksız-kurbanı açısından haklı olarak ilkel bir şema ile «temellendiriyor». Sınıf dışı ölçütler, Pekin liderlerine, savaşların haklı ya da haksız niteliğini keyfi biçimde irdeleme olanakları açıyor.

Haklı savaşlar tezinin Pekin'in dış politika propagandasında önemli bir yer alması elbette raslantı değildir. ⁽⁶⁾ Pekin ideologları, bugün bu teze dayanarak, emperyalizmle ortak bir küme oluşturma yolundan yürümelelerini, bu siyaset hattını aklamaya çalışıyorlar. Ve sözümona ABD emperyalizminin, NATO ülkelerinin, ırkçı ve gerici rejimlerin «kurban» durumunda bulunduklarını savlıyorlar.

Maocular, eski Han'lar devri diplomasisinin «yakın olan güçlü devlete karşı uzak güçlü devletle dostluk ve işbirliği» formülüne uyarak, sözümona ABD emperyalizminin «Sovyet tehlikesi» karşısında kendini savunma durumuna zorlandığını kanıtlamaya çalışıyorlar. Çin yöneticilerinin izledikleri politik çizginin böylece soysuzlaştığını, Çin hükümetinin Sovyetler Birliği ile ÇHC arasındaki Dostluk, İşbirliği ve Yardımlaşma Antlaşması'nı bozma kararı da açıkça ortaya koyuyor. Bu karar, Çin yönetici çevrelerinin son yirmi yıl boyunca uygulayageldikleri anti-sovyet ve anti-sosyalist dış politika hattının mantıksal bir sonucudur. Bugün, Pekin liderleri, 1950–1953 Kore Savaş döneminde ÇHC'ne karşı dolaysız bir emperyalist saldırısının önlenmesinde bu antlaşmanın nasıl bir çözücü rol oynadığını anımsamak istemiyorlar. «Baş düşmana darbeyi indirmek için en geniş ölçüde tek cephe» yaratılmasını önerirken, bu başdüşman deyimiyle Sovyetler Birliği'ni kastediyor, gerici ve emperyalizm güçlerini, bunların Sovyetler Birliği'ne ve sosyalist ülkelere karşı yürüttükleri savaşında desteklemeye hazır olduklarını açıklıyorlar.

Çin'in Batı Avrupa kapitalist ülkeleri ile askersel ilişkilerinin gelişmekte olması da, Sovyetler Birliği ile – Maoculara göre kaçınılmaz – savaşın «hakça» niteliği sözümona tezine dayanılarak aklanmak isteniyor. Maocu ideologların spekülasyonlarına göre, bir yeni dünya savaşı, Batı Avrupa ülkeleri açısından, sözgelimi saldırıya karşı, köleleştirmeye karşı savaş,

(6) «Jenmin Jibao» gazetesinin, belki de Pekin yönetiminin son yıllardaki en önemli dış politika eylemi olarak yayımladığı «Başkan Mao'nun üç dünyanın ayrışması teorisi Marksizm-Leninizme önemli bir katkıdır» başlıklı başyazısında da haklı savaşlar, tezine özellikle yer veriliyor (Bkz. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1978 yılı 11. sayısında, V. Namiotkevicz'in yazısı.). ÇHC Toplumsal Bilimsel Akademisi'ne bağlı Dünya Tarihi Enstitüsü'nden bir grup incelemecinin, «Lenin'in 'anayurdun savunulması' belgisine ilişkin hükümleri açısından İkinci Dünya ülkelerinin ulusal bağımsızlıklarını savunmalarının haklı karakterine dair» başlıklı yazısı da («Jenmin Jibao», 18 Ocak 1978) aynı tezi irdeliyor.

yani ulusal kurtuluş savaşı olabilir. (?) Pekin, bilindiği üzere, bu gibi uydurmaların duman perdesi arkasında, NATO ile çok sıkı ilişkiler kurdu (1975 yılından beri) ve bugün Çin liderleri kendi ülkelerinden «NATO'nun Doğu kanadı» diye söz ediyor, bu sözlerini savaş hazırlıklarını genişletmeyle, anti-sovyet, anti-sosyalist politikayla «pekiştiriyorlar».

Bu «teorik» alıştırmaların ardında gizlenen nedir? Hep aynı istek, yani Çin'in Asya kıtasındaki hegemonyacı siyaseti için elverişli askersel-politik koşullar yaratma isteği. Pekin'in jeopolitik planlarında Avrupa'nın «oyalama etkeni» rolü oynaması öngörülüyor. Çin, NATO'yu askersel gerginliği artırmaya çağırırken, Asya'da eylem serbestliği kazanmaya ve bazı toprak isteklerini gerçekleştirmeye belbağlıyor. Bundan başka, Pekin, silâhlı güçlerini modernleştirmeyi planlıyor ve çağdaş savaşta bile insanın silâha üstünlüğünü savlayan Maocu belgiyi hâlâ daha tekrarlarlarken, bir yandan da NATO'nun silâh ve donatım deposuna girmek istediğini gizlemiyor.

Pekin ideologları, «haklı savaş» uydurmaları ile, bir yandan da Çin'in gelişme halindeki ülkeler ve bloksuzlar hareketi konusundaki çıkarıcı siyaset hattını aklamayı gözetiyorlar. Halkların emperyalizme karşı kurtuluş savaşımını sözü gelince soyut olarak haklı savaş kabul etseler bile, Maocular, bu savaşımı desteklemekten artık çoktan vazgeçmiş bulunuyor ve bugün eylemde buna karşı çıkıyorlar. Maocular «savunan taraf» olarak gördükleri ve gösterdikleri «süper devlet»in, yani ABD emperyalizminin konumlarını zayıflatan her şeye karşıdır. Kendi kendini açığa vurmak, olursa bu kadar olur. Düşünün, ulusal kurtuluş güçleri ile emperyalizm arasında gitgide gelişen savaşım, Pekin liderleri, gerçekte açıktan açığa emperyalizmden yana konum alıyorlar. Şili'de Pinochet faşist rejimine ilk el verenlerden biri Pekin oldu. Angola'nın kurtuluş savaşımı yıllarında, CIA'nın desteklediği ve parayla beslediği UNITA ve FNLA gerici gruplarını tutarak Angola Halk Kurtuluş Hareketi'ne (MPLA) karşı çıkan da Çin oldu. Etyopya ve Zaire olayları sırasında yine Pekin emperyalizmden yana çıktı. Afganistan'da konumlarını yitiren gericilere bugün Çin yardım etmektedir. İran'da Amerika yanlısı gerici Şah rejimini son dakikasına kadar yine Pekin liderleri desteklemiş bulunuyorlar.

Ama Pekin'in ihanet yolunda yürüdüğü'nün en parlak kanıtı Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'ne karşı saldırıya girişmiş olmasıdır. Örneğin Tokya'da çıkan «Akahata» gazetesinin de belirttiği gibi, bu savaş, Pekin'in kendi mantığıyla düşünülse bile, ilân etmiş olduğu «üç dünya teorisi»ne aykırıdır. Aynı gazetenin sözlerine göre, Çin, sözümona ana güç olarak, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin oluşturduğu «üçüncü dünya»ya dayanmaktadır. Ama gerçekte, şimdiye kadar bu «üçüncü dünya»nın temsilcilerinden saydığı Vietnam'a karşı dolaysız bir saldırıya geçmiş durum-

(?) Bkz. «Jenmin Jibao», 18 Ocak 1978.

dadır. ⁽⁸⁾ Pekin hegemonyacıları, Vietnam'ı silâh zoruyla dize getirme yeltenişlerinde başarısızlığa uğrayınca, iki ülke arasında Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'nin girişimiyle başlamış olan görüşmeleri, Vietnam üzerinde kaba bir baskı yapma yolunda, bu ülkeye karşı giriştiği saldırıyı olup bitmiş bir şey olarak haklı gösterme yolunda, dünya kamuoyunu bu saldırının gelecekte olası bir tekrarına hazırlama yolunda kullanmaya kalktılar. İleri sürdükleri ultimatoma eşit istekleri kabul etmediği takdirde, «Vietnam'a yeni bir ders verme» korkutmacasını bugün kabaca tekrarlayıp durmaları hiç de boşuna değildir.

Pekin yönetiminin, bölgesel savaşları yorumlama tarzı, tuttukları hegemonyacılık yolunu gözlerden saklamakta kullandıkları bir «teorik» kılıftır.

1950'lerin sonunda, Pekin yönetimi, kendi içinde küçük burjuva hegemonya tutkularının güçlenmesi boyunca, stratejik doğrultu olarak topyekün dünya savaşı yolunu seçti. 1960 ve 70'li yıllar boyunca da, Çin yöneticileri, kendilerine, bir dünya savaşının kaçınılmazlığını yinelemeyi elden bırakmadan, gereği halinde bölgesel savaşlara başvurma olanağı veren bir tutumu belirlediler ve benimsediler.

Maocular, bölgesel savaş, topyekün savaş gibi, uluslararası yaşamın normal bir durumu olarak görüp göstermek istiyorlar (çünkü Maoist «diyaletik»e göre, savaş, toplumsal alanda gelişmenin tükenmez kaynağıdır). Barışı, tam tersine, geçici bir görüngü olarak, savaşın başka koşullardaki uzantısı, *bir başka biçimi olarak görüyorlar. Çin komşu ülkelere bölgesel saldırı savaşlarını, ülkeler arasındaki ilişkilerin olağan durumu çerçevesinde uygulanmasını olanaklı saydığı bir «cezalandırma», «öcalma», «uslandırma hareketi», «ders verme» vb. olarak göstermeye çalıştı ve çalışmaktadır. Çin-Vietnam sınırında henüz silâh sesleri kesilmemişken, Pekin'in artık Laos sınırına açıktan açığa asker yığmaya ve bu ülkeyi saldırıyla korkutmaya başlamış olması dikkate değer.*

Çin, bölgesel savaşlar taktiğiyle, Asya'da biricik gerçek güç olarak kendini kabul ettirmeye, dünyanın bu kesimindeki ülkeleri korkutmaya ve onları kendi politikası çığrından yürümeye zorlamaya çabılıyor. Pekin liderleri Asya sosyalist ülkelerini özel bir tutkuyla korkutma peşindedirler. Böylece, bu ülkeleri, biricik doğru dış politika çizgisinden, Sovyetler Birliği'yle ve öteki sosyalist topluluk ülkeleriyle dostluk ve işbirliği yolundan vazgeçmek zorunda bırakacaklarını ümit ediyorlar. Çin yönetimi Moğolistan sınırında da kışkırtılar tertipliyor. Devlet sınırlarımıza çok yakın kesimlerde, Çin silâhlı birlikleri yığışını gitgide artırıyor, stratejik merkezler meydana getirilmesine hız veriliyor, askersel manevralar birbirini izliyor. MHC'ye karşı kundakçılık saldırılarının ardı arkası kesilmiyor. Çin yönetici çevrelerinin bu tutumundan doğan reel tehlike karşısında, Moğolistan

⁽⁸⁾ Bkz. «Akahata», 21 Şubat 1979.

hükümeti, ülkenin savunma yeteneğini artırmak, güvenliğini sağlamak üzere, gereken önlemleri almak zorunda kaldı. Bu cümleden olarak, silahlı güçler sayıca artırıldı (oyşa bunlar Moğolistan-Çin ilişkilerinin normal olduğu 1950'lerde en azına indirilmişti), yine 1950'ler döneminde dağıtılmış olan sınır birlikleri yeniden oluşturuldu ve pekiştirildi. Moğolistan hükümetinin ricası üzerine, MHC topraklarına Sovyet silahlı birliklerinin yerleşmesi sağlandı. MHC'ye Sovyet silahlı birliklerinin çağırılması ve yerleştirilmesi kararı, ülkenin iç işi niteliğinde, Moğolistan devletinin egemenliği düşüncesinden yola çıkan bir sorunun çözümü oldu. Bu karar, ÇHC için bir tehlike yaratma düşüncesiyle değil, cumhuriyetimizin savunma gücünü artırma amacıyla alındı. Ve bu kararın gözden geçirilmesi, değiştirilmesi ya da kaldırılması, ancak Çin yöneticilerinin MHC'yi özümseyip kendi topraklarına katma politikasından vazgeçtikleri zaman söz konusu olabilir. Hükümetimiz, bu önlemin zorunlu bir nitelik taşıdığını, MHC ve ÇHC ilişkilerinde şimdiki olumsuz durumun sorumluluğunun da tümüyle Çin yöneticilerine düştüğünü defalarca belirtmiş bulunmaktadır.

Tüm dünya halkları, şimdiki Pekin yöneticilerinin büyük devlet özentili, hegemonyacı siyaset hattı izlemelerinin oluşturduğu tehlikeyi gayet iyi kavıyorlar. L. I. Brejnev şuna işaret ediyor: «Şimdi asıl bu politikanın günümüzde bütün dünya barışı için en büyük tehlikeyi oluşturduğunu herkes görmektedir.»⁽⁹⁾

Pekin yönetimi, giriştiği savaş hazırlığı içinde, dünyada gerginliği ve bir savaş felaketi tehlikesini azaltmayı amaçlayan önerileri silkip atıyor. Çin, Asya'da bir kolektif güvenlik sistemi yaratılması ve kıtamızın bir barış kıtasına dönüştürülmesi önerisine de yanaşmıyor. Pekin liderleri, tam hak eşitliği ve karşılıklı yarar gözetimi, devletler arasındaki ilişkilerde kaba güce başvurmaktan vazgeçme, egemenliklere saygı ve sınırların dokunulmazlığını tanıma, her halkın kendi yazgısını belirleme haklarını kabul etme ve içişlere karışmama, yabancı toprakları saldırı yoluyla ele geçirip özümsemeden sakınma ve bütün anlaşmazlık sorunlarını barışçı görüşmelerle çözme ilkeleri temeli üzerinde ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliğini geliştirme fikirlerine, kendi savaş görüşlerinin insanı aşağılayan dogmalarıyla karşı çıkıyorlar.

Asya'da kolektif güvenlik fikrinin, bu insancıl önerinin de sosyalist ülkelerden geldiğini belirtmekte yarar vardır. Moğolistan komünistlerinin Asya'da kolektif güvenlik sistemi yaratılması sorununa ilişkin konumu, MDHP MK Birinci Sekreteri ve MHC Büyük Halk Huralı Prezidyumu Başkanı Y. Sedenbal yoldaş tarafından şöyle belirtilmiş bulunuyor: «Şimdi Asya'da meydana gelen politik durum, Asya devletlerinin birlikte ve toplu çabalarıyla kıtada barış ve güvenliğin sağlanması gerekliliğini olanca açıklığıyla ortaya koyuyor. Biz Asya'yı barış kıtasına dönüştürmek için

⁽⁹⁾ «Pravda», 3 Mart 1979.

savaşım veriyoruz ... » ⁽¹⁰⁾ Sedenbal yoldaş bu konuşmasından önce de, Asya ülkelerine, aralarında ikili ya da bölgesel temele dayalı antlaşmalar, kaba güç kullanmaktan ya da kullanmakla tehditten vazgeçilmesini ve aynı zamanda karşılıklı saldırmazlığı öngören antlaşmalar imzalamalarını önermiş bulunuyor. ⁽¹¹⁾

Pekin liderlerinin büyük devlet özentili, hegemonyacı siyaset hattı, bu olağanüstü önemli sorunun çözümü yolunda başlıca engeli oluşturuyor. Bu liderler, saldırgan ve halkların çıkarlarına düşman bir nitelik taşıyan «Pekin-Washington-Tokyo» birliğini kalıplıyor ve aynı zamanda Asya'da kolektif güvenlik yaratılması fikrini gözden düşürmeye, bunun sözümona ÇHC'ne karşı yöneltildiğini ve ortadaki uluslararası yaşam kurallarına aykırı düştüğünü «kanıtlamaya» çalışıyorlar. Oysa Asya sosyalist ülkelerinin önerisi, BMO tüzüğü ruhuna tümüyle uygun bulunuyor ve hiç bir devlete karşı yöneltilmiş de değildir.

Moğolistan halkının kanısınca, Asya'da kolektif güvenlik fikri, yalnız ortadaki anlaşmazlıkları giderme yolunu açmakla kalmıyor, aynı zamanda potansiyel tehlikeli gerilim bölgelerinde yeni askersel çatışmalar çıkmasına yol verilmemesi, tüm olarak kıtada uluslararası iklimin yumuşaması için gerekli önkoşulları yaratıyor. Asya kıtasında kalıcı barış ve güvenliğin sağlanması yolunda karşılaşılan güçlüklerle ve engellere karşın, halen Asya'da sözkonusu soylu ve hayırlı düşüncenin yaşama geçirilmesine yardımcı olacak yetenekte sağlam güçler eylemde bulunuyor ve ağırlıklarını koyuyorlar.

⁽¹⁰⁾ «Pravda», 19 Ekim 1976.

⁽¹¹⁾ Bkz. «Moğolistan Haberleri», 14 Aralık 1973.

İnsan Hakları ve Sovyet Yasası

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi muhabirinin sorularını
SSCB Adalet Bakanı V. İ. Terebilov yanıtlıyor

Soru: Bilindiği üzere, burjuva iletişim araçları «insan hakları» konusundaki şamatayı kesmiyor, «dissident» adını verdikleri kimseleri suçsuz göstermek için ellerinden geleni yapıyorlar. Bununla ilgili olarak bazı okurlarımız dergimize soruyorlar: Sovyet yasası başka türlü düşünmeyi yasaklıyor mu? Bu kimselere ne gibi bir suç yükleniyor? Ve böyleleri bir avuç azınlık olduklarına ve SSCB'de sosyalist düzeni hiç bir durumda sarsamayacaklarına göre, kendilerini sınırlamaya çalışmanın bir anlamı var mıdır?

Yanıt: 260 milyona varan Sovyet yurttaşları arasında, devlet politikamızın şu ya da bu sorunları üzerinde çoğunluğun konumundan farklı görüşlere sahip tek tek kişiler yok değil. Bunlar gerçekten de sayıca bir avuç denecek kadar az ve elbette ülkemizde sosyalist düzeni sarsamazlar, devlet politikası üzerinde her hangi bir etki de yapamazlar. Ama bu böyledir diye, bu gibi kimselerin yasalara aykırı davranışlarını ve eylemlerini görmezlikten gelebilir miyiz? Elbette hayır. Yasa karşısında, görüşleri ne olursa olsun, herkes eşittir.

Bizim Sovyet yasalarımız, başka türlü düşünmeyi hiç de yasak etmiyor. L. İ. Brejnev şöyle diyor: «Bizde ,başka türlü', çoğunluğun düşüncesinden farklı biçimde düşünme, toplumsal yaşamın şu ya da bu yanlarını eleştirel açıdan değerlendirme yasak edilmiyor. Çalışmalara yardımcı olma düşüncesiyle, haklı olarak verilere dayanarak eleştiride bulunan yoldaşları, biz iyiniyetli eleştiriciler olarak karşılıyoruz ve böylelerine şükran borçluyuz. Hatalı biçimde eleştirenleri ise, yanılıya düşenler sayıyoruz.»⁽¹⁾

Bizim yasalarımıza göre, yurttaşlar, görüş ve kanılarından ötürü, ne ceza gerektirecek, ne de başkaca bir sorumluluk taşımazlar. Sovyet yasaları, ancak suç işleyen kişinin cezaya çarptırılmasını öngören ilkeyi titizlikle korumaktadır. SSCB ve Birlik Cumhuriyetleri ceza yasası esaslarının 3. maddesinde şöyle deniliyor: «Yalnız suç işlemiş olan, yani bilerek ya da dikkatsizlik yüzünden, ceza yasasının gösterdiği, toplum için tehlikeli davranış ve eylemde bulunan kişi, ceza gerektiren sorumluluk taşır ve cezalandırılır.»

Demek ki, Sovyet yasalarına göre, kişi, ancak toplum için tehlikeli somut bir hareketinden ötürü, sosyalist hukuk düzenine el uzatma anlamına gelen bir eyleminden ötürü yargılanabilir ve cezaya çarptırılabilir. İnsanların görüşleri ve düşünceleri, ne kadar yanlış ve sakat olursa olsun, yasanın yasakladığı somut eylemlerle bütünleşmedikçe, suç ögesi

(1) L. İ. Brejnev, Lenin'in Yolunda, c. 6, Moskova, 1978, s. 336.

oluşturamaz. Kendiliğinden anlaşılıyor ki, Sovyet insanları, halkın temel çıkarlarıyla, toplumumuzda egemen olan politik ve ideolojik-moral kurallarla çelişen görüşleri kınasalar bile, hiç kimse görüşlerinden ötürü ceza gerektiren bir sorumluluk taşımaz.

Örneğin, 1978 yılında, Şçaranski, Sovyetler Birliği'nin çoğu yurttaşlarının görüşlerinden ayrımlı politik görüşlere sahip olduğu için değil, «Sovyet toplumunu yıpratma» amaçlı pratik önlemleri saptamak üzere bazı elçiliklerin görevlileri ile gizli toplantılar tertiplediği için yargılandı. Sanığın, bundan başka, bazı askersel öbekler hakkında bilgi topladığı ve bunları yabancı istihbarat organları görevlisi olan bir gazeteciye verdiği saptandı. Ayrıca, ceza gerektirir nitelikte sorumluluğu olan ve diğer somut eylemlerinden ötürü sorgulanan kişilere işkenceler ve fiziksel eziyetler yapıldığı yollu iftiralar uydurduğu ve yaydığı da açıklandı.

Orlov adındaki yurttaşın, iftira nitelikli materyaller hazırlamak ve yaymaktan suçlu olduğu mahkeme kararıyla saptandı. Bu yurttaş, özellikle, bir yabancı elçilik temsilcisine, basılmak üzere, ülkede bazı kişilerin yasadışı olarak psikiyatri enstitüsüne yerleştirildiği yollu haberler verdiği anlaşıldı. Ama yargılama sırasında, o enstitüde Orlov'un söylediği kişilerin çalışmadıkları saptandı. Orlov bir yurttaşın «başka türlü düşündüğü» için cezaya çarptırıldığına dair bilgiler yaydığı halde, sözkonusu yurttaşın uçak kaçırmadan ötürü hüküm giydiği ortaya çıkarıldı. Bunun gibi, Orlov yine kasıtlı olarak, Baltık kıyısı kentlerinin birinde, «başka türlü düşüncükleri» için dört işçinin tutuklandığını savladı, ama yargılanmasında, o kentte böyle kişilerin yaşamadığı vb., vb. görüldü.

Suç kapsamına giren eylemlerinden ötürü Sovyet mahkemesi tarafından yargılanarak cezaya çarptırılan Şçaranski'nin, Orlov'un ve diğerlerinin, bu eylemleri karşılığı olarak özel servislerden ya da yabancı ülkelerdeki anti-sovyet örgütlerden nice paralar almış olmaları dikkate değer.

Sovyetler devleti böyle eylem ve olaylar karşısında hareketsiz kalabilir mi? Sovyet yasalarına göre, böyleleri elbette cezasız bırakılamaz.

Kaldı ki, böylelerini cezalandıran yalnız Sovyet yasaları da değildir. Diğer birçok ülkenin (ABD, İtalya, Belçika vb.) ceza yasaları da, yalan-yanlış şeyler uydurup kasıtlı olarak yaymaya karşı, ulusu ve anayasal kurumları küçük düşürücü iftiralara karşı cezalar öngörüyor. İsveç yasaları, başka devletlerden para alarak istenen politik savaşımı yürüten yurttaşların ceza yasası ve usulü gereğince cezalandırılması hükümünü içeriyor.

Yukarıda sözünü ettiğimiz kişiler, aralarından bazıları hareketlerini böyle bir gerekçeye dayandırmak istemiş olsalar bile, hiç de Helsinki anlaşmalarını savunma yollu bir eylemden ötürü suçlu sayılmış değildirler.

Uluslararası uygar ve politik haklar antlaşması, her insanın düşüncesini serbestçe belirtme hakkını tanıdıktan başka, 19. maddesiyle bu hakkı kullananın bazı «özel yükümler ve özel bir sorumluluk gerektirdiği»ni de

belirtiyor. Demek oluyor ki, «bu hakkın gerekli görülen ve yasa ile saptanması gereken bazı sınırlamalara bağlanması olasıdır.» Bizim yasalarımız, emekçilerin çıkarlarını savunma bakımından gerekli sınırlamaları belirliyor ve bu sınırlamalara uymayanların cezalandırılmasını öngörüyor.

Bence, sözümona «dissident»ler sorunu, yapay olarak ve anti-komünizmi daha fazla körüklemek için yaratılmış bulunuyor. Bu sorun, elbette bazı nedenlerden kaynaklanıyor, ama bu kaynağı Sovyet yasalar sisteminde değil, sosyalizme karşı saldırılar stratejisini işleyen ve uygulayan emperyalist merkezlerde aramak gerekiyor.

Soru: Bat'ının kendilerine «dissident» adını verdiği kimselere karşı açılan davaların niteliğini hukuksal yanlarıyla açıklarmısınız? Ve özellikle şunu ahlamak istiyorum: Bu yargılamalarda oturumlar herkese açık mıydı, ve sanıkların kendilerini savunmaları nasıl gerçekleştiriliyordu?

Yanıt: Söz konusu yargılamalar ülkemizde yürürlükte olan ceza mahkemeleri usul ve kurallarına göre yapıldı. Bu davalara açık oturumlar yapılarak bakıldı; yani sanıkların akrabaları, kamuoyu temsilcileri ve diğer yurttaşlar ve gazeteciler de oturumları izlediler. Bazı oturumlarda, salon hıncahınç dolu olduğu için, yargılamayı bütün istekliler izleyemediler. Elbette ki, her şeyin bir fiziksel sınırı var, ama ben bunda yargılamanın açıklığı ilkesine aykırı bir şey görmüyorum.

Anti-sovyet ajitasyon ve propagandadan başka casusluktan da sanık olan Şçaranski'ye karşı açılan davaya, birinci suçlamadan ötürü açık, ikincisinden ötürü kapalı oturumlar biçiminde bakıldı. Mahkeme, bu konuda devletsel ve askersel sırların korunmasını öngören Sovyet ceza ulusu yasalarını kılavuz edinerek çalıştı. Bu yargılamanın hem açık, hem kapalı kapi oturumları, yürürlükteki kural ve güvenceler gereğince yapıldı.

Yanılmıyorsa, mahkemelerde, devlet sırlarını korumanın sözkonusu olduğu davaların görülmesinde, kapalı ya da yarı açık oturum uygulaması pratik olarak bütün devletlerde vardır.

Sözkonusu davalarda, sanıkların savunulmasını, kendileri ya da temsilcileri tarafından seçilen avukatlar gerçekleştirdiler. Yasalarımızın gerektirdiği üzere, bunlar, avukatlar barosu (SSCB'de avukatlığı uğraş edinen kimselerin gönüllü birliği) üyeleri olan, yüksek hukuk öğrenimi görmüş ve Sovyet yasalarını iyi bilen hukukçulardı. Biz bunun, sanıkların yararını gözeten bir durum ve uygulama olduğunu sanıyoruz. Yasa, yabancı ülkeler yurttaşlarının Sovyet mahkemesinde avukat olarak söz almalarını kabul etmiyor. Bu nedenle, bazı yabancı hukukçuların, Sovyet mahkemesinde bakılmakta olan davalara savunucu olarak katılma isteğiyle dışarıdan yaptıkları başvurular yerine getirilmedi.

Şunu da belirtmeliyiz ki, diğer birçok ülkelerin yasaları da, kendi mahkemelerinde yabancı ülkeler yurttaşlarının savunucu olarak söz almalarına izin vermiyor. Örneğin, New York eyaleti yasalarına göre, eyaletin mah-

kemelerinde dava açma izni isteyen kimsenin önce ABD yurttaşı olduğunu belgelemesi gerekiyor. Bundan başka, «Birleşik Amerika'da yürürlükte olan yönetim biçimine inandığını ve bundan yana olduğunu» kanıtlaması isteniyor. İtalya ve Avusturya yasalarına göre, savunma avukatının yalnız bu ülkelerin yurttaşı olması da yetmiyor, aynı zamanda ulusal üniversitelerin birinde hukuk öğrenimini yapmış olduğunu da belgelemesi gerekiyor.

SSCB'de sanığın bir savunucu tutma hakkı söz götürmez ve kayıtsız şartsız yerine getirilir. Hiç kimse, ne denli ağır bir suçtan sanık olursa olsun, suçu işlediği ne kadar belli olursa olsun, bu haktan yoksun edilemez. Ve yargılama bu kural yerine getirilmeden hükme bağlanmışsa, Sovyet yasalarına göre, bu yargının yasadışı sayılarak bozulması gerekir.

Soru: Sovyetler Birliği'nde ve kapitalist ülkelerde yargı kurumuna ilişkin en önemli hukuksal güvenceleri, kısaca da olsa, karşılaştırabilir misiniz?

Yanıt: Bu büyük ve çokyanlı bir sorun. Ben yalnız iki hukuksal soruna değineceğim: Mahkeme kurulunun bileşimi; yasalar ve yargı organları karşısında bütün yurttaşların eşitliği.

Birincisi. Bütün Sovyet yargıçları ve bu arada yargı kurulu üyeleri seçimle göreve getiriliyor. Halkın seçtiği yargıç yardımcıları kurumu Sovyet adaletini gerçekleştirmede denenmiş bir biçim oluşturuyor. Mahkememizde böyle üyeler olmadan hiç bir davaya bakılamaz. Her davaya, meslekten bir yargıç olarak bir başkandan ve iki de üyeden oluşan bir yargı kurulu tarafından bakılır. Bununla birlikte, kurul üyeleri, adli soruşturmaya ve sanığın suçunun ve kendisine verilecek cezanın belirlenmesine ilişkin tüm sorunların kararlaştırılmasına da yargıçla eşit olarak katılırlar. Mahkememiz, bu kadarıyla da, kapitalist ülkeler mahkemelerinden epeyce ayrılmaktadır. O ülkelerde tüm davalara değil, yalnız bir bölüm davalara, örneğin ABD'de $\frac{0}{10}$ 'una İngiltere'de $\frac{0}{2}$ 'si kadarına kurulca bakılır. Kaldı ki, davaya kurulca bakılmasında da, bütün kararların alınmasına kurul üyelerinin katılabildikleri haller azdır. Örneğin, bu üyeler, sanığa verilecek cezanın somut olarak kararlaştırılması sırasında genellikle ağırlıklarını koyma hakkından yoksundurlar. Bu nedenle, bence, yargı kurumunun oluşması bakımından bizim sistemimiz çok daha demokratik ve daha ardıcıl bir nitelik taşıyor.

İkincisi. Yasalar ve mahkeme karşısında tüm yurttaşların eşitliği ilkesi ve her yurttaşın aynı derecede adli savunu hakkı, hem kapitalist ülkelerde, hem de sosyalist ülkelerde yasalarla tanınmaktadır. Ama eylemde bu demokratik ilkeler ayrımlı biçimde uygulanıyor. Burjuva toplumunda, bu ilkenin uygulanması insanlar arasında büyük ölçüde varlıklı-varlıksız eşitsizliğiyle, daha bazı hukuk kurulları ve yasaların çok karmaşık incelikleriyle koşulludur. Daha açığı, bu olguya, çoğu kez, içinde ancak çok deneyimli hukukçuların manevra yapabilecekleri bir «hukuksal orman»

demek çok yerinde olur. Tek sözle, orta gelirli bir insanın gereği halinde avukat tutması kolay değildir.

Sovyetler Birliği'nde bir sanık, avukat yardımıyla savunma yapmak isterse, bunu belirli ücret kuralları gereğince, çok uygun bir ücret karşılığında sağlayabilir. Sanıklar bu hakkı geniş ölçüde kullanıyorlar. Sanığın bu uygun avukat ücretini de ödeme olanağından yoksun olduğu hallerde, kendisini mahkemenin bu ödemededen bağışık tutması da olasıdır.

Sovyet hukuk ve yargı kurumu, yurttaşların mahkeme ve yasalar karşısında eşitsizliğe, sanığın parasal kefaletle serbest bırakılmasında kendini gösteren bir eşitsizliğe de yabancısıdır. Bu durum da zengin kimselerin bir ayrıcalığıdır. ABD eski Adalet Bakanı Ramsey Clark, Amerikan hukuk ve yargı sistemi sorunlarını gayet iyi bilen bir kişi olarak, «Birleşik Amerika'da Suçlar» adlı kitabında şu itirafta bulunuyor: «... Kefalet olgusu ve uygulaması büyük ve anlamsız bir eşitsizlik kaynağıdır. Serbest bırakılma karşılığı olarak kefalet akçesine acımayan zenginler tutuklu kalmaktan kurtulma olanağı bulurlarken, ciddi suçlar işlemekten sanık yoksullar çoğu hallerde yargılamanın başlamasını hapiste beklemek zorunda kalıyorlar. Varlıklı kişiler, gangsterler, sağlam ilişkileri olan sanıklar tezelden kefalet ödüyorlar. İçerde yalnız yoksullar kalıyor ve bunlar zamanla işlerini de kaybediyor, aileleri dağılıyor, en iyi ve bazan biricik şansı, kanıtlar toplama, tanıklar bulma ve savunmaya hazırlanma fırsatını geçiriyorlar.» Clark, Amerikan ceza hukukunu kötü işleyen sistem olarak niteliyor. (2)

Bunlar, kapitalist düzen koşullarında yürürlükte olana oranla daha sade, daha sağlam ve herkese daha açık bir yargı sistemi kurmayı başardığımızı gösteren örneklerin sadece bazılarıdır.

Soru: 1948 yılı Aralık ayında BMÖ Genel Kurulu, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni kabul etti. Bize, bununla ilgili olarak, Sovyet yasalarında yurttaşların hak ve özgürlüklerinin nasıl yansıtıldığını anlatır mısınız?

Yanıt: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, devletimizin gereken saygıyla değerlendirdiği bir uluslararası belgedir. Bu beyannamenin hazırlanmasında Sovyetler Birliği temsilcileri aktif olarak görev aldılar. Temsilcilerimiz, diğer sosyalist ülkeler temsilcileri ile birlikte, beyannameye, olağanüstü önemli birçok toplumsal ve ekonomik hakların katılmasına da önayak oldular.

İnsan hakları sorunu konusunda iki yaklaşım olduğu söylenebilir. Bazan bu sorunu yalnız politik ve kişisel hak ve özgürlüklere indirgemek istedikleri oluyor. Biz insan hakları konusunda böyle sınırlı ve dar bir anlayışı paylaşmıyoruz. Kuşkusuz, politik hak ve özgürlükler çok büyük bir anlam taşıyor, ama tüm insan hakları sorununu yalnız bu haklarla sınırlı olarak

(2) R. Clark, «Birleşik Amerika'da Suçlar», Moskova, 1975, s. 376, 150.

irdelemek ve insan yaşamının maddesel temellerine ilişkin toplumsal-ekonomik haklar sorunundan yan çizmek doğru olmaz. Ben bununla çalışma, dinlenme, konut, öğrenim vb. haklarını kastediyorum. Diyebilirim ki, insanın diğer bütün hak ve özgürlükleri ancak bu toplumsal-ekonomik haklar temeli üzerinde reel olabilir.

Hele son yıllarda, ülkemizde, Sovyet yasalarını güvencenin daha öte genişletilmesi, yurttaş hak ve özgürlüklerinin titizlikle gözetilmesi yönünde yetkinleştirmek üzere birçok çalışmalar yapıldı. Tüm Sovyetler Birliği ve Birlik Cumhuriyetleri'nin çalışma, emeklilik, sağlık, aile ve nikah, halk eğitimi, mahkeme ve yargı yasaları önemli ölçüde yenilendi, yurttaş haklarına ilişkin nice önemli sorunlar çözüme kavuşturuldu. 1977 Ekiminde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yeni Anayasası kabul edildi. Bu temel yasanın kabulünde, çokyanlı ve çok dikkate değer bir hazırlıktan, Sovyet toplumunda yaşamın düzenlenmesini yetkinleştirmeyi amaçlayan işlemlerden geçilerek sonuca varıldı.

Ülkemizin insan hak ve özgürlüklerini reel olarak sağlamayı hedef tutan çok düzgün ve uyumlu bir yasalar sistemi yaratılmış olduğu kanısındayım. Ve eğer anayasamız ve ülkemizde yürürlükte olan diğer hukuksal belgeler, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yazılı hükümlerle nesnel olarak karşılaştırılacak olursa, SSCB'de yurttaş hak ve özgürlüklerinin bu beyannamenin istemlerine uygun olduğu, giderek bunları da geçtiği kolayca anlaşılır.

Temel hak ve özgürlükler, Sovyet yurttaşlarının ödevleri ile birlikte, anayasanın ikinci bölümünde ve «devlet ve kişi» başlığı altında saptanmış bulunuyor. Burada, yasa karşısında, hiç bir ayırım yapılmaksızın, *bütün insanların eşitliği ilkesi* Beyanname'nin vurguladığı ilke, ardıcıl biçimde belirtiliyor. SSCB Anayasası, gerek toplumsal-ekonomik, gerekse politik ve toplumsal nitelikte büyük bir küme oluşturan hakları belirliyor ve güven altına alıyor.

Soru: SSCB Yüksek Sovyeti, 1978 Aralık ayında Sovyet uyruklugu konusunda yeni bir yasa kabul etti. Bu yasanın uluslararası hukuk belgeleri hükümlerini ne dereceye kadar dikkate aldığını söyler misiniz?

Yanıt: Yeni Sovyet uyruklugu yasanının bütün hükümleri, Sovyetler Birliği'nin imzaladığı uluslararası antlaşma ve sözleşmelerden doğan yükümleriyle elbette gerektiği gibi uyum halindedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde, «... her insanın uyrukluk hakkı vardır» deniliyor. Sovyet uyruklugu yasanının 10. maddesi, Sovyet uyruklugu almaya ilişkin genel kapsamlı esasları, yani ülkede doğmuş olmaya, uyruklugu kabul etmeye dayalı esasları, uluslararası antlaşmalarda ve diğer yasalarda öngörülen hükümler gereğince belirliyor ve gerçekleştiriyor. Demek ki, Sovyet yasanı, SSCB'de her insanın reel olarak uyrukluk hakkına sahip olduğu koşullar yaratıyor.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 15. maddesi, « ... hiç kimse keyfi olarak uyrukluktan veya uyrukluğ u değiştirme hakkından yoksun edilemez » diyor. İşte yeni Sovyet uyruklu k yasasının 17 ve 18. maddeleri de Beyanname'nin bu hükmüyle tam bir uyum halindedir. Bu maddeler, uyruklu k değiştirmenin ve uyrukluktan yoksun etmenin hukuksal esaslarını tam bir açıklıkla belirtmektedir. Dahası, uyruklu k değiştirme ve uyruklu ktan çıkarmaya ilişkin sorunların tek tek görevliler tarafından kararlaştırıldığı bazı kapitalist ö lkelerdeki pratikten ayrımlı olarak, bizim yasamızda, bu sorunlar üzerinde kararın SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu, Birlik Cumhuriyetleri Yüksek Sovyetleri Prezidyumları gibi yüksek devlet ege-menlik organları tarafından topluca alınması ö ngörölmektedir.

1957 yılında evli kadınların uyrukluğ u sorunlarını düzenleyen uluslar-arası anlaşma yapıldı. Bu anlaşmaya uygun olarak, Sovyet uyrukluğ u yasasında, « ... aileyi oluşturan yanlardan birinin uyruklu k olması ya da yitirmesinin diğ erinin de uyruklu k değiştirmesini gerektirmediğ i » yazılıdır. Ve bu da, eşlerin tam bağımsızlığ ının önemli bir güvencesidir.

Bu çözümlmeyi daha da uzatabiliriz. Ama buraya kadar söylediklerimiz de, uyruklu k yasasının hazırlanmasında Sovyetler Birliğ i'nin uluslar-arası yükümlerini tam ve ardıcıl biçimde yerine getirdiğ ini belirtme ola-nağ ı veriyor.

Soru: Kuşkusuz, hakların ve özgürlüklerin yasalara geçirilmiş olmasının, bunların yerine getirilmeleri bakımından büyük bir önemi vardır. Ama bu hakların reel olarak kullanılmasını sağlayan güvencelerin de en az bunun kadar önemli olduğ u görö lüyor. Ne dersiniz?

Yanıt: Dediğ iniz çok doğru. İnsan haklarını belirleyen özel hukuksal kuralların varoluş u olağ anüstü önemlidir, bunlar çıkış noktası niteliğ inde iyi koşullar yaratıyor; ama hepsinin gerçekleştirilmesine açık reel güven-celer de gereklidir.

Örneğ in, *emek hakkını*, yani işğ örür durumdaki her yurttaşın emeğ inin nicelik ve niteliğ ine göre ö denen garantili bir işte çalışma, aynı zamanda meslek seçebilme hakkını ele alalım. Bu hak ö lkemizde sosyalist ekonomi sistemiyle, toplumsal üretici güçlerin sürekli ve kesintisiz büyümesiyle, parasız meslek eğitimiyle, kalifikasyonun artırılması ve yeni uzmanlık dal-larının benimsenmesiyle sağlanıyor. Hemen söylemeliyiz ki, Sovyetler Bir-liğ i'nde işsizlik sorunu diye bir şey yoktur.

Sovyet yurttaşının *dinlenme* ve bununla sıkı sıkıya bağı lı *sağlıklı olma hakkı* da reel olarak, yaşamda sağlanmış bulunuyor. İşte bunu kanıtlayan rakamlar ve gerçekler: Bugün ö lkemizde 14 bin sanatoryum, dinlenme evi, yurt ve turist evleri var. Sağlık yurtlarında her yıl 50 milyon kadar emekçi ve bunların aile kişileri sağlatılıyor ve dinlenme olanağ ı buluyor. Yatak sayısı 3 milyonu bulan 24 bin hastane, 35 bin dispanser-poliklinik yurttaş-lara sağ lık yardımları gösteriyor. Sovyet sağ lık sisteminde 5,5 milyon kişi

ve bu arada 896 bin doktor çalışıyor. On bin kişiye düşen sağlık personeli ve doktor sayısı bakımından, bu alandaki olanaklarımız sosyalist olmayan diğer her ülkede olduğundan kat kat fazladır. Ve bütün bu olanaklar, parasız olarak, ya da çok az bir ücret karşılığında yurttaşların hizmetindedir.

Konut hakkının yeni Sovyet Anayasası'nda saptanmış olmasını (madde 44), ülkemizde konut yapımının büyük boyutlar kazanmasına borçluyuz. Sovyetler Birliği'nde yalnız son 12 yıl içinde 27 milyon kadar ev yapıldı. Bu dönem içinde 130 milyondan fazla Sovyet yurttaşının barınma koşulları iyileştirildi. Ve bu iş, İkinci Dünya Savaşı'nda faşist işgalcilerin 1.700 kenti ve 70 bin köyü yakıp yıktıkları bir ülkede başarıldı. Buna ülkemizde ev kiralalarının belki de dünyada en düşük kiralalar olduğunu, aile gelirinin % 3-5'ini geçmediğini de eklersek, Sovyet yurttaşları için bu hakka ilişkin garantilerin ne kadar reel olduğu açıkça anlaşılır.

SSCB'de *öğrenim hakkı* her türde ve basamakta eğitim-öğretimin parasız olmasıyla sağlanıyor. Sovyetler Birliği'nde üniversite öğrencileri öğrenim için her hangi bir ücret ödemedikten başka, çoğu (hemen hemen üç çeyreği) burs alıyorlar. 1978 yılı verilerine göre, ülkede 140 bin genel öğrenim okulu ve 5.173 yüksek ve orta özel okul vardı. Şimdi her tür ve basamakta öğrenim okullarına 94 milyon kişi devam ediyor.

Emekçilerin çıkarları gereği ve sosyalist düzeni güçlendirme amacıyla, SSCB yurttaşlarına *söz ve basın özgürlüğü sağlanıyor*. Ülkede SSCB topraklarında yerleşik halkların 56 dilinde yaklaşık 8 bin gazete toplam 168 milyon tirajla çıkıyor ve ayrıca da 5 bin kadar dergi basılıyor. Bunlar yalnız devlet ve parti organlarınca değil, aynı zamanda gençlik, bilim, sendika örgütleri ve diğer örgütler tarafından yayımlanıyor. Her hangi bir Sovyet gazetesini açınız, içeriğine şöyle bir göz atınız, bütün sayfalarında ve sütunlarında Sovyet insanlarını ilgilendiren küçük ya da büyük nice sorunların gerçekten serbestçe ele alındığını göreceksiniz. Bizde eleştiri yasak değildir. Tam tersine, basında kendilerine eleştiri yöneltilenler, bunu nasıl karşıladıklarını herkesin önünde açıklıyor ve bu eleştiriyle ilgili olarak ne gibi önlemler aldıklarını bildiriyorlar.

Sovyetler Birliği'nde, pornografi edebiyatı, militarist propaganda, ırkçılık öğütleyen ya da ulusal düşmanlık aşılayan yayınlar, zorbalığa kışkırtan şeyler, yani gerçek kültür ve hümanizmle hiç bir ilişkisi olmayan ve bu arada İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin birinci maddesinde yer alan istemle, insanların birbirlerine kardeşçe davranmaları öğüdüyle çelişen her şey yasaktır.

SSCB yurttaşı, gerek kendi başına, gerekse başkalarıyla birlikte *mal-mülk edinme hakkına*, aynı zamanda miras hakkına sahiptir. Bu mal-mülk kapsamına, onun çalışma gelirleri ve biriktirimi, konutu, ek olarak edinebildiği toprak parçası, otomobil vb. girer. Yurttaşlar, kendilerine devletçe

veya kolhozlarca ek geçim kaynağı olarak bırakılan belirli bir toprak parçasını işleyebilir, sığırı-koyunu ve kümes hayvanları olabilir, sebzeçilik ve meyvacılıkla uğraşabilir ve kendi başına ev yapabileceği bir arsadan da yararlanabilir. Ama sosyalist devletimizde yurttaşların kişisel edinimi olan ve kendi başlarına işledikleri mal-mülk, terlemeden gelir sağlamaya, insanın insanı sömürmesine kaynak ve araç olamaz.

SSCB yurttaşlarının inanç özgürlüğü, yani her hangi bir dine inanma, ibadet hakkı ya da hiç bir dine inanmayıp ve ilişkin olmayıp ateist propaganda yapma hakkı da garantilidir. Sovyetler Birliği'nde kilise devletten ayırdır, okul da kiliseden ayrı durumdadır. Bu demektir ki, devlet ve devlet organları, inanç sahiplerinin ve bunların örgütlerinin dinsel eylemlerine karışmazlar: dinsel örgütlerin de devlet işlerine karışmamaları gerekir.

Dindar yurttaşların, ibadet yerlerini, araç ve gereçlerini devletin parasız olarak yararlanmaları için kendilerine bıraktığı dinsel derneklerde birleşme hakları vardır. Bugün SSCB'de 20 binden fazla ortodoks kilisesi, katolik kilisesi, havra, Lüteryen kilisesi, cami, Budist tapınağı, baptist hristiyan ibadet yerleri vb. faaliyettedir. Erkek ve kadın manastırları, orta ve yüksek teoloji okulları vardır. Dinsel merkezler, düzenli olarak, kendi din dergilerini, kitaplarını (İncil, Kur'an), ilâhilerini, kilise takvimlerini vb. yayımlamaktadır. Dinsel örgütler, ibadet araç ve gereçleri (mumlar, ikonalar, çeşitli kilise edavatı, mayasız çörekler vb.) üreten özel kuruluşlara da sahiptirler.

SSCB'de faaliyet halindeki kiliseler, Dünya Kiliseler Birliği, Dünya Baptistler Birliği vb. gibi uluslararası dinsel örgütlerin çalışmalarına etkinlikle katılıyorlar.

İbadetin ayrılmaz bir parçası olan ve gerek kentlerde, gerekse köylerde belirli tapınaklar ve kutsal yerler çevresinde yapılan dinsel yürüyüşler için, sokaklarda trafiği engellemedikçe, erk organlarından özel izin alınması gerekmez.

Toplum düzenine aykırı düşmedikçe ve yurttaşların haklarına el uzatmalarından arınık oldukça, şu ya da bu dinsel âyinin engellenmesi suç sayılır (RSSFC Ceza Yasası, madde 143.)

Sovyetler Birliği'nde, kişi onun yaşamı, özgürlüğü ve dokunulmazdığı her bakımdan korunmaktadır. Hiç bir Sovyet yurttaşı, mahkeme kararı ya da savcının izni olmadan, tutuklanamaz. Hiç kimse, yasal bir dayanağı ve içinde oturanların isteği olmadan, yabancı bir konuta giremez. Yurttaşların kişisel yazışmalarına elkonması ve bakılması, ancak sorgu yargıcının özel kararı ve savcının onayıyla, ya da bir suçun saptanması için gerekli oldukça, mahkeme kararıyla olanaklıdır.

Doğal olarak, ülkemizde yasa oluşturmada, yasaların uygulanmasında, Sovyet mahkemelerinin çalışmalarında yetersizlikler ve çözülmemiş sorun-

lar olmadığını söylemek doğru olmaz. Sözünü ettiğimiz ulaşımlarımızın yanısıra, kusurlarımız da vardır; bizler bunları görüyor, devletsel ve toplumsal yaşamımızın hukuksal temellerini daha öte sağlamlaştırmak ve yetkinleştirmek, tek tek her insanın yaşamını iyileştirmek, hak ve özgürlüklerini güven altına almak için durmadan çalışıyoruz, bundan böyle de çalışacağız. Ama doğaldır ki, halkımız ve Sovyet devleti, hiç bir yabancıya, SSCB yargı organlarının çalışmasına karışma, ülkemizde şu ya da bu sorunun nasıl çözülmesi gerektiği konusunda akıl verme olanağı tanıyamaz. Bunun olanağı yoktur. Ve herhalde hiç bir egemen devlet böyle bir şeye göz yumamaz.

Etkili ve Karşılıklı Yarara Dayalı

SOVYETLER BİRLİĞİ İLE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ (*)

Sovyetler Birliği'nin yabancı ülkelerde endüstri işletmeleri kuruluşuna yardımı 20'li yıllarda başlamış, Sovyet katkısıyla Moğolistan'da birçok işletmeler meydana getirilmiştir. 30'lu yıllarda, Sovyet yardımıyla Türkiye ve Afganistan'da tekstil kombinaları, İran'da ise çeltik fabrikaları kurulmuştur.

Yaygın İlişkiler

Bugün SSCB ile gelişme halindeki 64 ülke arasında ekonomik ve teknik işbirliği anlaşması yürürlüktedir. Bunlardan 21'i Asya, 33'ü Afrika (6'sı Arap, 27'si ise Tropik Afrika ülkesi) ve 10'u Latin Amerika devletidir (bkz. Çizelge 1).

Çizelge 1

SSCB'NİN GELİŞME HALİNDEKİ ÜLKELERE YAPTIĞI EKONOMİK VE TEKNİK YARDIMIN GELİŞME HIZI (yüzde hesabıyla)

	1960	1965	1970	1975	1977
Toplam:	100	177,6	279,3	489,2	614,8
Ülkeler:					
– Asya ülkeleri	100	152,9	267,5	436,0	516,6
– Afrika ülkeleri	100	240,9	302,9	470,1	380,5

Görüldüğü gibi 1960–1977 döneminde bu ülkelerde, Sovyetler Birliği'nin sağladığı donatımlarla meydana getirilen işletme ve kuruluşlarda hemen hemen 9 kat artış elde edilmiştir.

Gelişmekte olan ülkelere Sovyet örgütlerinin yardımıyla yaklaşık 600 işletme kurulmuştur, bir o kadar da imzalanan devletlerarası anlaşmalara göre kurulmakta, projeleri hazırlanmaktadır.

(*) Bu materyal, SSCB Dış Ekonomik İlişkiler Komitesi'nce hazırlanmıştır.

Ağırlık Devlet Sektöründe

SSCB ile gelişme halindeki ülkeler arasındaki işbirliğinin önemli bir yanı, bu işbirliğinin ilgili ülkelerin devlet sektörü çerçevesi içinde gerçekleştirilmesidir. Birçok durumlarda bu işbirliği, ulusal gelişme programlarının uygulanmasında baş rolü oynayan devlet sektörünün desteklenmesi biçiminde gerçekleşmektedir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin devlet yardımına gelince, bu yardımlar her şeyden önce özel sermaye yatırımlarına elverişli altyapının meydana getirilmesine yöneliktir. Örneğin ABD, büyük bir kısmı Amerikan sermayesine dayanan çokuluslu kumpanyaların mülklerini ulusallaştıran genç devletleri her türlü teknik yardımdan ve gümrük kolaylıklarından yoksun bırakmaktadır.

SSCB, gelişmekte olan ülkelerin isteklerini karşılarken, yardım yaparken ağırlığı endüstriye, özellikle ağır endüstriye, yani metalürjiye, makine yapımına, maden çıkarma endüstrisine, enerji üretimine vb. vermektedir (bkz. Çizelge 2).

Çizelge 2

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE SSCB'NİN YARDIMIYLA KURULAN İŞLETMELERİN KAPASİTESİ (1 Ocak 1978'de)

	Ölçü birimi	Kurulmuş, kurulması tasarlanmış, kurulmasına başlanmış.
Elektrik santralleri (saptanmış kapasite)	mil. kw	11,92
Dökme demir	mil. ton	17,90
Çelik	mil. ton	14,64
Haddeden geçirilmiş madenler	mil. ton	13,35
Demir madeni	mil. ton	14,00
Kömür	mil. ton	21,47
Petrol	mil. ton	65,32
Petrol (işlenmiş)	mil. ton	17,63
Prefabrike konut yapımı		3.495
Demiryolları uzunluğu	km	2.072,0
Taahhüt elevatörü (oylum)	bin ton	1.253

Toplam olarak gelişmekte olan ülkelere endüstri ve enerjinin % 74'ten fazlası, metalürjinin % 37'si SSCB'nin teknik ve ekonomik yardımlarıyla gerçekleştirilmektedir.

Endüstri Devleri

Metalürji işletmelerinin başında, Sovyet-Hindistan işbirliğinin başta gelen yapıtı ve sembolü olan Bhilay metalürji işletmesi yer alıyor. Bu kuruluş hemen hemen yirmi yıldan beri Hindistan'da demir-çelik sanayiinin öncüsü durumdadır. 1978 yılının Mart ayında bu ülkenin iki numaralı metalürji devi olan Bokaro işletmesi çalışmaya başlamıştır. En büyük çaptaki bu işletmelerin yanısıra İran, Mısır, Türkiye, Cezayir, Pakistan, Nijerya gibi ülkelerde Sovyet yardımıyla kurulan metalürji işletmeleri de sayılabilir.

1977 yılında Asya ve Afrika'da gelişme halindeki ülkelere SSCB'nin yardımıyla kurulan ve çalışmaya başlayan işletmelerde, dökme demirin $\% 40$ 'tan fazlası ve çeliğin yaklaşık $\% 30$ 'u elde edilmeye başlanmıştır. Bu ülkelerden bir kısmında bu oranlar daha da yüksektir. Örneğin El-Hacar (Cezayir) metalürji işletmesi ülkede üretilen çeliğin $\% 95$ 'ini sağlamaktadır ve genişletilmesi tamamlandıktan sonra demir-çeliğin hemen hemen tümünü üretecektir. Nijerya'da Ajaokuta metalürji işletmesinin kurulmasıyla ülkenin hemen hemen bütün metal gereksinimleri sağlanacak, dışalım enaz düzeye düşürülecektir.

SSCB bu işletmeleri kurduğu gibi, bunlara demir madeni ve kömür sağlanması için jeolojik araştırmalar alanında da yardımda bulunmaktadır. Bundan başka Sovyetler Birliği renkli madenler endüstrisinin gelişmesine de yardımda bulunmaktadır. Nitekim Hindistan, Mısır ve Türkiye gibi ülkelerde Sovyet yardımıyla güçlü alüminyum işletmeleri kurulmuştur.

Hindistan'ın Rañçi kentindeki makine yapımı işletmesi ile Durgapur kentindeki kömür ocakları donatımları işletmesinin ürünleri, yalnızca bu ülkede değil, yabancı ülkelerde de kullanılmaktadır. Bhilay metalürji işletmesinin kuruluşunun ilk aşamasında, Hindistan'daki işletmeler tarafından sağlanan donatım $\% 10$ oranını aşmazken, Bokaro'daki dev metalürji işletmesinin kuruluşu sırasında bu katkı, Rañçi ve Durgapur işletmelerinin üretimi sayesinde, $\% 65$ oranına yükselmiştir. Bu işletmelerin üretiminden, SSCB'nin yardımıyla başka ülkelerde kurulacak olan demir-çelik ve renkli metaller işletmelerinin yapımında geniş ölçüde yararlanılacaktır.

Sovyet yardımıyla Bağdat'ta kurulan elektro-teknik donatımlar işletmesi Irak'ta bu alanda faaliyet yürütülen tek işletmedir. Bu ülkenin Iskenderiye kentinde Sovyet yardımıyla kurulan tarım makineleri işletmesi de Irak'taki benzer kuruluşların en büyüğüdür. SSCB'nin yardımlarıyla Afganistan, İran, Mısır Arap Cumhuriyeti vb. gibi ülkelerde de makine yapımı işletmeleri kurulmuştur.

Enerji İşletmeleri

SSCB'nin yardımıyla Mısır Arap Cumhuriyeti'nde dünyanın en büyük hidro-elektrik komplekslerinden biri olan Assuan barajı kurulmuştur. Bu

elektrik santralı 1977 yılında 7,2 milyar kw saat enerji üreterek Mısır'daki tüm elektrik enerjisi üretiminin yarısından fazlasını sağlamıştır.

Batı ülkeleri, gelişmekte olan ülkelerde halk ekonomisi için taşıdığı önem bakımından Assuan'daki hidro-elektrik kompleksle kıyaslanabilecek bir tek işletme kurmamışlardır.

Sovyetler Birliği'nin gelişme halindeki ülkelerde kurduğu hidro-elektrik santralleri arasında Fırat santralı kapasite bakımından ikinci yeri almaktadır. Yakın geçmişte elektrik enerjisi sıkıntısı çeken Suriye, bu santralın kuruluşundan beri komşu Arap ülkelerine ucuz fiyatla elektrik enerjisi nakletmektedir. Suriye'de, Fırat santralına, ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınma programının belkemiği gözüyle bakılmaktadır.

Afganistan'da Sovyet yardımıyla büyük hidro-santraller ve termo-santraller kurulmuştur ve bunların ülkedeki elektrik enerjisindeki payı 1977 yılında % 63'ü bulmuştur. Günümüzde SSCB'nin yardımlarıyla Irak, İran vb. gibi ülkelerde önemli elektrik enerjisi işletmeleri kurulmaktadır.

Doğal Kaynaklardan Yararlanmak İçin Yapılan Yardımlar

Maden çıkarma alanında gelişmeler sağlanması yolunda yapılan işbirliğinin dikkate değer bir örneği Gine'de kurulan boksit çıkarma işletmesidir. Bu kompleks, maden ocaklarındaki donatımları, özel demiryolunu ve limanı kapsamaktadır.

Irak'ın Kuzey Rumeyla bölgesi, ulusal petrol üretimi merkezi ve yabancı petrol tekellerine karşı savaşımın dayanağı haline, SSCB'nin yardımıyla gelebilmiştir.

Suriye'de Ortadoğu'nun ilk ulusal petrol bölgesi de aynı yardımla meydana getirilmiş ve Suriye sadece kendi gereksinimlerini karşılamakla kalmamış, petrol dışsatımına da başlayabilmiştir.

Hindistan'da ilk petrol yataklarını Sovyet jeologları saptamışlardır. Bugün ülkede Sovyetler'in yardımıyla işletilen petrol yatakları Hindistan'ın gereksinimlerinin % 70'ini karşılamaktadır. SSCB, petrol araştırılması ve çıkarılmasında Cezayir'e geniş yardımlarda bulunmuştur. Sovyet yardımıyla Hindistan, Türkiye, Mısır, Etyopya gibi ülkeler de büyük petrol rafinerileri, Nijerya ve Irak'ta ise petrol boru hatları kurulmaktadır.

Gaz endüstrisine gelince, bunların başında Afganistan'da meydana getirilen gaz çıkarma, nakletme ve işleme kompleksini saymamız gerekir. Bu kompleksi Şilbergan'daki gaz yatakları ve doğal gazdan ham madde olarak yararlanan Mazari-Şarif'teki azot gübreleri işletmesi oluşturmaktadır. İran'da ise SSCB, Trans-Iran gaz boru hattının Kuzey bölümünün kuruluşuna katılmıştır.

Tarımın Gelişmesine Yardımlar

Sovyetler Birliği, genç devletlerin tarımını geliştirmelerine gitgide daha büyük ölçülerde yardım etmektedir. Birçok ülkelerde hidro-teknik tesisler ve sulama sistemleri kurulmakta, devlet çiftlikleri, yapay gübre işletmeleri, tarım tekniği örgütleri meydana getirilmekte, ulusal gereksinimler için tarım uzmanları yetiştirilmektedir.

SSCB ile yapılan işbirliği sonucunda, tarıma ayrılan topraklarda çok branşlı ve uzmanlaşmış tarım ve hayvan bakımı işletmeleri meydana getirilmekte ve bunlar gelişme halindeki ülkelerde tarımın bu biçiminin üstünlüğünü ortaya koymaktadırlar. Örneğin Afganistan'ın Celalabad sulama kompleksinin bulunduğu bölgede meydana getirilen «Gaziabad» ve «Hadda» adlı işletmeler bu ülke tarımında devlet sektörünün temelini oluşturmaktadır.

Gine'de SSCB'nin teknik yardımıyla meydana getirilen hayvan bakımı merkezleri bu ülkenin hayvancılıkta yüksek verim elde etmesinde, ulusal kadroların yetiştirilmesinde ve pirinç için elverişli yeni alanlar sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Sovyet örgütleri Mali'de pirinç ekimi için yeni topraklar kazanılmasında, «Office du Niger» adlı devlet kuruluşuna büyük yardımlarda bulunmuşlardır. Yine Sovyet örgütleri Zambiya'da su kuyularının sondajına yardım etmişlerdir.

Ulusal Kadrolar Yetiştirilmesi

Genç devletler için ulusal kadro yetersizliği büyük bir sorundur. Bilindiği gibi sömürgeci devletler yerli halk arasından mühendis-teknisyen kadroları ve uzmanlaşmış işçiler yetiştirmeye pratikte yanaşmamışlardır. Geniş çapta ulusal kadrolar yetiştirilmesi yeni sömürgecilerin gözünde genç devletlerin ekonomik bağımsızlıklarının güçlenmesi yolunda atılmış adımlardır. Bu nedenle de bu alanda Sovyet yardımına başvuran gelişme hindeki devletlerin sayısı durmadan artmaktadır. Günümüzde Sovyetler Birliği'nin yüksek öğretim kurullarında, gelişmekte olan ülkelere gelen 20 bin kadar öğrenci okumaktadır. Sadece «Patris Lumumba» adını taşıyan Halklar Arasında Dostluk Üniversitesi'ne 100'den fazla ülkenin genci devam etmektedir. Sovyetler Birliği'nin yardımıyla genç ulusal devletlerde 150'den fazla öğretim kuruluşunun yapımına girilmiş ve bunlardan 110 kadarı çalışmaya başlamıştır. Sovyet uzmanlarının yardımıyla meydana getirilen bu kuruluşlar, ulusal kadroların üretimle ilgili öğretim gördükleri yığınsal okullar haline gelmiştir. SSCB'nin yardımıyla, gelişmekte olan ülkelere, 341 bini çeşitli işletme ve kuruluşların yapımı ve işletmeye geçirilmesi sırasında olmak üzere, toplam olarak 550 bin kadar uzman yetiştirilmiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki, Sovyet uzmanları «üretim sırrı» denen her şeyi öğretirken, Batı firmaları ve uzmanları en sıkı gizliliğe

uymaktadırlar. Kuruculuk sırasında bilgi edinenler, daha sonra SSCB'ndeki 150 kadar işletmede üretim-teknik hazırlıktan geçerek yetiştirilmektedir. Bu gibilerin sayısı 38 bin dolayındadır ve bunların 30 bini çeşitli mesleklerde yetişerek ülkelerine dönmüşlerdir.

Sovyetler Birliğinin Kredi Politikası

Gelişmekte olan ülkelerin SSCB ile işbirliği, gitgide daha geniş ölçüde, uzun süreli (15 yıla kadar) hükümetlerarası anlaşma ya da programlara dayanmaktadır. Böylelikle Sovyet örgütleri olduğu kadar, ilgili ülkelerin yetkilileri de şu ya da bu alanda gelişme perspektiflerini uzun süre için planlayabilmekte, şu ya da bu malın üretiminde artış sağlayabilmektedirler. Buna endüstri işletmelerinin ve diğer alanlardaki kuruculuğun takas temelinde geniş ölçüde gelişmesi de yardım etmektedir. İşbirliğinin bu biçimi gelişmekte olan ülkelerin dışsatım kaynaklarını ödeme olanaklarını artırmaktadır. SSCB'nin gelişen ülkelere açtığı krediler uzun sürelidir, faiz oranı ise Batı ülkelerinin istediklerinden çok daha düşüktür.

Sovyet kredileri % 2,5–3 oranında faizle 8–15 yıl süreyle verilirken, kapitalist ülkelerin açtığı kredilerin faizi, önceden olduğu gibi, genel olarak bugün de % 5–7 arasındadır, hatta bu oranı da aşmaktadır. Nitekim Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın faizleri 1975 yılında % 8,5'i bulmuş, 1977'de ise, bazı hallerde % 18'e kadar yükselmiştir. Sovyet kredilerinin ödenmesine, gerekli donatımların tümüyle teslim edilmesinden, ya da kurulan işletmelerin tamamlanmasından sonra başlanmaktadır. SSCB ile yapılan anlaşmalarda, ödemelerin genellikle malla yapılması öngörülmektedir, Batı ülkelerinin çoğu ise kredilerin dövizle ödenmesi koşulunu dayatmaktadırlar. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ayrıca, ulusal ekonominin sağlamlaştırılmasını bahane ederek, kredi açarken ücretlerin «dondurulması», bütçelerdeki toplumsal sorunların çözümü için ayrılan ödeneklerin azaltılması, devlet sektöründeki işletmelerin sınırlandırılması koşullarını ileri sürmektedir.

Sovyetler Birliği ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik ve teknik işbirliğinin yüksek ölçüde etkinliği ve karşılıklı yarara dayanması bu işbirliğinin yaşamsallığını kanıtlıyor ve daha da gelişmesi ve etkinleşmesi için olanaklar yaratıyor.

Çağrı

Türkiye'de ekonomik, sosyal, politik bunalımlar derinleşiyor. Bu süreç parlamentoda, hükümette, burjuva partilerinin içinde ve arasında, toplumun her alanında artan çelişkilerle yansıyor. Bununla bağlı olarak emperyalizmden destek alan faşizm tehlikesi artıyor.

Hükümet halkımızın en güncel istemlerine bile yanıt getiremiyor. En başta can güvenliğini sağlayamıyor. Emperyalizmin, işbirlikçi, tekelci burjuvazinin dayatmalarına boyun eğiyor. Bunalımın yükünü işçi sınıfının, emekçi yığınların sırtına yüklüyor. Kürt halkı üstündeki ulusal baskıyı arttırıyor. Hazırlanan anti-demokratik zorbalık yasaları, «olaganüstü hal yasaları» bu amaçlara yöneliktir. Hükümet iki yüzlü tutumuyla, NATO'culuk, sıkıyönetimcilik ve kemerleri sıkma politikasıyla halkın desteğini yitiriyor, gücünü tüketiyor. Bu politika AP'nin, faşist MHP'nin güç toplanmasına, gerici partiler içinde faşistlerle işbirliği yanlılarının güçlenmesine, onların Elverdiler, Türünler gibi en koyu militarist çevrelerle daha sıkı bağlanmasına olanak veriyor. Bu çevreler, işbirlikçi tekelci burjuvazinin en terörcü kesimi açık diktatörlüğünü kurmak, bu yolla emperyalizmin ülkemiz üzerindeki hegemonyasını daha da perçinlemek çabasını güdüyor. Bu amaçla askersel, faşist bir devirmenin ortamını olgunlaştırıyor. Bunun yanı sıra egemen çevreler, burjuva partilerinden «geniş tabanlı bir hükümet» çatıstırmak, işçi sınıfına, halkımıza karşı böylesi bir saldırı cephesi oluşturmak istiyorlar.

İşbirlikçi tekelci burjuvazinin bu taktikleri, bu politikası bozulabilir, faşist tehlike önlenabilir. Ülkemizde faşist tırmanışı durduracak güçler vardır. Türkiye işçi sınıfı, emekçi yığınlar artan bir aktiflikle anti-emperyalist, anti-faşist eylemlere katılıyorlar. Kocaeli, İzmir, Manisa, İskenderun'daki yığın çıkışları, İstanbul'da, öteki sıkıyönetim bölgelerindeki protesto eylemleri, Söke tarım işçilerinin şanlı direnişi, yiğit soda işçilerinin Mersin-Ankara yürüyüşü halkımızın NATO'ya, emperyalist baskılara, faşist saldırılara, sıkıyönetime, tekellerin sömürsüne karşı yükselen tepkisini yansıtır. İçinde bulunduğumuz dönemde, yarım milyon işçi toplu sözleşmeler nedeniyle yerli, yabancı tekelere karşı daha da çetinleşen bir sınıf savaşı eşliğinde bulunuyor. İşçi sınıfının bu savaşları ulusal bağımsızlık ve ileri demokrasi savaşımıza yeni olanaklar açacaktır. Bu durumda Ekim ayındaki seçimler de politik, toplumsal gelişmeleri keskinleştirecektir.

TKP yığınların savaşlarının ön sıralarında yürüyor. TKP'nin programı,

Leninci politikası bu savaşlar içinde yığınlara maloluyor. TKP halkımıza bunalımdan çıkış yolunu gösteriyor: Tüm ulusal demokratik güçlerin cephe birliğini kurması, önümüzdeki aşamada ileri demokratik devrimini utkusunu sağlayacaktır.

Ülkemizin içinde bulunduğu derin bunalımdan doğan tehlikeye karşı koymak da, bunalımın yarattığı olanakları ileriye yönelik, devrimci amaçlar içinde kullanmak da en başta işçi sınıfının, tüm ulusal demokratik güçlerin güncel görevler çevresinde eylem birliği kurmasına bağlıdır. Özellikle sol güçlerin eylem birliği yığın savaşlarının yükselmesinde, güçler oranının değişmesinde önemli bir etkindir.

TKP yığınların savaşlarında yer yer gerçekleşen eylem birliğine büyük değer biçiyor. TKP, TIP, TSİP üyelerinin, CHP'li yurtseverlerin, Kürt demokratlarının, öteki devrimci güçlerin omuz omuza verdikleri her eylem gerici, faşist saldırılara ağır bir yumruk indiriyor. Eylem birliğinin gerçekleşmesi yalnız halk düşmanlarının işine yarıyor.

TKP, CHP sağ yönetiminin tüm ilerici güçlere yönelik anti-komünist tutumuna, gerici, faşist partilerle diyalog politikasına kesinlikle karşıdır. Tüm CHP'liler faşizm tehlikesini daha da arttıran böylesi bir politikaya karşı çıkmalıdır. TKP, sosyalist partilerin kendi aralarındaki politik ayrılıkları giderme yolundaki girişimlerin sonuçsuz kalmasını, işçi sınıfının eylem birliği açısından olumsuz olarak değerlendiriyor. TKP, komünistlerle sosyalistler arasında olduğu gibi, sosyalist partilerin kendi aralarındaki, anti- TKP konumlardan uzak, işçi sınıfının çıkarları temelinde her türlü birlik girişimini destekliyor.

TKP önümüzdeki yakın dönemde, özellikle aşağıdaki amaçları paylaşan her örgütle, herkesle eylem birliği yapmaya hazırdır: Faşist saldırılara karşı halkın can güvenliğini, baskı ve zorbalıklara karşı halkın demokratik hak ve özgürlüklerini korumak için yığınsal örgütlenmek. Emperyalizmin, NATO'nun dayatmalarına, Amerikan üslerine, ikili anlaşmalara, U-2 casusluk uçaklarına, nötron bombalarına karşı ulusal bağımsızlık ve barış eylemlerini yükseltmek. İşçi sınıfının tekellere karşı toplu sözleşme dönemindeki savaşında eldeki kazanımları korumak ve ilerletmek. Ara seçimlerde gerici, faşist güçleri geriletmek, komünist, sosyalist, öteki anti-emperyalist, anti-faşist politik güçlerin ortak başarısını sağlamak. Bu amaçlara ancak yığın savaşlarıyla, eylem birliğini bu savaşlara dayandırmakla ulaşılabilir.

TKP, bütün ulusal demokratik güçleri bu savaşta birliğe çağırıyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

9 Temmuz 1979

TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «TKP'nin Sesi» Radyosuna verdiği demec

Soru: Bilen yoldaş, memlekette faşist tırmanışa karşı savaş bugün hangi evrededir?

Yanıt: Memlekette bunalımlar daha da derinleşiyor. Emperyalizm bölgemizdeki, ülkemizdeki baskılarını arttırıyor. Bunlar, faşist tehlikeyi daha da yoğunlaştırıyor. Bununla birlikte, faşizmin vurucu güçleri, MHP ve yan örgütleri, faşist saldırının bu odakları giderek yalıtılıyor. İpekçi'yi vuranlar ortaya çıktı. Bunlar MHP'lidir. MHP'nin sözde «sendika örgütü» MİSK, gerçekte faşistlerin silâh deposudur. İşçilerden zorbalıkla alınan keseneklerle Ülke Ocaklı faşist bozkurtlar besleniyor. Bütün bunlar kanıtlanmış gerçeklerdir. Böylelikle, MHP'nin faşist kimliği, caniler yuvası olduğu gerçeği gizlenemez olmuştur. Ama MHP'yi aklama, savunma girişimleri var. MHP ile diyalog politikası isteyenler var. Bütün bunlar gerçekler, olgular karşısında iflâs ediyor.

Sonra, gününmüzde işçi sınıfının, halkımızın bu faşist partiye karşı nefreti, tepkisi daha da artmıştır. Faşistlerin başı Türkeş'i her gittiği yerde, halk artık taşla, sopayla kovalıyor. Bu gelişmeler gösteriyor ki, faşist tırmanışı geriletecek güçler var, olanaklar var. Bu güçleri «MHP kapatılsın!», «Can güvenliği sağlansın!» istemiyle ortak savaşa çekmek günceldir. Komünistler, bu amaçla, bütün ilerici güçlerle, MHP'ye karşı olan, can güvenliği isteyen herkesle eylem birliği yapmaya hazırdır. TKP bunun için savaşıyor.

Soru: Can güvenliği belgisinin bu savaştaki rolü nedir?

Yanıt: Can güvenliği istemi, yığınların yakıcı, güncel istemlerinin başında geliyor. Her gün en az üç yurttaşımız, faşist kurşunlarla can veriyor. Eli kanlı faşist çeteler, ana karnındaki bebeden, seksenlik nineye kadar, ayrımsız tüm yurttaşları ateş altına almıştır. CHP ağırlıklı hükümet kurulduktan sonra da faşist terör durmadı. Hele sıkıyönetimlerle halkın can güvenliğini sağlama savı gürültüyle çöküyor. Terör daha da tırmandı. Bu nedenle, can güvenliği belgisi, iş, etmek, özgürlük, ulusal bağımsızlık istemleri gibi yığınlara mal olmuştur.

TKP, bu istemin nasıl gerçekleşeceğini gösteren tek partidir. Halk birleşir, örgütlenir, savaşırsa, kendi can güvenliğini kendisi koruyabilir. Böylesi bir belgi, en geniş güçlerin eylem birliği için temel oluşturuyor. Bunu sağlamak zorunluktur. Bu, MHP kapansın! savaşımıyla bağlıdır.

Küçük burjuva yalpalamaları, oportünizm böylesi durumlarda daha açık

ortaya çıkıyor. Kimileri can güvenliğini, hükümetten, sıkıyönetimden bekliyor. Kimileri de, halkın can güvenliğini sağlamayı, üç-beş silâhlı serüvincinin bekçiliğine bırakıyor. Ya da, can güvenliği için yapılan eylem birliği örgütlenmelerini, silâhlı ayaklanma örgütleriymiş gibi çarpıtıyor. Her iki sapma da, halkın gücüne inanmamakta birleşiyor. Hepsisi de halkın savaşına öncülük etme, onları örgütleme ve en geniş güçlerin eylem birliğini gerçekleştirme görevini, bu savaşta atlıyor.

Soru: Bilen yoldaş, «Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye» adlı broşürde de bu tür bir çarpıtma var. Bu broşürde Sizin de sık sık adınız geçiyor, Parti belgelerimizden alıntılar yapılıyor. Bu broşürün vardığı sonuçlar, işçi sınıfının, devrimci hareketin çıkarlarına uygun düşüyor mu?

Yanıt: Hayır! Kesinlikle hayır! Bu kitapçıkta ileri sürülen tutum, çıkarılan sonuçlar, Partimizin Marksizm-Leninizm temeline dayalı politikasına ters düşüyor. İşçi sınıfını serüvene sürüklemek anlamını taşıyor. Partimizin bugünkü savaş görevlerini yerine getirmesini, halk yığınlarını daha da çetin savaşlara hazırlamak çabalarını baltalıyor. Bunu da, dürüst olmayan bir yöntemle yapıyor. Özellikle, Parti sempatizanlarını, devrimci gençliği, Partimize umut bağlayan aydın çevreleri şaşırtma amacı güdüyor. Adı geçen broşür, benim adımla, Parti belgelerini, kendi özel görüşlerini yayabilmek için bir kalkan olarak kullanıyor.

Bu görüşleri savunan yurtdışındaki bir gazetenin Partimizin birliğine karşı dolaylı saldırıya geçtiği görülüyor. Bunların çok geçmeden, ardına gizlendikleri kalkanları bir yana atmaları, açıkça saldırıya geçmeleri hiç de şaşırtıcı olmayacak.

Bu tür çarpıtmalara ve küçük burjuva dedikodularına karşı uyanık olmak, kesin tutum almak gerekiyor. Egemen çevreler, bulanık suda balık avlamak istiyor. Partimizin savaş rotasını doğrulukla yayan merkez organına, onun yolunu izleyen yayınlara bakmak ... Yolu şaşırmamak için pusula budur.

Soru: Bilen yoldaş, içinde bulunduğumuz savaş döneminde Leninci parti normlarının savunulması ne gibi bir önem taşıyor?

Yanıt: Partimiz, ideolojik savaşın düzeyinin yükseltilmesini öne koyuyor. Güçlenme sürecinde ortaya çıkan tüm zorluk ve eksikliklerin giderilmesi için savaşıyor. Kadrolarımızın bu dönemde, Leninci savaş niteliklerini daha da geliştirmek zorunluktur. Bunun için Parti sıralarının arılığı ve proleter bileşimin daha da güçlendirilmesi büyük önem taşıyor. «Fabrikalar kalemizdir!» belgisi gündemdedir, gündemden hiç inmiyor. Savaşların içinden, proletarya yataklarından Partimize yeni güçler akıyor. En başta bunları örgütlemek, bu kaynağı iyi değerlendirmek, köyde örgütlenmek ... Bunun yanı sıra, kariyerist küçük burjuva öğeleri değil, ancak

kendini proletaryanın savaşına vermiş aydınları Partiye almak ... Bütün bunlar, kadro politikamızın belkemiğidir.

Çetin savaşlar içindeyiz. Bu savaşlar daha da sertleşiyor, sertleşecektir. TKP'nin Leninci birliğini vargüçle savunmak, güçlendirmek utkumuzun anahtarıdır.

22. 7. 1979

TÜSTAV

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Harilaos Florakis yoldaş'a

Değerli Harilaos Florakis yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına ve kendi adıma, 65. doğum yıldönümünüzü candan kutlar, kardeş savaş selâmlarımı iletirim.

Uzun yıllar boyunca, Yunanistan Komünist Partisi'nin, Yunan halkının faşist salgıncılara, karşı devrimcilere karşı yürüttüğü savaşın en ön sıralarında silâh elde savaşınız. Gericiliğin terör ve ağır baskılarına boyun eğmediniz.

Yunanistan Komünist Partisi Sizin önderliğinizde, Yunanistan işçi sınıfının, emekçilerinin emperyalizme ve tekellere karşı ulusal bağımsızlık ve sosyal kurtuluş savaşını örgütlüyor. YKP'nin başındaki sorumlu görevinizde, emperyalizmin körüklediği harpçilik ve silâhlanma politikasına karşı, Yunan ve Türk halkları arasındaki dostluğun pekişmesi için değerli katkılarda bulunuyorsunuz. Partimiz, Türkiye işçi sınıfı, Sizi Marksizme-Leninizme, proletarya enternasyonalizmine sımsıkı bağlı uluslararası komünist hareketin seçkin bir savaşeri olarak tanıyor.

Size, sağlık ve esenlik, çetin savaşınızda başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

20 Temmuz 1979

Lübnan Komünist Partisi'nin IV. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Parti Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve emekçileri adına Lübnan Komünist Partisi'nin IV. Kongresi'ne devrimci savaş selâmlarını yollar.

Lübnan Komünist Partisi, Lübnan işçi sınıfının, tüm ilerici ve yurtsever güçlerin omuz omuza ülkenin bağımsızlığı, egemenliği, toprak bütünlüğü için verdikleri çetin savaşa öncülük ediyor. İsrail saldırganlarının ve iç gericiliğin ülkeyi bölmek, emperyalizmin hegemonyasını pekiştirmek girişimlerine karşı savaşıyor. Bölgede barış ve güvenliğin sağlanmasını, Filistin halkının haklı istemlerini, tüm anti-emperyalist Arap güçlerinin birliğini ardıcıl olarak savunuyor. Sovyetler Birliği ile Arap halkları arasındaki dostluğun daha da pekişmesi için çalışıyor.

Türkiye Komünist Partisi, kardeş Lübnan Komünist Partisi'nin savaşımla dayanışma içindedir. Partilerimiz Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde birbirlerine kardeşçe bağlarla bağlıdır. Halkımız, Lübnan halkının çetin savaşını kesinlikle destekliyor.

Partinizin IV. Kongresi'ne büyük başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
İ. Bilen*

21 Temmuz 1979

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Alfredo Varela</i>	
Barış içinde yanyana yaşama ve barışçı işbirliği	609
<i>Igor Sokolov</i>	
Dünya komünistlerinin kolektif gücü	618
xx: Devrim ve demokrasi	625
<i>Miklos Ovari</i>	
Yaratıcı araştırma için	626
<i>Bonifatij Kedrov</i>	
Lenin'in diyalektik öğretisi ve günümüz	631
<i>Antonio Maidana</i>	
Bağlaşıklık politikası ve burjuvazi	641
<i>Enrique Rodriguez</i>	
Terörün tırmanışı	650
<i>Emil Tula</i>	
Doğru ve ilkesel tutum	653
<i>Naim Aşhab</i>	
Filistin ulusal birlik programı	661
<i>Nyamin Luvsançultem</i>	
Pekin yönetiminin savaş üstüne görüşü	673
<i>V. I. Terebilov</i>	
İnsan hakları ve Sovyet Yasası	681
xx: Sovyetler Birliği ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliği	691

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı	697
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «TKP'nin Sesi» radyosuna verdiği demeç	699
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın YKP MK Genel Sekreteri Harilaos Florakis yoldaşa mesajı	702
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Lübnan Komünist Partisi IV. Kongresine mesajı	703